

SZÉCHENYI 2020

MINISZTERELNÖKSÉG

DARÁNYI IGNÁC TERV

DÉL-MÁTRA KÖZHASZNÚ EGYESÜLET

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2014-2020

„Vonzó Dél-Máttra -
fejlődő gazdaság, élhetőbb környezet, megőrzött
hagyományok”

dél-máttra
KÖZHASZNÚ EGYESÜLET

2016. május

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	3
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	6
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása	6
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	10
4.1 Helyzetfeltárás	10
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	28
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	31
4.4 SWOT	34
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	37
5. Horizontális célok.....	37
5.1 Esélyegyenlőség	39
5.2 Környezeti fenntarthatóság	40
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása	40
7. A stratégia beavatkozási logikája.....	41
7.1 A stratégia jövőképe.....	41
7.2 A stratégia célhierarchiája	41
8. Cselekvési terv	44
8.1 Az intézkedések leírása.....	44
8.2 Együttműködések.....	62
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei	63
8.4. Kommunikációs terv	68
8.5. Monitoring és értékelési terv.....	70
9. Indikatív pénzügyi terv	71
Kiegészítő információk.....	

Vezetői összefoglaló

A Dél - Mátra alkotta térség 24 településből áll, melyek mindegyike a Gyöngyösi Járás tagtelepülése. A települések egységes, területileg összefüggő, egymással határos, földrajzilag meghatározott területen helyezkednek el, a Mátra déli lábánál. Kiválóak az ökológiai és élőhelyi adottságok, egyedi minőségű táj-specifikus termékek előállítására alkalmasak a termőhelyek. A 24 település mindegyikén a tájhoz, a vidékhez kötődő, és abból élő lakosság él.

A HACS területéhez szervesen kapcsolódó város Gyöngyös, járási székhely, a 24 település által határolt terület középpontjában helyezkedik el. A város és agglomerációja mind gazdaságilag, mind közlekedési szempontból, illetve a szolgáltatási kapcsolatokat tekintve is egységet alkot.

A térség gazdasági szerkezetét, a mikro- és kisvállalkozások helyzetét a Gyöngyös város közelsége határozza meg. Az ipari park szabad kapacitásának köszönhetően a város a vállalkozások jelentős részét magához vonzza. 2014-15-ben két új multinacionális ipari üzem települt be, amely a települések munkaerejét veszi fel. sajnálatos, hogy a multi cégek döntően betanított munkaerőt alkalmaznak, ezért a képzett munkavállalók a térségből elvándorolnak.

Ez a gazdasági folyamat a településekre kedvezőtlen hatást gyakorol, bár a településen élőknek van munkája és szerény jövedelme, a települések fejlődése azonban stagnál.

A Dél-Mátra Helyi Fejlesztési Stratégiájában kitörési pontként a térség vonzerejében rejlő lehetőségek kihasználása áll.

A vonzerő növelésén határozzuk meg a települések turisztikai szolgáltatásainak növelését, a helyi termékek előállítását, a civil szervezetek - hagyományőrző csoportok- aktivitásának erősítését.

MIT KÍVÁNUNK ELÉRNI, MEGVÁLTOZTATNI

- A jelenleg kihasználatlanok az természeti és kulturális erőforrásokban rejlő turisztikai lehetőségeket aktivizálni
- Az alternatív turizmus infrastruktúráját növelni
- Térségi és települési szintű marketing tevékenységet ösztönözni
- Térségi innováció tevékenységet ösztönözni
- Térségi helyi termék védjegy kialakítását
- REL-hez való csatlakozás
- A fiatalok és a képzett munkaerő elvándorlásának megállítását
- Térségi szereplők- önkormányzat, civil szervezet, vállalkozás- együttműködésének erősítését.

Miért ezeket a célokat választottuk:

- mert a térség természeti, gazdasági és társadalmi erőforrásai, erősségei és lehetőségei jelenleg kihasználatlanok,
- mert a képzett fiatalok a „szébb jövő reményében” elhagyják szülőfalujukat,
- mert a települések előregednek,
- mert az évszázados hagyományok feledésbe merülnek,
- mert az itt élők elveszítik, elfelejtik gyökereiket, identitásukat, pedig még 25-30 évvel ezelőtt oly büszkék és rátartiak voltak az Mátraaljaiak.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A Dél-Mátra HACS Helyi Fejlesztési Stratégiája illeszkedik mind az EU2020 stratégiához, mind a Partnerségi Megállapodáshoz, mind a Vidékfejlesztési Program céljaihoz.

A jelenlegi évtizedre szóló **Európa 2020 stratégia** 5 számszerűsített célt határoz meg:

1. Foglalkoztatás

a 20-64 éves népesség foglalkoztatási rátájának 75 százalékra emelése, többek között a fiatal, az idősebb, illetve az alacsony képzettségű munkavállalók nagyobb mértékű foglalkoztatása, valamint a legális migránsok fokozottabb integrációja révén;

A Dél-Mátra Helyi Fejlesztési Stratégiájában 3 specifikus célban is szerepel a foglalkoztatás bővítésének lehetősége: vállalkozásfejlesztés, térségi szolgáltatásfejlesztés, humánerőforrás fejlesztés.

2. K+F

a kutatás-fejlesztés feltételeinek javítása úgy, hogy ezen a területen a köz- és a magánszféra beruházásainak együttes mértéke elérje a GDP 3 százalékát;

A stratégiánk erre a területre nem terjed ki, mert a térségben lévő nagy iparvállalatok, multinacionális cégek kiemelt beruházásként valósítanak meg K+F programokat, melyben a térség köz- és magánszféráját nem vonják be.

3. Éghajlatvédelem és fenntartható energiagazdálkodás

az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának az 1990-es szinthez képest 20 százalékos csökkentése, a megújuló energiaforrások arányának 20 százalékra való növelése a teljes energiafogyasztásban, illetve az energiahatékonyság 20 százalékkal történő növelése;

A HFS-ben az öko-hatékony rendszerek és tevékenységek támogatásával, a HFS jövőképében az élhetőbb környezet, mint elérendő cél került megfogalmazásra.

4. Oktatás

a képzettségi szint javítása, különösen törekedve arra, hogy kevesebb, mint 10 százalékra mérséklődjön a korai iskolaelhagyás aránya és egyidejűleg legalább 40 százalékra nőjön a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkező 30-34 éves korúak aránya;

A HFS-ben a térség humánerőforrás-kapacitásának folyamatos fejlesztése specifikus céllal jelenik meg.

5. Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen a társadalmi befogadás elősegítése, mindenekelőtt a szegénység csökkentése révén, legalább 20 millió ember kiemelésével a kirekesztődés fenyegetettségéből.

A HFS-ben a térség humánerőforrás-kapacitásának folyamatos fejlesztése specifikus céllal jelenik meg. A Dél-Mátra Helyi Akciócsoport tervezési területén (Gyöngyösi járás) lévő települések a 290/2014. (XI.26.) Korm. rendeletben meghatározott fejlesztendő járások közt nem szerepelnek.

A Kormány 105/2015. (IV.23.) Kormány rendeletében kedvezményezett településként szerepel Gyöngyösoroszi, Halmajugra, Vécs és Nagyfűged (összesen 5023 lakossal).

Magyarország Kormányának VP-19.1-15. sz. Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítésének támogatása c. felhívásával az volt a célja, hogy az előzetes LEADER Helyi Akciócsoport elismeréssel rendelkező szervezetek elkészítsék a HACS területének Helyi Fejlesztési Stratégiáját. A Kormány a Partnerségi Megállapodásban célul tűzte ki a társadalmi együttműködés erősítése és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelmet, ezen belül a vidéken élők számára a vidéki települések élhetőbbé, vonzóbbá tételét.

A Partnerségi Megállapodás prioritásai:

1. A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása;
2. A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, a foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkózási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre);
3. Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése;
4. A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése;
5. A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása;

A Dél-Mátra HFS célkitűzései mind az öt prioritást érintik.

Vidékfejlesztési programhoz való illeszkedés:

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület Helyi Fejlesztési stratégiája a Vidékfejlesztési Program 6. prioritásához kapcsolódik, melynek átfogó célja a vidéken élők számára a vidéki települések élhetőbbé, vonzóbbá tétele. Ezt a vidéki településeken elérhető szolgáltatások körének bővítésével, színvonalának és hozzáférhetőségének javításával, a szolgáltató kis léptékű infrastruktúra megerősítésével, valamint a lokális együttműködésekben rejlő belső erőforrások kihasználásával tudja elérni.

A Helyi gazdaság fejlesztése gazdasági együttműködések erősítésével HFS célkitűzés illeszkedik a Vidékfejlesztési Program Leader intézkedés „a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások)” megfogalmazásához. Cél a munkahely-teremtés, vidéki munkahelyek megtartása, munkakörülmények javítása, szolgáltatási körök bővítése, helyi termék előállítás és termékkör bővítése, vállalkozói versenyképesség javítása.

A Helyi és térségi vonzerő javítása helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztésével HFS célkitűzés illeszkedik a VP Leader intézkedés „a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások)”, valamint „a térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképeségének erősítése” intézkedésekhez. A szálláshely-fejlesztések és a szálláshelyhez nem kapcsolódó turisztikai attrakciók megvalósulása által bővül a turisztikai tevékenységek színvonala, kínálata, nő a Dél-Mátra vonzereje.

A térség humánerőforrás-potenciáljának folyamatos fejlesztése képzésekkel, oktatásokkal és infrastruktúra biztosításával HFS célkitűzés az EMVA rendelet 1. prioritáson (a tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a vidéki térségekben) belül az 1A fókuszterülethez - az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben - illeszkedik.

A kulturális, természeti és épített értékek, örökségek megőrzése közösségi tevékenységek és beruházások támogatásával célkitűzésünk illeszkedik a VP „a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása”, illetve „a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése” célkitűzésekhez. A vidék meghatározó közösségi szereplői a civil szervezetek tagjai. Hagyományápoló, múltmegőrző szerepük, gyűjtéseik elengedhetetlen részét képezik örökségeink védelmének. Eszközparkjuk fejlesztése lehetővé teszi saját készítésű plakátok, meghívók, kulturális anyagok szerkesztését, nyomtatását. A közvetlen környezet ápolása, a zöldterületek gondozása, komposztálás mind segíti a környezettudatos szemlélet terjedését, nagymértékben hozzájárul a

környezetszennyezés csökkentéséhez, az emberek egészségi állapotának megőrzéséhez és javításához. Tematikus turisztikai utak, tanösvények kialakításával a mozgás, pihenés, hasznos kikapcsolódás és szabadidő eltöltés minősége növekszik, mely az egészség megőrzését is segíti.

A társadalmi befogadás elősegítése HFS célkitűzés hozzájárul a szegénység és hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemhez. az EMVA rendelet 6. prioritáshoz illeszkedik: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben a Dél-Mátra stratégiájának is fontos eleme. Helyzetelemzésünk során megállapítást nyert, hogy az érintett települések lakosságában nagy az aktív korúakon belül, rendszeres munkával nem rendelkezők száma. Eszköz beszerzések támogatásával segíthetjük a foglalkoztatást, a közösségi kertek kialakításával a háztáji növénytermesztés elősegítését, és a közösségi gondolkodás elindítását.

A Dél-Mátra Helyi Fejlesztési Stratégiájának jövőképe, a „Vonzó Dél-Mátra - fejlődő gazdaság, élhetőbb környezet, megőrzött hagyományok”, a Mátra-vidék, mint turisztikai célpont, a térség turisztikai desztinációvá fejlesztése összességében is kapcsolódik a fenti célrendszerekhez.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület elismert és elfogadott a tervezési területtel rendelkezik. A 2014-2020-as tervezés során közösségi munkánk alapját továbbra is a térség érintett szereplőinek bevonása adja. A tervezés során fő iránymutatásként vezérelt bennünket, hogy a térség szereplőit minél szélesebb körbe tudjuk vonni.

Az IH 2015 májusában kiadott közleménye után a 2014-2020-as időszakra vonatkozó tervezést a közösségi tervezésbe bevonható érintettek meghatározásával, elemzésével kezdtük el: azaz felmértük, beazonosítottuk a közösségi tervezői munkába bevonható szereplőket, érdekeltségüket, elköteleződésüket, motivációjukat.

A stratégia kidolgozásába történő közösségi bevonás folyamatát az alábbi szempontok szerint alakítottuk ki:

1. Tervezési folyamat átláthatóságának biztosítása

A folyamatos tájékoztatás a következő eszközök segítségével történt, és történik:

- A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület 2015 májusától saját, illetve partnerségben megvalósított **térségi rendezvényekkel, tájékoztatók tartásával** folyamatos kapcsolatot kívánt fenntartani a térség lakosságával, vállalkozóival és civil szervezeteivel lehetőség szerint bevonva Őket a tervezési folyamatokba. A közösségépítést szolgáló, alulról jövő kezdeményezések felkarolása az eredeti cél megvalósulásán túl a HFS tervezéséhez kötődő információk átadását is lehetővé tette, és teszi.
- A 2014-2020 tervezési időszak országos prioritásairól, valamint a Vidékfejlesztési Program fejlesztési területeinek lehetőségeiről folyamatosan a havonta kiküldésre került **hírlevélben** is tájékoztattuk, és tájékoztatjuk a mintegy 150 térségi szereplőt.
- Az **Egyesület honlapján** (www.delmatra.hu) folyamatosan megjelentetjük a HFS tervezéshez kapcsolódó aktuális információkat.

- **Települési Fórumok tartásával** az adott településen élő és működő szervezeteket kívántuk bevonni a Helyi Fejlesztési Stratégia kialakításába, és a és tájékoztatni a tervezés folyamatáról. A települési fórumokon bemutatásra és megvitatásra került az adott település helyzetelemzése, valamint a lehetséges fejlesztési irányok meghatározása. 10 települési, és 4 térségi fórumot tartottunk, amelyen mintegy 150 fő vett részt.

Az itt elhangzott javaslatokat a Tervezői Csoport munkája során értékelte és beépítette a HFS tervezésébe.

- **Projektgyűjtő adatlapok** kerültek kiküldésre, az Egyesület adatbázisában szereplő térségi szereplők részére 3 alkalommal, amelyre 98 db adatlap érkezett vissza. (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozók, egyesületi tagok, előző időszak pályázói, partner szervezetek –IKSZ, Hegyközség-)

*A projektgyűjtő adatlapok összesítő kimutatását a **3. számú melléklet** tartalmazza.*

A beérkezett projekt ötleteket a Tervezői Csoport munkája során értékelte és beépítette a HFS tervezésébe. A projektötletek közül 40 db építés, 34 db eszközbeszerzés, 16 db rendezvény, 19 db marketing, 11 db gépbeszerzés és 2 db képzés volt. Egy projektötletben többféle fejlesztést is megfogalmaztak a leendő pályázók.

A tervezési események hatása a HFS tartalmára:

- Jövőkép, átfogó és specifikus célok meghatározása a tervezési eseményeken résztvevők bevonásával történt meg.

- Intézkedések és beavatkozási területek meghatározása a tervezési eseményeken résztvevők bevonásával történt meg, az ott elhangzott fejlesztési elképzelések figyelembe vételével.

- **Személyes és telefonos konzultációk a HACCS irodai nyitva tartás időszakában.**

2. A közösség bevonása érdekében végzett tevékenységek bemutatása

Az érintettek megszólítása és a közös munka a következő módon történik:

- **térségi rendezvényekkel, tájékoztatók tartásával**
- **hírlevélben**
- **honlapján**
- **települési és térségi Fórumok tartásával**
- **Projektgyűjtő adatlapok**
- **Személyes és telefonos konzultációk**

3. Tervezés folyamatában részt vevők bemutatása

A HVS tervezési folyamatainak koordinálását az Egyesület munkaszervezete végzi, az Egyesület elnökének jóváhagyásával.

Az Egyesület az előző tervezési ciklus gyakorlatát követve Tervezést Koordináló Csoportot hozott létre 16 fővel, amelyből 8 fő civil, 3 fő vállalkozó és 5 fő önkormányzatot képviselt. A TKCS tagok bemutatását az **1. számú melléklet** tartalmazza.

A TKCS összetétele szakterület és képviselt szervezet tekintetében is jól reprezentálja a térség lakosságának összetételét. A TKCS tagjai rendelkeznek kellő tapasztalattal közösségi tervezés terén és jól ismerik a térséget és az ott élő embereket. Külső szakértő bevonására nem került sor. A tervezés folyamatába a térség szereplői is aktívan bekapcsolódta, a falufórumok, a térségi fórumok, és a projektgyűjtő adatlapokon keresztül.

4. *Közösségi részvétel által elért eredmények*

A HFS tervezése során a közösségi részvétel a fórumokon és a projekt gyűjtőkön keresztül érvényesült a leginkább. Ezen fórumokon, csatornákon keresztül jutott el az információk az igényre, a szükségletre, a hiányára, a lehetőségekre vonatkozóan.

A közösségi részvétel fő eredménye, hogy a TKCS a térség szereplőinek javaslatait, igényeit, szükségleteit figyelembe véve határozta meg az átfogó célt, a specifikus célokat, és az intézkedéseket a HFS kialakítása során.

5. *Közösség részvételét alátámasztó események összegzése*

Térségi rendezvények, tájékoztatók során főként mezőgazdasági fejlesztésekkel kapcsolatos terveket elképzeléseket osztották meg velünk, és a VP mezőgazdasági vállalkozások fejlesztési lehetőségeit javasolták.

Települési és térségi fórumok során főként civil szervezetek és az önkormányzatok kapcsolódtak be a tervezés előkészítési folyamatába. Az ott elhangzott javaslatok észrevételek beépítésre kerültek a HFS –be. Minden fórumon a HFS céljai megtárgyalásra és elfogadásra kerültek.

Projektgyűjtő adatlapok: 98 adatlap érkezett be melynek megoszlása: 56 db civil szervezet, 27 db önkormányzat, 15 db vállalkozó. A projektötletek az intézkedések kialakítása során kerültek figyelembe vételre.

Személyes és telefonos konzultációk során döntően vállalkozások kapcsolódtak be a tervezési folyamatba. Nagy számmal jelezték az előző tervezési ciklusba nyertes projektet megvalósítók (döntően turisztikai vállalkozók), hogy folytatni kívánják megkezdett, működő fejlesztéseiket. Szintén jelentős számban jelentkeztek főként induló vállalkozások.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

Az akcióterület, azaz a Dél - Mátra alkotta térség 24 településből áll, melyek mindegyike a Gyöngyösi Járás tagtelepülése. Abasár, Adács, Atkár, Detk, Domszló, Gyöngyöshalász, Gyöngyöspata, Gyöngyössolymos, Gyöngyöstarján, Gyöngyösoroszi, Halmajugra, Karácsond, Kiszána, Ludas, Markaz, Mátraszentimre, Nagyréde, Nagyfűged, Pálosvörösmart, Szúcsi, Vámosgyörk, Vécs, Visonta, Visznek jogosult települések alkotják a HACS tervezési és működési területét. Az akcióterület állandó lakosainak száma 41 937 fő, területe 695,53 km². Ez a lakónépesség és az itt jelen levő szervezetek száma kellően alacsony ahhoz, hogy lehetővé tegye a helyi együttműködések, egyben megfelel az akciócsoportok számára előírt 10.000-150.000 fő közötti mérettartománynak is. Az akciócsoport földrajzi kiterjedése és természeti erőforrásai viszont elegendőek ahhoz, hogy megfelelő kritikus tömeget biztosítsanak egy életképes fejlesztési stratégia megvalósításához.

A települések egységes, területileg összefüggő, egymással határos területen helyezkednek el, a Mátra déli lábánál. Kiválóak az ökológiai és élőhelyi adottságok, egyedi minőségű táj-specifikus termékek előállítására alkalmasak a termőhelyek. A 24 település mindegyikén a tájhoz, a vidékhez kötődő, és abból élő lakosság él. A térség minden települése szoros együttműködésben, napi

kapcsolatban áll egymással. Számtalan közös pályázat, és sikeres együttműködés bizonyítja ezt a hulladékgazdálkodástól egészen a környezetvédelem közös megszervezéséig.

A stratégiában érintett térség az Észak-magyarországi régióban, Heves megye déli-délnyugati részén helyezkedik el, határos a Hatvani, a Hevesi, a Füzesabonyi, az Egri, a Pétervásárai járásokkal. Nyugaton a Pásztói és Bátonyterenyei járás határolja. Észak-nyugaton Nógrád, észak-keleten Borsod-Abaúj-Zemplén, délen Jász-Nagykun-Szolnok, míg nyugaton Pest megye határolja.

Forrás: www.jaras.info.hu

A térségre jellemző az eltérő fejlettségi szintű települések csoportjainak laza hálózata, aszerint, hogy közlekedési folyosó mentén, gazdasági, kereskedelmi centrumot jelentő város közelében vagy ezektől távolabb helyezkednek el. Ez meghatározza a munkahelyek száma és távolsága alapján a jövedelemtermelő képességet, ezáltal az infrastruktúra fejlettségét, a vásárlóerő pedig a helyi vállalkozások életképességét. Általánosan jellemző az alacsony bérű betanított munkásokat alkalmazó cégek jelenléte, ebből következően a munkavállalók számának, a munkanélküliségi rátának a gyors változása.

Ásvány- és nyersanyagvagyonra közül építőanyagban való gazdagsága, valamint jelentős lignittelepei emelhetők ki. A természeti környezet gazdag, a termálkincs könnyen kiaknázzható, a természetvédelmi területek, az épített örökségek, kastélyok, kúriák száma jelentős.

Mezőgazdasági tevékenysége és a helyi turizmusra kifejtett kedvező hatása miatt említést érdemel még a történelmi Mátrai borvidék. A borvidék a Mátra hegység déli lejtőin, kelet-nyugat irányban a Tarna és a Zagyva folyók által határolt területen, mintegy 15–20 km széles sávban helyezkedik el. A területen ősi hagyományai vannak a szőlészeti-borászati tevékenységnek. A Mátrai Történelmi Borvidék az ország 22 borvidéke közül területi nagysága alapján a második legnagyobb, a hegyvidékiek között pedig a legnagyobb a mintegy 7.815 hektáros nyilvántartott szőlő ültetvényével.

A térséget alkotó települések adottságaik, problémáik és lehetőségeik tekintetében négy csoportba sorolhatók:

1. A gyöngyösi vonaltól délre eső, alföldi, síkvidéki jó mezőgazdasági és kertészeti termőterület, mely erdőben szegény.
2. A Mátra-hegység lábánál elhelyezkedő települések, melyekre jellemző a szőlő- és a borgyümölcsstermelés és annak hagyományai.

3. A mátrai tömbben található települések, ahol magas az erdősültség aránya, a mezőgazdasági termelés jelentősége viszont kicsi. Turisztikai adottságaik jelentősek.
4. Bányászati tevékenységek hatására nagyterjedésű tájsebek mellett található települések.

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület az irodáján keresztül a térség egészéből könnyen elérhető. A HACs vezetőségének tagjai a térséget földrajzi értelemben is és szféránként is jól reprezentálják, rajtuk keresztül is könnyű a HACs-csal kapcsolatba kerülni. A HACs munkaszervezetének és vezetőségi tagjainak térségi jelenléte együttesen biztosítja a HACs lokális karakterét.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

1. *Térszerkezeti adottságok*

Az akcióterület, azaz a Dél - Mátra alkotta térség 24 településből áll, melyek mindegyike a Gyöngyösi Járás tagtelepülése. A települések egységes, területileg összefüggő, egymással határos területen helyezkednek el, a Mátra déli lábánál.

A 24 település által határolt terület középpontjában helyezkedik eljárési székhely, Gyöngyös város – mely nem része a Helyi Akciócsoportnak, így a LEADER Programon keresztül a Helyi Fejlesztési Stratégia keretéből fejlesztési forrásban nem részesülhetnek. Ennek ellenére a járásközpont funkcióját, elérhetőségi és intézményi helyzetét tekintve kiemelt szerepet tölt be a térségben, így a továbbiakban sem hagyható ki a térségre vonatkozó elemzések köréből. A térség településeit tekintve döntő a kistelepülések túlsúlya, hiszen két kivétellel (Mátraszentimre – aprófalu, Gyöngyöspata – városi rang) minden település a kistelepülések kategóriába tartozik (500-2000 fő között).

Közlekedés-földrajzi szempontból az ország kelet-nyugati irányú közlekedési folyosója, az M3 autópálya és az elsőrendű országos főútvonal (3-as) emelhető ki, mely a járáson halad át. A főváros a térségből egy-másfél órán belül érhető el. Jellemző útvonal még a 24-es út, mely Gyöngyöst a Mátrán keresztül Egerrel összekötő utat jelöli. Ezen kívül összekötő utak és egyéb, burkolt utak jellemzik a térséget.

Forrás: www.jaras.info.hu

A kistelepülések elérhetőségét kevésbé jó minőségű utak biztosítják. Fontos, hogy a korlátozott megközelíthetőség ellenére e településeket továbbra is becsatoljuk a térség vérkeringésébe. A közúti közlekedés feltételeinek megteremtése, valamint javítása fejlesztendő területként azonosítható, természetesen a fenntartható fejlődésnek megfelelően a természeti környezet megóvása mellett, hiszen napjainkban a falvak elérhetőségének korlátai jelentős mértékben befolyásolják egy település demográfiai folyamatát, az elnéptelenedést, illetve annak ütemét.

A járás legtávolabbi pontjáról Gyöngyös 40 perc alatt érhető el. A város és agglomerációja mind gazdaságilag, mind közlekedési szempontból, illetve a szolgáltatási kapcsolatokat tekintve is szorosan együttműködnek.

A város, mint járási központ nem okoz akkora népesség elszívást, mint az ország más területein. Köszönhető ez a környező települések környezeti adottságainak, lehetőségeinek. Budapest közelsége (78 km) viszont jelentős hátrányt jelent a képzett munkaerő elszívó hatásával.

A vasúti infrastruktúrája jónak mondható, de nem segíti a térséget. Egyetlen országos vasútvonal szeli át a térség keleti részét (Budapest-Miskolc-Kassa-Hidasnémeti), melyről Gyöngyös felé egy leágazás húzódik, a járás települései közül Vámosgyörköt (vasúti csomópont), Adácsot és Ludast érintve.

2. Környezeti adottságok

A Mátra, mint az Északi-középhegység része, származása szerint Európa legnagyobb fiatal vulkáni övezetéhez tartozik. A Tarna és a Zagyva völgye között terül el, s itt emelkedik hazánk két legmagasabb csúcsa az 1014 m-es Kékes és a 964 m magas Galyatető.

A Mátrát több jól elkülöníthető részre lehet felosztani. Délnyugatról a Jobbágyi község fölött található Nagy-Hársas lepusztult vulkáni kúpjával kezdődik. A hegytől északra fokozatosan emelkedő előhegyekkel a Nyugati-Mátra a Muzsla csúcsával tetőzik. Az ún. Központi-Mátra a Mátrabérc fennsíkjaiból, a Galyatető és a Kékes vulkáni kúp csoportjaiból áll. Meredek hegyoldalak, kőfolyások, törmelékletjtők, suvadások váltogatják egymást zárt bükkösökkel borítva. Délre lankásabb, párhuzamos völgyek futnak le, melyek közül legmeghatározóbb tájosztó vonal az ún. Nagy-völgy. A Nagy-patak völgyével párhuzamosan alakult ki a Mátra "főbejárata" Mátrafüredtől Mátraházáig.

A Mátraalja erdőmentes, szőlőkkel borított megművelt tájairól szinte átmenet nélkül jutunk az erdős hegyi tájba. Keletre a Saskő 898 m-es ormának meredek letörése után a Keleti-Mátra 650 - 750 m magas hegyei sorakoznak. A hegység északi részét Mátralábának nevezik. Elszórt, kb. 250 - 400 m magas kis vulkáni kúpokkal borított dombvidék ez, már többnyire művelt mezőgazdasági földekkel.

A Dél-Mátra Helyi Akciócsoport a Mátraalja déli területeit foglalja magába.

A térség természeti adottságainak szempontjából jellemzően a mérsékelt meleg – száraz, és a mérsékelt meleg – mérsékelt száraz éghajlati hatások érvényesülnek. A térségben tapasztalt napsütéses órák száma 2013-ban 1900-2000 óra között alakult, ez az érték bizonyos mértékben kedvező a mezőgazdasági kultúrák termesztéséhez. Az évi középhőmérséklet jellemzően 10°C alatti (8,5-10 °C), míg a vegetációs időszak középhőmérséklete 15,5-17 °C. Az évi átlagos csapadékmennyiség 550-700 mm. A hótakaróval borított napok száma a sík részeken 35 nap alatt, dombvidéken ezen érték felett található. Az uralkodó szélirány változó, elsősorban nyugati és északnyugati szelek jellemzik. Az átlagos szélesség 2-3 m/s.

A térség nagyobb része (déli területek) általában a száraz, vízhiányos területek közé sorolható. A terület felszíni vizeit a Zagyva gyűjti össze, mely a Mátra nyugati felének vizeit is gyűjti. Legfontosabb mellékfolyója a Tarna, melybe a térség felszíni vizei is tartanak. A térség jelentősebb vízfolyásai még a Rédei-, Tarján-, Toka-, Száraz-, Gyöngyös-, Mérges-, Bene-, Domoszlói-patak és a Tarnóca. Ezek a vízfolyások többnyire jelentéktelen vízhozamúak, esetenként csak időszakosak. Nem ivóvíz célú felhasználást szolgáló mesterséges tározók találhatóak Adács, Domoszló, Gyöngyöshalász, Gyöngyösoroszi, Gyöngyöspata, Gyöngyöstarján, Szúcsi, Nagyréde, Markaz területén.

A térség eredeti természeti adottságai a sokoldalú és többcélú területhasznosítás feltételeit (szőlőművelés, kertgazdaság, erdőgazdálkodás, mezőgazdaság, öko- és gyógyturizmus, bányászat) biztosítják. A földterületek java része barna erdőtalaj, talaj-savanyosodásra érzékeny, hiszen kémhatásuk – az országos szintű eredményekhez hasonlóan - gyengén savanyú: ez a földterületen való gazdálkodás során jelentős többletráfordítást jelenthet a talajszerkezet romlásának megállítása, annak javítása érdekében.

A Mátra, mint a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságához tartozó Tájvédelmi Körzet jelentős természeti értékeket képvisel. A Tarjánka - szurdok szigorúan védett természetvédelmi terület, a Sár hegyen több mint tíz különböző védett növénytárulás található.

A térség legjelentősebb környezeti problémája a Mátra Erőmű külszíni lignit bányáinak csak részben rekultivált területei, melyek jelentős, és maradandó tájsebeket okoztak, akár csak a Gyöngyösorosziban átmenetileg bezárt ércbánya nyomán visszamaradt nehézfém-szennyezés.

Több településen található bányák. Jellemző a domborzati viszonyokból adódó vízvezetési problémák jelensége is, mely minden települést érintenek. Megoldásuk csak térségi szinten koordinált együttműködéssel képzelhető el.

Igen jelentős változás történt 2007-2010 között területhasználati módok közül a szőlő művelési ágban. A térség természeti adottságaiból adódóan a hagyományos szőlőművelés területe jelentősen lecsökkent, az utóbbi négy évben mintegy 600 ha szőlő ültetvényt vágtak ki a gazdák, sajnos a szőlőkivágások még napjainkban is folytatódnak.

3. **Kulturális erőforrások**

A 24 településről egységesen elmondható, hogy a palóc népi hagyományok nagymértékű hatást gyakoroltak az itt élőkre. Ennek nyomai főként az épített örökségben, a hagyományokban és a gasztronómiában fedezhetők fel.

A gazdag történelmi múlt emlékeit őrzik a számos településen megtalálható kúriák és kastélyok, melyek egykor többek között nemesi családok tulajdonában álltak, mint a Bíró, Baldácsy és Borhy család. Ezen épületek egy része funkciójukat veszített, felújításra szoruló, romos állapotban van, más részük közművelődési, egészségügyi és szociális feladatokat ellátó intézményként funkcionál. A népi építészet jellegzetes motívumait magukon viselő lakóházak több településen – Abasár, Detk, Markaz - tájházként működnek, melyben a kiállításra került tárgyakon keresztül a régi falusias életmód és hagyományok bemutatása a cél.

A hagyományőrzés civil szerveződések formájában is megjelenik, hiszen számos községben a település múltjának megőrzése, hagyományainak ápolása, bemutatása céljából különböző civil szervezetek (kulturális, tánc, hagyományőrző egyesületek) jöttek létre. A települések régi és új hagyományai megjelennek a megtartásra kerülő különböző rendezvények alkalmával is, melyek közül számos térségi szinten is jelentős rendezvény akad (Palóc Parasztolimpia, Katona- és Bordial Fesztivál,

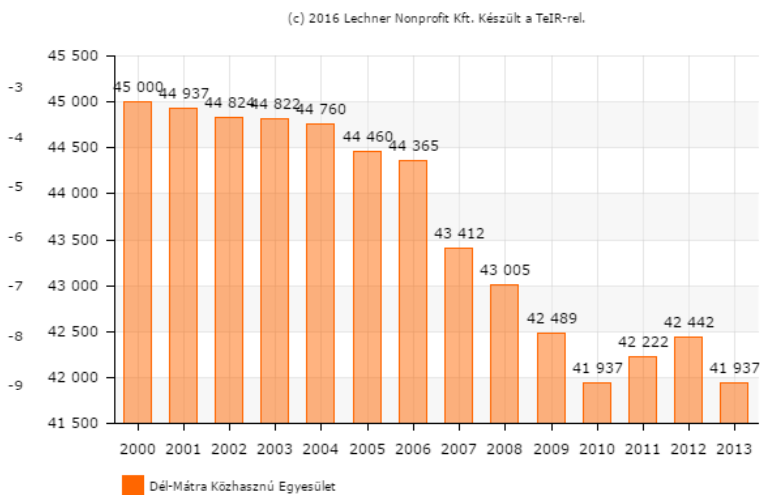
Visznieki Lovas napok). A római katolikus valláshoz köthetően több településen még ma is fontos ünnepnek számít a búcsú, ezek közül is kiemelkedik a Gyöngyöshalászhoz tartozó Kárméluska, mint búcsújáró és zarándokhely. A kulturális örökségnek számító épületek közül az elmúlt években a III. tengely vidéki örökség megőrzése jogcím keretében több település temploma,tájháza újulhatott meg.

A térség sokrétű turisztikai lehetőségei kiaknázatlanok, melyet figyelembe kell venni a stratégia céljainak kidolgozásánál is.

4. A társadalom állapota

A térség lélekszáma jelenleg 41 937 fő, mely 2000 óta (45 000 fő) gyakorlatilag folyamatosan csökken. A legnépesebb település a térségben Nagyréde (3153 Fő, 2013), a második helyen Karácsond áll (2967 fő, 2013). Mátraszentimre a legkisebb lélekszámú település (462 fő, 2013), utána Vécs következik, 622 fővel (2013).

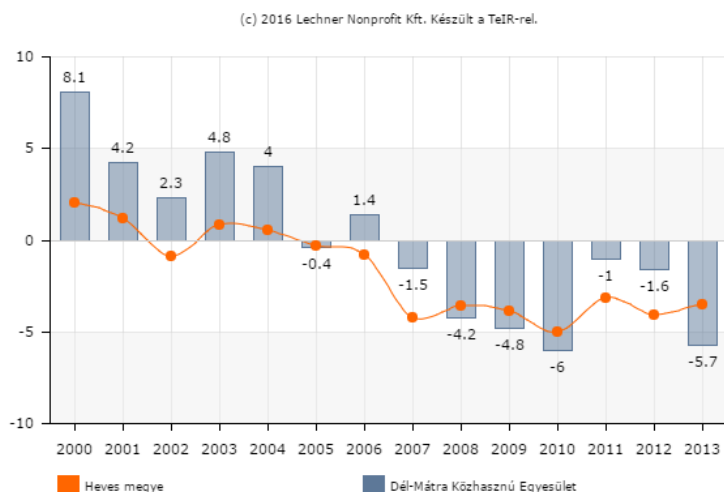
Lakónépesség száma az év végén

A demográfiai viszonyok alakulását a kisebb és periférikusabb elhelyezkedésű településeken nagymértékben befolyásolja a terület gazdasági fejletlensége, a helybeli foglalkoztatás korlátozott volta és választékhiánya, amely az egyébként képzett helyi fiatalok elköltözéséhez vezet. A helyben foglalkoztatottak aránya ugyanis a legtöbb kistelepülés esetében 10-20% közötti.

Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)

Természetes szaporodás, fogyás, azaz a születések és a halálozások különbözete ezer lakosra vetítve a térségben az országos (-3,9 ezrelék) és a megyei (-5 ezrelék) átlag alatti: -6,2 ezrelék. Három településen pozitív (Halmajugra 4, Nagyfüged 1,9, Visonta 1,8 ezrelék - 2013), Nagyrédén 0, a többi településen negatív a mutató, azaz több a halálozás, mint a születések száma, a települések elöregedők. Ezek közül kiemelkedik Vámosgyörk (-27,3 ezrelék), Abasár (-22,9 ezrelék) és Vécs (-16,1 ezrelék).

Vándorlási egyenleg (ezrelék)

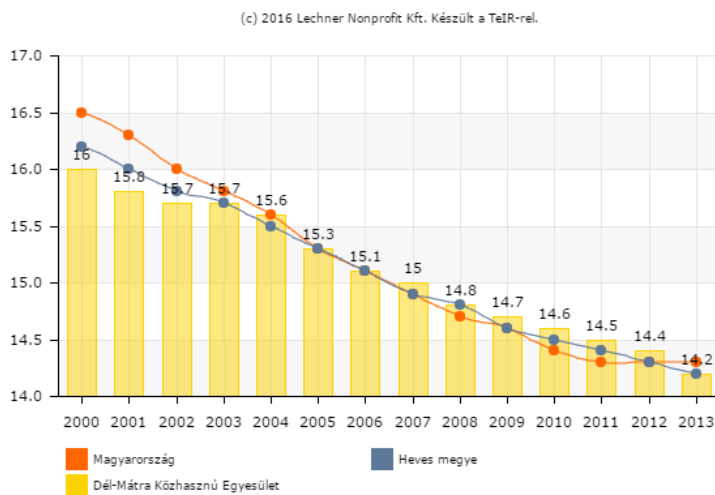
A vándorlási egyenleg (az adott közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az onnan másik

közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbözete, ezer lakosra vetítve) a térségben a megyei átlag (-3,5 ezrelék) alatti: 2000 óta 8,1-ről folyamatosan csökkent -5,7 ezrelékre.

Legkisebb Gyöngyöspátán (-17,8 ezrelék), Markazon (-17,3 ezrelék), Karácsondon (-16,9 ezrelék) és Halmajugrán (-16,8 ezrelék), ami arra enged következtetni, hogy jelentős az elvándorlás, melynek oka a helyben lévő munkalehetőségek hiányára vezethető vissza (2013).

A vándorlási egyenleg Mátraszentimrén a legnagyobb (21,6 ezrelék, 2013), kiemelt turisztikai helyzete miatt, valamint Vámosgyörkön (15,5 ezrelék), a közlekedés-földrajzi elhelyezkedése, azaz a vasúti csomópont jellege miatt.

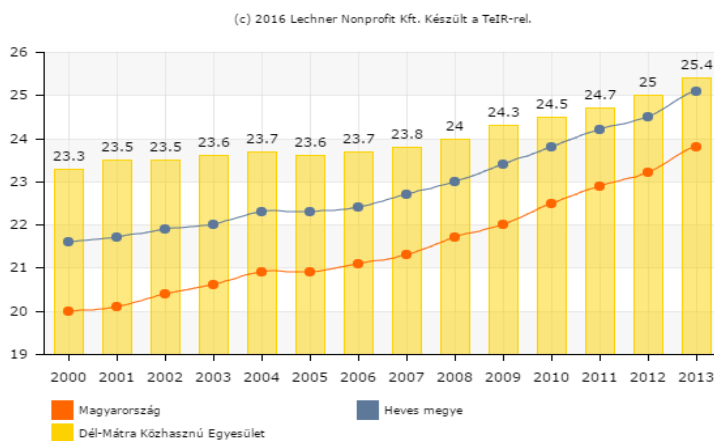
Állandó népességen belül a 0-14 évesek aránya (%)

Az állandó népességen belül a 0-14 évesek aránya a térségben 2000 óta 16%-ról 2013-ra 14,2%-ra csökkent, mely megegyezik az országos és megyei adatokkal. A térség települései esetében jelentős különbségek mutatkoznak. Halmajugrán legnagyobb a 0-14 évesek aránya: 24,1%, aztán Nagyfüged és Gyöngyösoroszi következik (20,9%, 2013). Legalacsonyabb százalékot Abasár (11,2%), Gyöngyössolymos (11,4%) és Markaz (11,6%) képviseli.

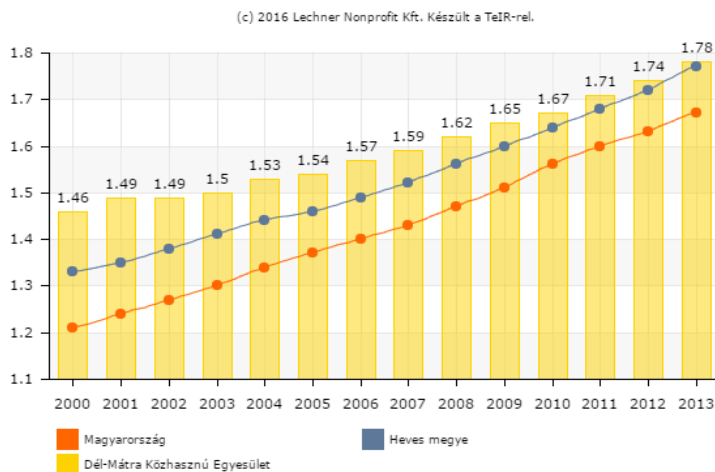
képviseli.

Állandó népességen belül a 60-x évesek aránya (%)

Állandó népességen belül a 60-x évesek aránya a térségben 2000 óta (23,3%) 2013-ig folyamatosan emelkedett (25,4%), az országos (23,8%) és a megyei (25,1%) tendenciák szerint, de annál nagyobb mértékben. Legmagasabb a 60 év felettiek aránya Vámosgyörkön (30,5%), Abasáron (29,4%) és Vécsen (28,6%), legalacsonyabb Halmajugrán (16%), és Gyöngyösorosziban 19,3 % (2013).

Öregségi mutató, (száz 0-14 évesre jutó 60-x éves)

Az öregségi mutató, azaz száz 0-14 évesre jutó 60-x éves 2000-től szintén növekedést mutat a térségben: míg 2000-ben 1,49 fő volt, addigra 2013-ra 1,78 főre emelkedett, a megyei átlaggal megegyezően, az országos átlag felett. Halmajugrán (0,7 fő), Gyöngyösorosziban (0,9 fő), Nagyfűgeden (1 fő) a legkevesebb az idősek aránya, ezzel szemben Mátraszentimre (2,9 fő), Abasár (2,6 fő) és Gyöngyössolymos (2,5 fő)

esetében a legmagasabb a térségben (2013).

Az elmúlt években a Dél-Máttra térségben nemcsak alakosság száma csökkent, hanem a korosztályi csoportok összetétele is megváltozott. A térségben a népességszám csökkenése nem túl régi keletű, felerősödése azonban az utóbbi években figyelhető meg. Várhatóan az öregedés tovább fog gyorsulni, ami a szociális ellátás területén további intézkedéseket tesz szükségessé. Megfigyelhető, hogy a korstruktúra szintén összefüggésben van a települések nagyságával, a közlekedés-földrajzi helyzetével csakúgy, mint maga a népességszám változás. A kisebb, kedvezőtlenebb elérhetőségű falvak jobban, a nagyobb, a természeti és gazdasági térben jobbpozícióban lévők pedig kisebb arányban öregednek el.

A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya a 2001. évi népszámlálás alkalmával térségi szinten 3,4%, mely az országos átlag (2%) felett, de a megyei átlag (3,9%) alatti volt. 2001-ben Halmajugrán volt a legmagasabb a cigány népesség aránya (35,4%), majd 22,5%-al Gyöngyösoroszi és Gyöngyöspata (11,7%) követte. Nagyréde, Abasár, Vámosgyörk, Detk területén ez a mutató 0 volt. A többi településen 1-3% körüli értékek voltak jellemzők.

A térség cigány népességének aránya a 2011-es népszámlálás során 5,6%-ra, a megyei átlag 6,3%-ra, az országos pedig 3,2%-ra növekedett. Halmajugra (35,7 %) és Gyöngyöspata (12,3%) esetében csekély mértékű, Gyöngyösorosziban (26,7%), Nagyfűgeden (17,4%) és Vécsen (14,4 %) jelentősebb növekedés következett be.

Jelenleg Magyarország egyik legsúlyosabb problémája a szegénységben élők, közöttük a roma népesség helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén, valamint a hátrányos helyzetű térségekben és települések perifériáján növekvő és újonnan kialakuló rossz lakhatási körülmények. Magyarországon a romák felzárkóztatását megcélzó politikát nem lehet elválasztani a szegénység elleni általános küzdelemtől, a társadalmi és a gazdasági versenyképesség javításától. Mivel a kistérség településein igen változatos a kisebbségek arányának alakulása, több település esetében a cigány kisebbség népességarányának növekedése felzárkóztató, illetve kiegészítő képzések megvalósítását indokolja.

2001-en a térségben 29,2% volt a legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya, mely az országos (26,3%) és a megyei (26,7%) felett található. Ebben az évben a csak 8 osztályt végzettek legnagyobb arányban Halmajugrán éltek (38,2%), aztán Kiszána (35,6%), Visznek (35,3%), Gyöngyösoroszi (35,2%) következett. Legkevesebben Gyöngyössolymoson (22,6%), Nagyrédén (25,4%), Markazon (26,2%) és Abasáron (26,3%) éltek.

A 2001-es népszámlálási adatokhoz képest 2011-re 29%-ra nőtt a legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya a térségben, mely még mindig az országos (25%) és a megyei (27%) felett áll. A legnagyobb arányt továbbra is Halmajugra képviseli, ahol az érték 46,3 %-ra emelkedett. Utána következik Nagyfüged (41,1%), Gyöngyösoroszi (38,9%), Vécs (37%). Legalacsonyabb az arány még mindig Gyöngyössolymoson (21,9%), valamint Pálosvörösmarton (22,3%), Markazon (22,9%) és Abasáron (24,2%).

A 2001-es népszámlálási adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a felsőfokú végzettségűek (a 25 éves és idősebb népesség arányában) száma a térségben 5,7%, mely a megyei (9,9%) és az országos (12,7%) adatok alatt marad. Település-szinten Gyöngyössolymoson él a legtöbb felsőfokú végzettségű (11,6%), majd Markaz (8,7%), Abasár (8%) és Nagyréde (7,4%) következik. Legkevesebb felsőfokú végzettségű Vécsen (2%), Halmajugrán (2,4%), Szúcsiben (2,8%) és Gyöngyöspatán (3,1%) él.

2011-re mind a térségi (10,2%), mint a megyei (14,6%) és az országos (19%) adatok is növekedtek, de a térségen belüli differenciáltság megmaradt. 2011-ben Pálosvörösmarton a legtöbb felsőfokú végzettségű (20,6%), utána Gyöngyössolymos (18,9%), majd Markaz (15,1%) következik. Legalacsonyabb a felsőfokú végzettségűek aránya Halmajugrán (3,3%), Gyöngyösorosziban (4,1%), Vécsen (4,3%) és Szúcsiben (6,2%).

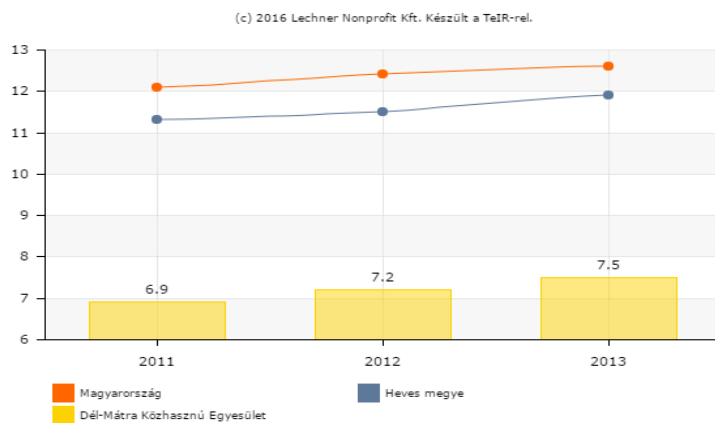
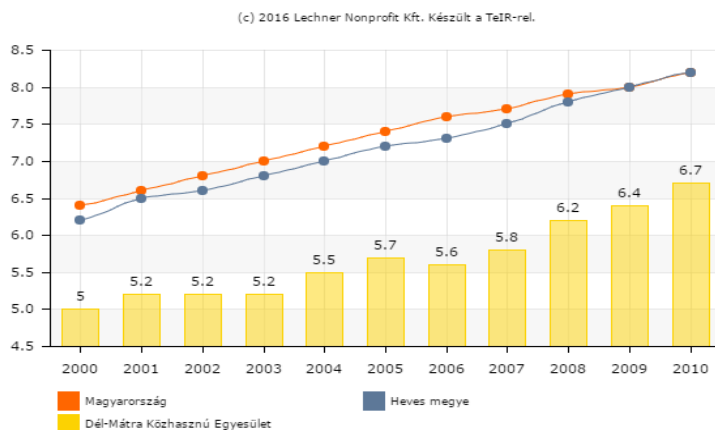
A 2001-es adatok alapján a legalább érettségizett 18 éves és idősebb népesség aránya a térségben 25,5%, mely a megyei (33,4%) és az országos (38,2%) adatok alatt van. Gyöngyössolymoson él a legtöbb, legalább érettségizett (36,3%), utána Markaz következik (34,2%), majd Abasár (31,8%). Legkevesebb az arány Halmajugrán (14%), Gyöngyösorosziban (15,9%), Vécsen (16,6%) és Gyöngyöspatán (17,5%).

2011-re mind a térségi (36,6%), mint a megyei (43,5%) és az országos (49%) adatok is növekedtek, közel egyenlő arányban. A települések közül Pálosvörösmart került a vezető helyre (58,4%), majd Gyöngyössolymos (48,4%), Markaz (47,2%) és Visonta (41,5%) következik. Legalacsonyabb a legalább érettségizettek aránya továbbra is Halmajugrán (16,3%), Gyöngyösorosziban (21,1%), Vécsen (23,4%) és Nagyfügeden (25,4%).

A szakképzettség megszerzése még nem jelent helyben letelepedést, ezért segítenünk kell a fiatalok helyben munkához jutását, vállalkozások kialakítását.

Regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma (db)

A regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma a térségben 2000-től (5 db) 2013-ig (7,5 db) folyamatosan emelkedik, de végig az országos (2000: 6,4 db, 2013: 12,6 db) és a megyei (2000: 6,2 db, 2013: 11,9 db) átlag alatt maradt.

17

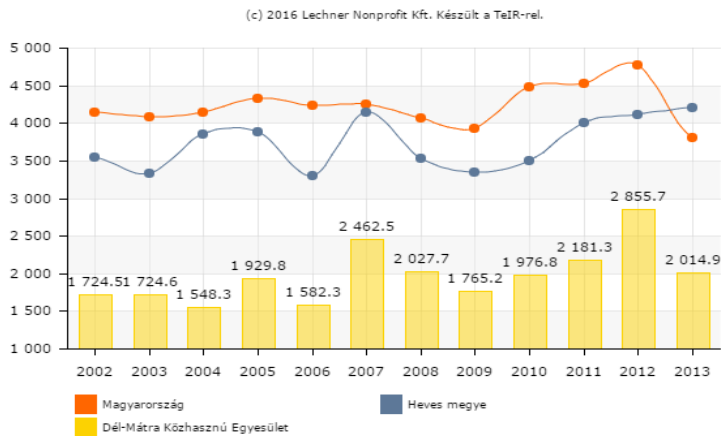
A 24 településen 165 civil szervezet tevékenykedik. Ebben nincsenek benne azok a civil szerveződések, amelyek Gyöngyösre vannak bejegyezve, de térségi hatásuk, tevékenységük több településen is kifejtik. Legtöbb civil szervezet a szabadidő és sport területén, tevékenykedik. Több településen aktív munkát végeznek a polgári

védelemmel, tűzoltással, környezetvédelemmel, településfejlesztéssel, hagyományőrzéssel, valamint nő a kulturális területen ténykedő civil szervezetek száma. Az utóbbi két évben a hagyományőrző egyesületek tevékenysége, aktivitása nőtt, köszönhető a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület „Palóc hagyományok a Mátra alján” című programjának. 2013 évben több civil szervezet együttműködésével újra megrendezésre került a „Palóc parasztolimpia”.

2013-ban a legtöbb nonprofit szervezet Mátraszentimrén (23,8 db), Visontán (16,1 db), Abasáron (13 db), Kispánán (11,6 db) és Szűcsiben (10,8) volt, legkevesebb Nagyfügeden (3,7 db), Karácsondon (4 db), Nagyrédén (4,4 db) és Adácson (4,5 db).

A társadalmi helyzet bemutatását szolgálja a regisztrált bűncselekmények száma. A térségben ezer lakosra 2002-ben 1724, 51 db bűncselekmény jutott, mely alatta áll a megyei (3545,5 db) és az országos (4145,5 db) adatoknak. 2013-ra a térségi mutató 2014,9 db-ra emelkedett, mely még mindig alatta van a megyei (3805,6 db) és az országos (4198 db) mutatóknak.

Regisztrált bűncselekmények száma, ezer lakosra (db)

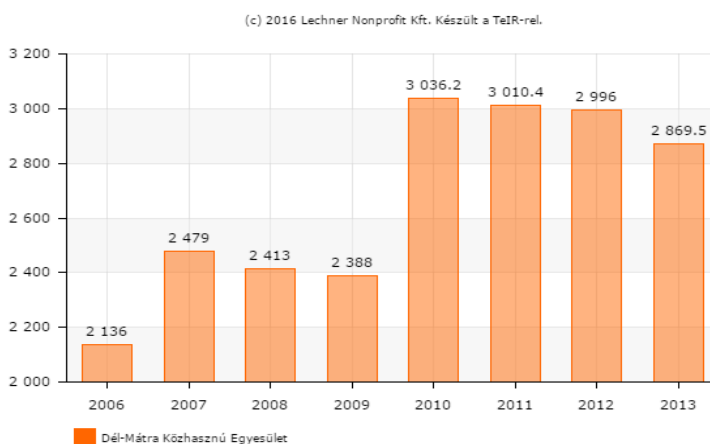
A legtöbb bűncselekmény Vécse (4823,2 db), Halmajugrán (3920 db), Mátraszentimrén (3896,1 db) Ludason (3703,7 db) és Gyöngyöspatán (3434,7 db) történt. Legkevesebb volt az elkövetések száma Viszéken (269,1 db), Pálosvörösmarton (776,4 db), Gyöngyöstarjánban (828,8 db) és Gyöngyöshalászon (843 db) (2013).

A száz lakosra jutó adófizetők száma 2000-ben a térségben 40,2 fő, mely az országos (42,1 fő) és a megyei átlag (41,4 fő) alatt van. 2013-ra a térségi adatok 44,4-re emelkednek, mely megegyezik az országos adatokkal, s a megyei adatok (41,4 fő) felett van. A településeket vizsgálva megállapítható, hogy Gyöngyössolymoson a legnagyobb a száz lakosra jutó adófizetők száma (49,3 fő), majd Atkár és Gyöngyöstarján (49,2 fő), Nagyréde (49 fő) és Visonta (48,7 fő) következik. Legalacsonyabb az adófizetők száma Halmajugrán (29,3 fő), Gyöngyösorosziban (36 fő), Vécse (36,9 fő), Nagyfügeden (37,4 fő) és Ludason (40,9 fő) (2013). Törekednünk kell az életminőség, életszínvonal emelésére, ehhez a munkahelyteremtésre, a belföldi jövedelemszint további emelésének biztosítására.

A személyi jövedelemadó-köteles jövedelem adóval csökkentett értéke egy lakosra vetítve a térségben 2000 óta folyamatosan növekszik. 2000-ben 238 185 Ft volt az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem, mely az országos (265 455,6 Ft) és a megyei (244 906,2 Ft) adatok alatt maradt. 2013-ban a térségi nettó jövedelem 708 984,9 Ft, mely az országos (719 086,2 Ft) alatt, míg a megyei (682 076,2 Ft) értékek felett áll. A települések közül Markazon a legmagasabb az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (1 004 829,4 Ft), majd Visonta (900 929,6 Ft), Gyöngyössolymos (891 796,5 Ft) és Pálosvörösmart (884 444,9 Ft) következik. A legalacsonyabb értékeket Halmajugrán (335 120,6 Ft), Gyöngyösorosziban (407 700,7 Ft), Nagyfügeden (468 820,8 Ft) és Ludason (498 291,6 Ft) találjuk.

Törekednünk kell az életminőség, életszínvonal emelésére, ehhez a munkahely-teremtésre, a belföldi jövedelemszint további emelésének biztosítására.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma (fő)

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma a térségben 2006-tól (2136 fő) 2013-ig (2869,5 fő) egy nagyobb kiugrást leszámítva (2010: 3036,2 fő), folyamatosan nőtt.

Legnagyobb arányban Halmajugrán részesülnek rendszeres gyermekvédelmi

kedvezményben (336 fő), majd Gyöngyösoroszi (311 fő), Nagyfűged (302,5 fő) és Karácsond (290 Fő) következik. Legkevesebb kedvezményben Mátraszentimre (7,5 fő), Pálosvörösmart (17 fő), Visonta (33 fő) és Szűcsi (57 fő) részesül.

A rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkező aktív korúak (15-59 év) aránya 2001-ben 44,4%, mely az országos adatok (36,9%) felett, de a megyei mutatók alatt (45,7%) áll. Ez az aránya a térségben 2011-ben 38,6%-ra csökkent, arányosan az országos (33%) és a megyei (40,9%) adatokkal. Halmajugrán a legnagyobb a rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya (67,3%), utána Ludas (49,5%), Nagyfűged (49,3%), Vécs (48,5%) és Gyöngyösoroszi áll. Legkisebb arányban Nagyrédén (31,2%), Markazon (32,6%), Gyöngyössolymoson (32,8%), Mátraszentimrén (33%) és Abasáron (34,6%) képviseltetik magukat a rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkező aktív korúak.

Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya 2001-ben 20,8%, mely a megyei (19,9%) és az országos (15,9%) mutatók felett áll. 2011-re a térségi adatok 11,8%-ra csökkentek, így a megyei átlag (12,5%) alá kerültek, míg az országos átlagnál (10,2%) továbbra is magasabbak. A települések közül Halmajugrán a legmagasabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya (42,9%), aztán Nagyfűged következik (24,1%), majd Adács (16,9%), Kiszána és Ludas (17,1%). Legalacsonyabb az arány Gyöngyössolymoson és Pálosvörösmarton (5,7%), Abasáron (5,8%), Gyöngyöshalászon (6,8%) és Gyöngyöstarjánban (6,9%). Ezt a csoportot be kell vezetni az elsődleges munkaerő piacra.

5. **A gazdaság helyzete**

A gazdaság szerkezetét, a mikro- és kisvállalkozások helyzetét a Gyöngyös város közelsége meghatározza. Az ipari park szabad kapacitásának is köszönhetően a város a közepes és nagyvállalkozások jelentős részét magához vonzza.

Ezért a térség többi településére jellemzően a kis- és közepes vállalkozások települnek, melyek profilja rendszerint igazodik a közelben lévő nagyvállalkozás igényeihez. Az 1 - 9 főt foglalkoztató vállalkozások száma jelentősen nem változott az évek alatt. Gazdasági kapcsolatok, együttműködések a térségen belül és tágabb kiterjedésben változó képet mutatnak. A szolgáltatások, a könnyűipar, az elektronika területén kifejezetten jó, míg a mezőgazdasághoz, és a turisztikához kapcsolódó vállalkozások között nem megfelelő az együttműködés mértéke, melynek javítása kulcsfontosságú a térség jövője szempontjából.

A térség 10 legnagyobb vállalkozása közül speciális helyzetére való tekintettel a Mátra Erőmű ZRt, a legjelentősebb munkaerőt foglalkoztató szervezet Visontán található. Szerepe a helyi vállalkozások és munkavállalók között alapvető. Második legnagyobb foglalkoztató a JÁSZTÉSZ Kft, amely mezőgazdasági termékek feldolgozásával 395 főt foglalkoztat. További cégek: K és V Nemzetközi Fuvarozás 138 fő, HE-DO Kft 105 fő, G.GSpace Kft 70 fő, Detki Keksz 60 fő, Sá-Hi Szerszámkészítő 42 fő, Havas Gazda 24 fő. A térség 24 településén főként szolgáltatást végző kis és mikro vállalkozások találhatók.

A mezőgazdasági szolgáltatásból, szőlő és gyümölcsfelvásárlásból, borkereskedésből élő vállalkozások aránya 7 %, helyzetük a gazdasági válságot követően drasztikusan leromlott, szőlőterületeket folyamatosan kivágják, a romlása szinte a teljes lakosság életminőségére kihat, hiszen a térség lakosainak jelentős része (60-70%) valamilyen módon érintett a mezőgazdaságból való jövedelemszerzésben. A térségben az utóbbi négy év alatt mintegy 600 ha szőlő kivágása történt. A mezőgazdasági területen képződő bevételkiesés a fogyasztás mérséklését eredményezi, mely a

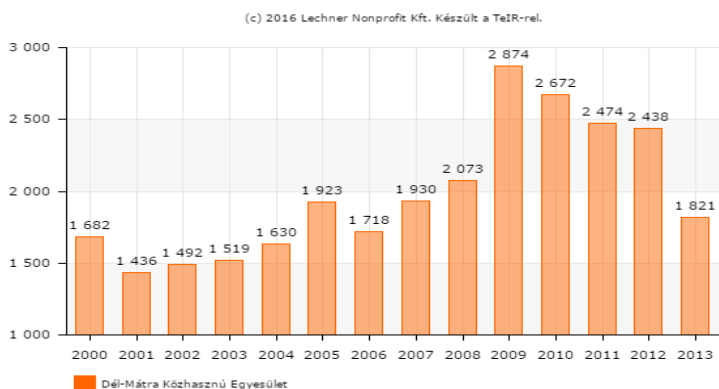
gazdaság többi szereplőjének okoz jövedelem kiesést. Ennek hatására - hosszú távon - a térség lakosságának életminőség romlása várható. Ezt elkerülendő az eddig csak mezőgazdaságból élő vállalkozások profilváltásához szükséges motiváció generálása, a helyi termékek piacra jutásának segítése.

Ha a foglalkoztatottak arányát vizsgáljuk a 15-64 éves népességen belül a 2001-es népszámlálás alapján, akkor elmondható, hogy a térségben 50,9%-os az arány, mely a megyei szinthez képest (5,4%) magasabb, de az országos átlag (53%) alatti. A településeket vizsgálva Halmajugra (34,5%), Gyöngyösoroszi (39,8%) és Nagyfüged (41,2%) településeken a legalacsonyabb a foglalkoztatás, míg legmagasabb Gyöngyössolymos (58,1%), Gyöngyöshalász (57,8%) és Markaz, valamint Mátraszentimre (55%) esetében. 2011-re a mutatók emelkedtek, a térségben 56,7%-os a foglalkoztatás, az országos átlag 57,9%, a megyei 55,2%. Egyedül Halmajugrán csökkent a foglalkoztatás mértéke (30,5%), a többi településen kisebb-nagyobb arányú növekedés volt jellemző. Halmajugra mellett Vécs és Nagyfüged (46,9%), Ludas (47,5%), Kisdána (50,7%) és Gyöngyösoroszi településeken a legalacsonyabb a foglalkoztatás. Legmagasabb a foglalkoztatás Nagyrédén (62,6%), Mátraszentimrén (62,5%), valamint Gyöngyössolymoson (62,2%).

Ezzel összefüggésben alakul a naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya. 2001-ben a térség foglalkoztatottjainak 67,3%-a ingázott, ami jóval a megyei (42,1%) és az országos átlag (29,9%) feletti mutató. Akkor a legnagyobb fokú ingázás Halmajugráról (77,8%), Szúcsiból (77,7%), Kisdánáról (75,7%) és Karácsondról (75,3%), míg a legkisebb Visontáról (31,2%) és Nagyrédéről (50,7%).

2011-re a térségi adatok kismértékű növekedése tapasztalható (68,7%), melyhez a megyei átlag (46,3%) és az országos adatok (34,5%) is egyre közelítettek. Ez évben a legnagyobb ingázás Pálosvörösmarton jellemző (86,4%), majd Atkár (80,1%), Gyöngyöshalász (77%), Szúcsi (76%) és Adács (74,1%) következik. A térségben továbbra is a legalacsonyabb mutatókat Visonta (43,4%) és Nagyréde (60,7%) hozza.

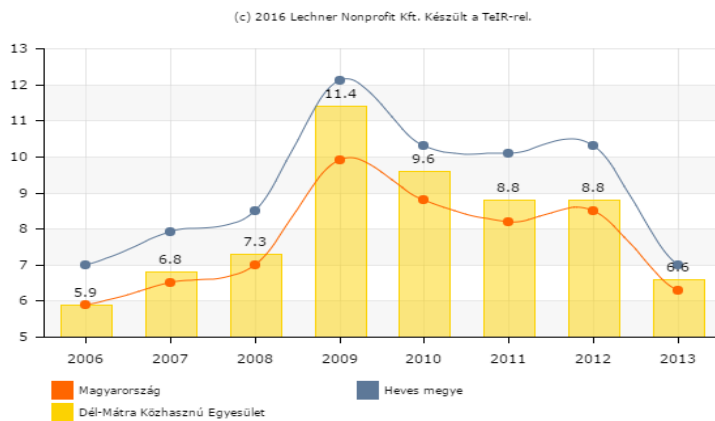
Regisztrált munkanélküliek száma (fő)

A regisztrált munkanélküliek száma a térségben 2000-hez képest - amikor is 1682 fő volt, 2013-ra kismértékben növekedett (1821 fő). 2009-ben hirtelen 2874 főre nőtt a munkanélküliek száma, mely 2012 után ugyanolyan gyorsan csökkent vissza 1821 főre. A legtöbb regisztrált munkanélküli Halmajugrán (159 fő), Adácson

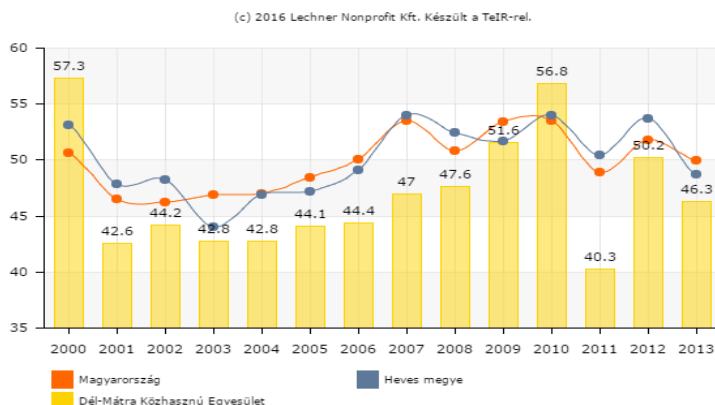
(158 fő), Karácsondon (152 fő) és Gyöngyösorosziban (148 fő) volt, a legkevesebb Viszneken (20 fő), Mátraszentimrén (23 fő), Vámosgyörkön és Pálosvörösmarton (24 fő).

Munkanélküliségi ráta (%)

gyorsan csökkent. A munkanélküliségi ráta Halmajugrán a legnagyobb (19,6%), aztán Gyöngyösoroszi (15,5%) következik. A legkisebb értékek Vámosgyörkön (2%), Viszneken (2,9%), Visontán (3,7%), Detken és Nagyrédén (3,9%) jelentkeznek.

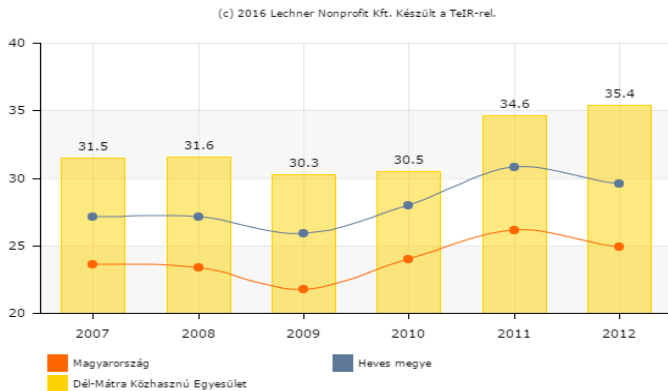
Tartós munkanélküliek aránya (%)

csökken, majd 2010-re 56,8%-ra emelkedik, 2011-ben újra hirtelen lecsökken (40,3%), míg 2012-ben 50,2%-ra emelkedik. Ha településszinten nézzük, Adácson és Gyöngyöstarjában a legmagasabb az arány (55,1%), Ludason 54,3%. Legalacsonyabb a tartós munkanélküliség Vámosgyörkön (29,2%), Viszneken (30%) és Pálosvörösmarton (33,3%).

Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (foglalkoztatott személy nélküli háztartások az összes háztartás százalékában kifejezve) alapján 2001-ben a térség (47,6%) az országos (40,9%) és a megyei (45,2%) átlag feletti értékeket mutat. A legtöbb foglalkoztatott nélküli háztartás Vécsen (60,2%), Nagyfügeden (59,1%) van. Legkevesebb ilyen háztartás Atkárón (43,9%), Gyöngyöshalászon (39,9%) és Gyöngyössolymoson (39,4%) van. 2011-re térségi (43,1%), országos (38,3%) és megyei (42,5%) szinten is csökkent a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya. 2011-ben a legtöbb foglalkoztatott nélküli háztartás Halmajugrán (62,2%), Vécsen (57%) és Ludason (55,2%) volt, a legkevesebb pedig Abasáron (39,3%), Atkárón (36,7%) és Gyöngyöshalászon (36,6%).

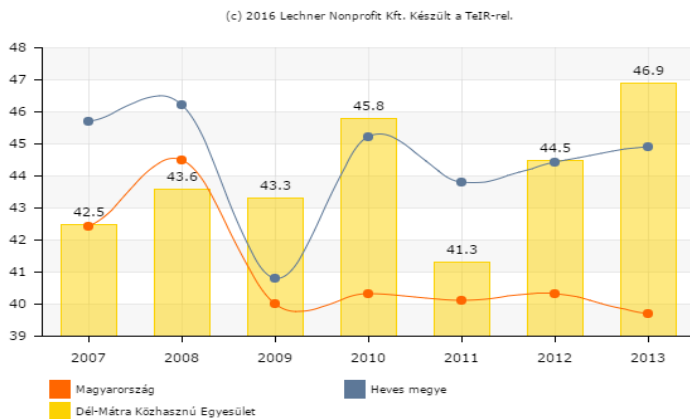
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása az aktív korúak arányában (%)

(23,4%) és Pálosvörösmarton (24,2%) jellemzőek.

Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása (az aktív korúak arányában) a térségben 35,4%, mely jóval magasabb az országos (24,9%) és a megyei (29,6%) értékeknél. Legmagasabb az aránya Vécsen (62,1%), Viszken (52,7%) és Szűcsiben (48,4%). A legalacsonyabb értékek Abasáron (19,8%), Atkárón

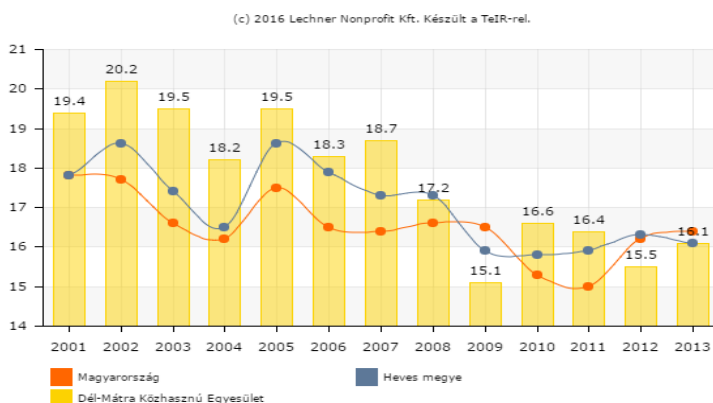
Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (%)

folyamatos emelkedés, majd 2011-ben egy hirtelen csökkenés (41,3%) következett, majd 2012-ben újabb emelkedés történt (44,5%). 2013-ban a települések közül Halmajugra állt a vezető helyen (84,1%), utána Gyöngyösoroszi (69,6%), majd Vécs (67,3%) következik. Legkisebb az arány Vámosgyörkön (15,2%), Detken (18,9%) és Gyöngyöshalászon (20%).

Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) a térségben 2013-ban 46,9%, mely a megyei átlagot (44,9%) kismértékben, az országos átlagot (39,7%) jelentősen meghaladja. 2007-ben az országos átlaggal megegyező, 42,5% volt a térségi mutató, szemben a megyei értékkel (45,7%). Ezután

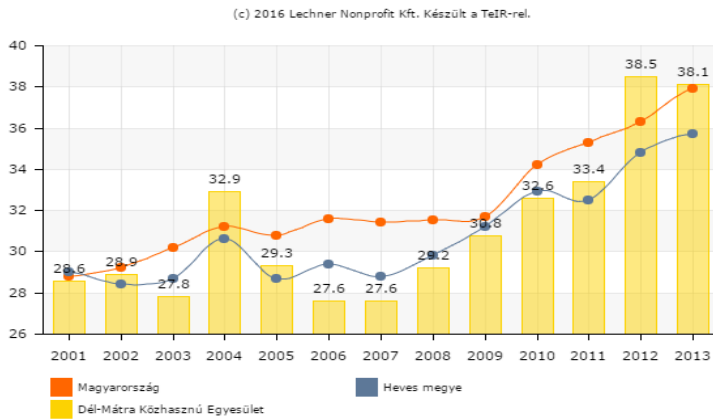
25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya (%)

A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) a térségben 16,1% volt 2013-ban, ami megfelel az országos és megyei mutatóknak. 2001-ben a térségi adatok 19,4%-os értéket mutattak, innen kisebb-nagyobb mértékben, de folyamatos csökkenés volt jellemző. A legmagasabb értékek

Gyöngyösorosziban (22,8%), Visontán (22,6%) és Pálosvörösmarton (22,2%) mutatkoznak, a legalacsonyabbak Viszneken és Mátraszentimrén (7,7%), és Szúcsiben (7,8%) voltak.

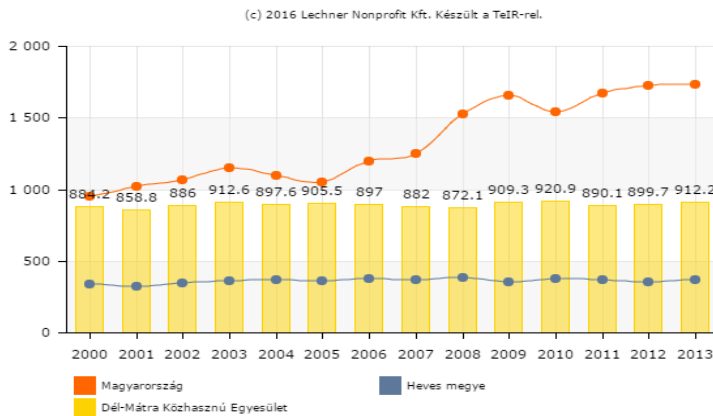
45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (%)

2001-ben a 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) a térségben 28,6% volt, mely megfelelt az országos és megyei adatoknak. 2013-ra ez az arány nagymértékben megemelkedett, 38,1%-ra. Ez megfelel az országos átlagnak, s magasabb, mint a megyei érték (35,7%). A 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya

Mátraszentimrén a legmagasabb (69,2%), majd Visznek (57,7%) és Gyöngyöstarján (47,4%) következik. A térségben Visontán a legalacsonyabb ez a mutató (25,8%), majd Detken (29,7%), Halmajugrán (30%) és Gyöngyösorosziban (30,4%) (2013).

Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft)

A társasági adóbevallásra kötelezett vállalkozások jegyzett tőkéje egy lakosra vetítve nagy eltéréseket mutat a térségben. 2000-ben értéke 884 200 Ft volt, mely magasan a megyei átlag (340 500 Ft) felett állt, valamivel alacsonyabban az országos átlagnál (953 900 Ft). 2013-ra a térségi átlag 912 200 Ft-ra emelkedett, a megyei átlag

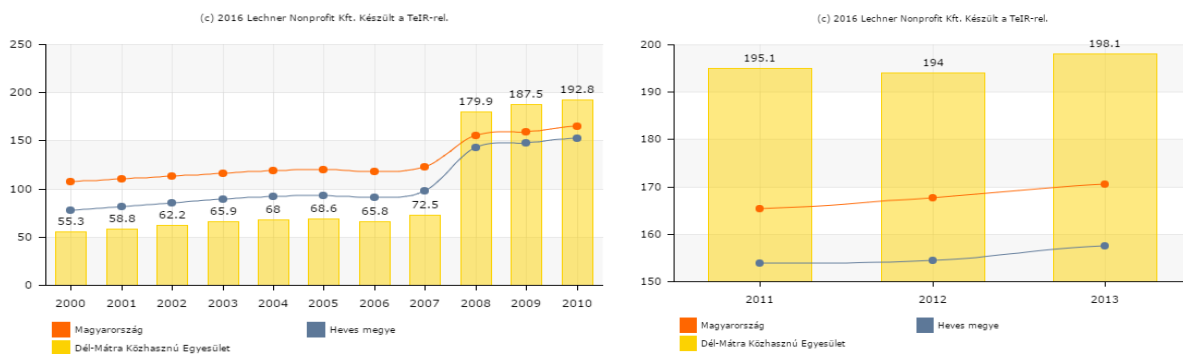
364 200 Ft, mely gyakorlatilag a 2000-es év óta nem változott, az országos átlag pedig ez idő alatt lényegesen emelkedett: 1 730 300 Ft-ra. A térség települései közül Visonta tartja vezető helyét, 31 112 700 Ft-tal, utána Halmajugra következik 600 800 Ft-tal, majd Kispána 407 200 Ft-tal. A legkisebb a jegyzett tőke aránya Ludason 2 200 Ft, Karácsondon (4 100 Ft), Szúcsi (10 800 Ft) és Nagyfüged (15 700 Ft) (2013).

A társasági adóbevallásra kötelezett vállalkozások bruttó hozzáadott értéke egy lakosra vetítve szintén nagyon szélsőséges a térségben. 2000-ben a hozzáadott bruttó érték 933 300 Ft volt, mely a megyei átlag (783 200 Ft) felett, az országos átlag (1 019 800 Ft) alatt volt. 2013-ra a térségi értékek 1 826 200 Ft-ra emelkedtek, mely még mindig a megyei átlag (1 032 600 Ft) felett, és az országos átlag (2 038 600 Ft) alatt marad. Visonta kiemelkedő helyzetben van e mutató alapján is

(52 819 000 Ft), utána Pálosvörösmart (6 111 500 Ft), majd Halmajugra (2 194 100 Ft). A legkisebb bruttó hozzáadott értékek Ludason (11 200 Ft), Vécsen (30 400 Ft), Karácsondon (44 500 Ft) és Gyöngyöspatán (47 000 Ft) vannak (2013).

A helyi önkormányzatok iparüzési adóbevétele, egy lakosra vetítve nagyon különböző értékeket ad a térségben. 2006-ban a térségben 31 000 Ft volt a mutató, mely az országos (29 000 Ft) és a megyei (24 200 Ft) adatok felett található. 2006 óta folyamatosan emelkedtek az adóbevételek (a 2009. évben egy kiugrás volt tapasztalható: 48 500 Ft), míg 2011-re 44 100 Ft-on volt az érték. Ez az országos (37 500 Ft) és a megyei (32 300 Ft) adatok feletti érték. Településszinten jelentős a szórás. A legnagyobb bevételű település Halmajugra (411 400 Ft), majd Detk (291 600 Ft), Visonta (260 200 Ft) és Markaz (94 500 Ft). Legkisebbek a helyi iparüzési adóbevételek Visznekén (3 200 Ft), Vécsen (3 500 Ft), Nagyfügeden (5 400 Ft) és Atkáron (6 100 Ft) (2011).

Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra (db)

A regisztrált vállalkozások száma (ezer lakosra) a térségben 2013-ban 198,1 db, mely felette áll mind a megyei (157,5 db) mind az országos (170,5 db) adatoknak. 2000-ben a térség vállalkozásainak száma még csak 55,3 db volt, mely a megyei (77,3 db) és az országos (107,2 db) mutatók alatt volt. A változás 2007 után következett be, amikor 72,5 db-ról 2008-ra 179,9 db-ra ugrott a vállalkozások száma. Legtöbb vállalkozás a térségben Nagyrédén (341,3 db), Gyöngyöstarjánban (315 db), Markazon (286,1 db) és Visontán (275,6 db), legkevesebb Ludason (57,5 db), Halmajugrán (80,8 db) és Vámosgyörkön (91,2 db) volt (2013).

A regisztrált (mezőgazdasági őstermelői igazolvánnyal rendelkezők) őstermelők száma a térségben 2009-ben 4135 fő, mely 2012-ra 4454 fő-re emelkedett, majd 2013-ra drasztikusan lecsökkent 3321 fő-re. Legnagyobb Nagyrédén az őstermelők száma (465 fő), aztán Gyöngyöstarján (389 fő) következik, majd Gyöngyöspata (352 fő). Legalacsonyabb mutatók Mátraszentimrén vannak (8 fő), majd Ludason (12 fő), Vécsen (24 fő) és Pálosvörösmarton (28 fő).

A működő egyéni vállalkozók száma 2008 óta (1183 fő) folyamatosan csökken (2012: 939 fő). Település-szinten Gyöngyössolymos helyzete vezető (113 fő), majd Nagyréde (86 fő), Gyöngyöstarján (74 fő) következik. Legalacsonyabb a vállalkozók száma Vécsen (8 fő), Halmajugrán (10 fő), Ludason (12 fő), illetve Detken és Gyöngyösorosziiban (17 fő).

A működő társas vállalkozások száma a térségben 2008 óta (708 db) folyamatosan növekszik (2010: 756 db, 2012: 799 db). A települések között ebben az esetben is nagy a szórás.

Gyöngyössolymoson a legtöbb a társas vállalkozások száma (121 db), ezt követi Nagyréde (104 db), Gyöngyöstarján (64 db), Abasár (57 db). Legkevesebb vállalkozás Vécsen (3 db), Ludason (4 db), Halmajugrán (10 db) és Viszneken (14 db) van (2012).

A működő vállalkozások száma ezer lakosra vetítve szintén jelentős különbségeket mutat a térségben. 2008-2012 között kismértékű csökkenés volt jellemző. Míg 2008-ban 43,1 db volt a térségi átlag, úgy 2012-ben 41,4 db-ra csökkent. Ezek jóval a megyei (2008: 57,4 db, 2012: 53 db) és országos adatok (2008: 69 db, 2012: 65,1 db) alatt vannak. A térség települései közül Mátraszentimrén a legmagasabb a mutató (92,1 db), majd Gyöngyössolymos (81 db), Nagyréde (60,7 db), Gyöngyöstarján (57,1 db) és Visonta (55,6 db) következik. A legkisebb arány Halmajugrán (15,8 db), Vécsen (17,1 db), Ludason (20,4 db) és Gyöngyösorosziiban (21,1 db) jellemző.

A működő mezőgazdasági vállalkozások száma a térségben 2008 óta kisebb ingadozásokat mutat. 2008-ban 165 db, 2009-ben 151 db, 2011-ben 166 db. A legtöbb mezőgazdasági vállalkozás Gyöngyöstarjánban (19 db), Nagyrédén (16 db), Gyöngyössolymoson (12 db). Ludason nincs mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozás, Kispánán 1 db van, Vécsen és Detken 2 db, Halmajugrán és Pálosvörösmarton 3-3 db.

A működő társas vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban a térségben kis ingadozásokat leszámítva állandónak nevezhető (2008: 58 db, 2009: 54 db, 2010-11: 59 db). A térségben legnagyobb számban Nagyrédén vannak társas vállalkozások (8 db), Gyöngyöstarjánban és Adácson (5 db). Nincs ilyen vállalkozási forma az alábbi településeken: Halmajugra, Markaz, Karácsond, Ludas. 1 db található Pálosvörösmarton, Szűcsiben, Detken, Vécsen, Kispánán, 2 db van Viszneken, Visontán, Nagyfügeden, Mátraszentimrén.

A működő társas vállalkozások száma az ipar-építőiparban 2008 óta folyamatosan, kis mértékben csökken. 2008-ban 502 db működött, 2011-re 459 db maradt. Gyöngyössolymoson a legmagasabb a számuk (54 db), aztán Nagyréde (47 db), Karácsond (35 db), Gyöngyöshalász (34 db) következik. Legkevesebb Mátraszentimrén (2 db), Vécsen (3 db), Halmajugrán (7 db), Nagyfügeden és Viszneken (8 db).

A működő társas vállalkozások száma a szolgáltatásokban 2008 és 2011 között megduplázódott (2008: 1224 db – 2011: 2421 db). Legtöbb társas vállalkozás Gyöngyössolymoson tevékenykedik (305 db), utána Nagyréde (252 db), Gyöngyöstarján (184 db) következik. Legkevesebbet mutat Vécs (20 db), Ludas (31 db), Halmajugra (32 db) és Detk (41 db).

A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma a térségben 2000 óta kisebb-nagyobb ingadozásokat mutat. 2000-ben számuk 860 db volt, ez 2003-ra 917-re emelkedett, 2006-ban lecsökkent 702 db-ra, majd 2009-ben ismét emelkedett (810 db), hogy egy újabb csökkenés után (2010: 665 db) ismét növekedésnek induljon (2011: 916 db, 2013: 963 db).

A települések közül Mátraszentimre rendelkezik a legtöbb férőhellyel (874 db), aztán Gyöngyöspata (45 db) következik, majd Gyöngyössolymos (28 db), végül Markaz (16 fő). A többi településen 2013-ban nem volt kereskedelmi szálláshely.

A falusi szálláshelyek férőhelyeinek száma a térségben 2000-ben 410 db volt, mely 2006-ra 769-re, 2007-re 914-re, 2008-ban 963-ra emelkedett, majd 2011-ben 803-ra, 2013-re pedig 631-re

csökkent. 2013-ban a legtöbb falusi szálláshely Mátraszentimrén volt (406 db), aztán Markaz következett (86 db), majd Nagyréde (47 db), Gyöngyössolymos (39 db), Abasár (27 db), Gyöngyöspata (14 db), Atkár (8 db) és Adács (4 db). A többi településen 2013-ban nem volt falusi szálláshely.

A vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken a térségben 2000 és 2013 között nagy változáson ment keresztül. 2000-ben a térségben 22 894 db vendégéjszakát töltek kereskedelmi szálláshelyeken, mely 2004-ban 26 960 db-ra, 2005-ben 34 385 db-ra emelkedett, majd 2010-re 28 913 db-ra csökkent. 2011-től (34 151 db) újabb növekedés indul (2012: 36 631 db), mely 2013-ra eléri a 42 138 db-ot. Legnagyobb a kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak száma Mátraszentimrén (41 396 db), majd Gyöngyöspata (713 db), Gyöngyöstarján (16 db) és Markaz (13 db) következik. A térség többi településén 2013-ban nem volt kereskedelmi szálláshely.

A vendégéjszakák száma a falusi szálláshelyeken a térségben 2000 és 2013 között nagy eltéréseket mutat. 2000-ben 6701 db, 2001-ben 4966 db, a falusi szálláshelyek vendégéjszakáinak száma, majd 2009-re eléri a 13 507 db-ot. 2010-re visszaesik 7441 db-ra, majd 2011-ben újra növekszik (10 328 db), kiugró érték 2012, amikor 17 648 db vendégéjszakát tartanak nyilván, majd 2013-ra 13 395 db-ra csökken le a mutató.

A települések közül Mátraszentimrén a legmagasabb a falusi szálláshelyek vendégéjszakáinak száma (10 618 db), majd Markaz (1423 db), Abasár (515 db), Gyöngyössolymos (452 db), Atkár (244 db), Gyöngyöspata (71 db), Adács (41 db) és Nagyréde (31 db) következik. A többi település nem rendelkezett 2013-ban falusi szálláshellyel, vagy nem volt vendégéjszaka.

A külföldi vendégek által a szálláshelyen eltöltött éjszakák az összes kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszaka százalékában mutató a térségben 2000 és 2013 között alig emelkedett. Míg 2000-ben a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya 1,8% volt (nagyértékben a megyei (24,4%) és az országos (57,2%) arányok alatt), addig 2013-ra mindössze 2,2%-ra emelkedett a mutató, mely még mindig jóval a megyei (15,3%) és az országos (52,2%) adatok alatt van.

A települések közül Gyöngyöspatán legmagasabb a mutató (20,8%), majd Mátraszentimre (2,2%) következik. Markazon, Gyöngyöstarjánban 0 a mutató, a többi településen nincs adat.

A külföldi vendégek által a szálláshelyen eltöltött éjszakák az összes falusi szálláshelyen eltöltött vendégéjszaka százalékában mutató a térségben 2000-ban 8% volt, mely mélyen a megyei (20,1%) és az országos (42,6%) mutatók alatt állt. 2001-ben hirtelen 47,7%-ra emelkedett, majd 2005-ig lecsökkent 6,9%-ra, majd 2006-ban visszaugrott 43,8%-ra, 2007-ben 56,8%-ra. 2008-ban újra hirtelen lecsökkent a mutató (8,1%), majd 2011-ig 1,9%-ra, onnan pedig 2013-ra 1,4%-ra esett vissza, jóval a megyei (15,3%) és az országos (52,2%) mutatók alá.

A települések közül az érték Gyöngyössolymoson a legmagasabb (25,4%), majd Adács (12,2%), Abasár (9,9%), Mátraszentimre (0,2%) következik. Gyöngyöspatán, Nagyrédén, Atkáron, Markazon az érték nulla, a többi településen nincs adat.

Az átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi szálláshelyeken, azaz az egy vendégre jutó vendégéjszakák száma a térségben 2000-ban 3 nap, mely a megyei átlag (2,5 nap) felett áll, s az országos adatokkal gyakorlatilag megegyezik (3,1 nap). 2005-2006-ra a vendégéjszakák száma 2,2

napra csökken, majd 2013-ra 2,6 napra emelkedik, az országos aránnyal megegyezően, a megyei átlag (2,3 nap) felett. A legtöbb vendégéjszakát Markazon töltik (5,5 nap), majd Mátraszentimre (2,6 nap), Gyöngyöspata (2,2 nap) és Gyöngyöstarján (1 nap) következnek. A többi településen nincs adat.

Az átlagos tartózkodási idő a falusi szálláshelyeken, azaz az egy vendégre jutó vendégéjszakák száma a térségben 2000-ban 4 nap, mely a megyei (4,8 nap) és országos átlag (4,7 nap) alatt áll. 2001-re értéke 4,7 napra emelkedik, majd 2013-ra 2,2 napra süllyed (ez az országos (2,8 nap) és a megyei (2,9 nap) alatti érték. A legtöbb vendégéjszakát Adácson töltik (3,2 nap), majd Abasár (2,6 nap), Mátraszentimre (2,5 nap), Gyöngyöspata (2,3 nap), Gyöngyössolymos (1,6 nap), Atkár (1,3 nap), Markaz (1,2 nap) és Nagyréde (1 nap) következnek. A többi településről nincs adat.

Az egy lakosra jutó idegenforgalmi adó értéke 2000-ben a térségben 400 Ft, mely megegyezik az országos adatokkal, s magasabb, mint a megyei átlag (200 Ft). Az ezt követő években nagysága egyre növekszik, majd 2007-2010 között eléri az 1000 Ft-ot. 2011-re értéke 700 Ft-ra csökken. Az egy lakosra jutó idegenforgalmi adó értéke legmagasabb Mátraszentimrén (58 300 Ft), ezután Gyöngyöstarján és Markaz (200 Ft) következnek. Pálosvörösmarton, Domszlón és Gyöngyöspatán értéke 100 Ft, a többi településről nincs adat.

Térségünkben négy, a 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet által kedvezményezett település található. Gyöngyösoroszi, Halmajugra, Nagyfüged és Vécs társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település, Gyöngyösoroszi, Halmajugra és Vécs emellett a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések közé is tartozik. Vizsgáltuk az érintett falvak lakónépesség, természetes szaporodás, fogyás, vándorlási egyenleg, 0-14 évesek aránya, 60-X évesek aránya, etnikai kisebbség aránya mutatószámait. Áttekintettük a 100 lakosra jutó adófizetők számadatait, az 1 lakosra jutó nettó belföldi jövedelem értékeit, az aktív korúakon belül rendszeres munkával nem rendelkezők 2001. évi és 2011. évi %-os adatait. Az életminőség színvonalát mutató adatok közül a 100 lakosra jutó autók száma megfelelő, melyek által biztosított egy minimális szintű mozgástér.

Természetes szaporodás, fogyás két településen pozitív (Halmajugra 4, Nagyfüged 1,9), negatív a mutató, azaz több a halálozás, mint a születések száma Gyöngyösoroszin (-0,6) és Vécsen (-16,1 ezrelék).

A vándorlási egyenleg Halmajugrán (-16,8 ezrelék), Vécsen (-16,1 ezrelék), Nagyfügeden (-12,5 ezrelék) és Gyöngyösorosziban (-11,6 ezrelék) is, ami arra enged következtetni, hogy jelentős az elvándorlás, melynek oka a helyben lévő munkalehetőségek hiányára vezethető vissza (2013).

Az állandó népességen belül a 0-14 évesek aránya Halmajugrán legnagyobb: 24,1%, aztán Nagyfüged, Gyöngyösoroszi (20,9%) és Vécs (14,5%, 2013) következnek.

Állandó népességen belül a 60-x évesek aránya magas Vécsen (28,6%), legalacsonyabb Halmajugrán (16%), Gyöngyösorosziban (19,3 %) és Nagyfügeden (21,5%) (2013).

Az öregségi mutató, azaz száz 0-14 évesre jutó 60-x évesek száma Halmajugrán (0,7 fő), Gyöngyösorosziban (0,9 fő), Nagyfügeden (1 fő) és Vécsen 2 fő.

A száz lakosra jutó adófizetők száma alacsony Halmajugrán (29,3 fő), Vécsen (36,9 fő), Nagyfügeden (37,4 fő) és Gyöngyösorosziban is (36 fő) (2013).

Az 1 lakosra jutó nettó belföldi jövedelem értéke legalacsonyabb Halmajugrán (335 120,6 Ft), Gyöngyösorosziban (407 700,7 Ft), Nagyfügeden (468 820,8 Ft) és Vécsen (607 654,7 Ft).

A lakott félkomfortos, komfort nélküli lakások aránya nagy az érintett településeken. A települések közül Vécsen a legnagyobb a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya (40,7%), de Nagyfügeden is magas az arány (29,1%). A számadatok elemzése után megállapítható, hogy az aktív korúakon belül rendszeres munkával nem rendelkezők száma 2001-től 2011-re kedvező csökkenést mutat, de még mindig nagy az arány. Halmajugrán a legnagyobb a rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya (67,3%), de Nagyfüged (49,3%), Vécs (48,5%) és Gyöngyösoroszi településeken is jelentős arányuk.

A rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkező aktív korúak (15-59 év) aránya Halmajugrán a legnagyobb (67,3%), utána Nagyfüged (49,3%), Vécs (48,5%) és Gyöngyösoroszi áll.

A számadatokból megállapítható, hogy a települések aktív korú, de rendszeres munkával nem rendelkező csoportjának a képzését, foglalkoztatását, az elsődleges munkaerőpiacra való bejutását nevesíteni kell a jövő célkitűzései között.

6. Összefoglalás

A térség évek óta küzd azonban azzal a problémával, hogy kihasználatlanok a természeti és kulturális erőforrásokban rejlő turisztikai lehetőségek. A HFS kiemelt célja a térség turisztikai vonzerő növelése. Ezt a turizmus területén innovatív együttműködésekben megvalósuló fejlesztésekkel kívánjuk ösztönözni: a falusi szálláshelyek kialakításával, a meglévők szolgáltatásainak bővítésével. Vonzerőnövelő tényezőként jelöljük meg továbbá a bemutató porták fejlesztését, erdei iskolai kialakítását, a Dél - Mátra helyi termék védjegy kialakítást, valamint a térség kulturális hagyományőrző rendezvényeit is.

Általános probléma a vállalkozások és a civilek nehéz pénzügyi helyzete, amely nehezíti, sok esetben megátolja működésüket és innovációs képességüket.

Az elkövetkezendő tervezési időszakban még nagyobb hangsúlyt szükséges fektetnünk a vállalkozások fejlesztésére, a leszakadó rétegek felkarolására, a civilek támogatására, komplex programok generálására, a hagyományőrzés segítésére.

A HFS fejlesztési területei:

- turizmus: falusi szálláshelyek és szolgáltatásai bővítése
- vállalkozásfejlesztés: bemutató porták, Dél - Mátra helyi termék védjegy kialakítása és mikro-vállalkozások szolgáltatásainak bővítése
- településeken új szolgáltatások ösztönzése
- civil szervezetek megerősítése

A HFS célcsoportok és közösségek:

- vállalkozók
- civil szervezetek
- hátrányos helyzetű csoportok
- fiatalok

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A Dél-Mátra LEADER Helyi Akciócsoport a 2007-2013-as tervezési időszakra Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájában célul tűzte ki a térségben a fejlődő gazdaság, az élhetőbb környezet, a megőrzött hagyományok megvalósítását. Ennek alapján egy olyan elképzelést jelenített meg, melyben az emelkedő szolgáltatói és vállalkozói színvonal növekvő jövedelemszerzési lehetőséget, ezzel az

életminőség javulását eredményezi a térségben, melynek hatására a fiatalok elvándorlása csökken, a demográfiai mutatók kedvezően alakulhatnak. A térség civil szervezeteinek, vállalkozóinak és önkormányzatainak együttes összefogásával a vidéki életforma a természeti, kulturális és épített örökség megőrzése mellett fennmarad.

A fejlődő gazdaságot a vidékre jellemző hagyományos és innovatív termékek előállításához szükséges feltételek megteremtésével, a helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztésével, a térség humánerőforrás-potenciáljának folyamatos fejlesztése képzésekkel, oktatásokkal, valamint vállalkozások indításával, a meglévők fejlesztésével kívánta elősegíteni a Helyi Akciócsoport.

Az élhetőbb környezet a környezeti állapot biztosítása környezet-tudatos tevékenységek támogatásával tervezte elősegíteni a Helyi Akciócsoport.

A megőrzött hagyományokat az épített és kulturális értékek őrzése közösségi tevékenységek, funkcióváltások támogatásával kívánta elősegíteni a Helyi Akciócsoport.

A Dél-Mátra LEADER HACS fő célkitűzései a felülvizsgálatok során csak kismértékben változtak, kezdetben átfogóbb célok kerültek meghatározásra, később jobban kifejtve, letisztultabb megfogalmazásban, de összességében elmondható, hogy tartalmilag lényegi változtatás nem történt. A legnagyobb hangsúlyt mindig is a gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó célkitűzések kapták, de e mellett a természeti környezet és helyi örökség megőrzése, valamint a helyi életminőség fejlesztése is megtalálható volt.

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület rendelkezésére álló fejlesztési forrásból az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2007-2013 időszakában, a III. és IV. tengely keretében beérkezett 334 kérelemből, 244 nyertes pályázat született, összesen 1.612.094.268 Ft támogatási összeggel.

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület nyertes pályázatai

JOGCÍM	TÁMOGATÁSI ÖSSZEG	BENYÚJTOTT PÁLYÁZATOK (DB)	ELUTASÍTOTT/VISSZAVONT (DB)	MEGVALÓSÍTOTT PÁLYÁZATOK (DB)
Vidéki örökség megőrzése	215 547 668 Ft	19	5	14
Falumegújítás és fejlesztés	455 432 917 Ft	45	12	33
Mikro-vállalkozások létrehozása és fejlesztése	147 957 282 Ft	34	4	18
Turisztikai tevékenységek ösztönzése	144 018 654 Ft	37	15	14
LEADER	649 137 747 Ft	199	34	165
Összesen:	1 612 094 268 Ft	334	70	244

A Dél-Mátra 24 településén az EMVA III. és IV. tengely nyertes pályázói valósították meg fejlesztéseiket. A településeken, főleg önkormányzatok és civil szervezetek pályázatain keresztül lehetővé vált a települések számára élhetőbb környezet kialakítása, ezáltal a lakosok életminőségének javítása. A faluközpont fejlesztéseken túl számos gyermekeknek és az ifjúságnak szóló projekt született, népszerűsítve ezzel a sportot, a néptáncot, és felhívva a figyelmet a helyi értékek megőrzésének fontosságára.

A III. tengely nyertes pályázatainak közül a legtöbb kérelem a falumegújítás és fejlesztés, turisztika és mikro-vállalkozások fejlesztése jogcímmre vonatkozott. A benyújtott támogatási kérelmek közül a Falumegújítás-és fejlesztés TK1 körös támogatásigénye volt a legnagyobb, s ezen támogatási kérelmek kapcsán voltak a pályázók a legaktívabbak. Az ezt követő körökben fokozatosan csökkent az igényelt támogatások összege.

A térség vállalkozásainak fejlesztése érdekében meghatározott beruházások támogatására szolgáló forrás felhasználása jelentős volt. Az intézkedés végrehajtásának tapasztalatai alapján tovább kell folytatni, illetve erősíteni kell a térség mikro-vállalkozóinak akvizícióját. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a gazdasági válság hatásaként a térségben működő mikro-vállalkozások nehéz helyzetbe kerültek, szükséges ezen állapot feloldása, javítása.

Az előző tervezési ciklusban támogatás nyert és fejlesztéseket megvalósított vállalkozások projektjei működnek, főként a turisztikai vállalkozók terveznek további fejlesztéseket. A bemutató porták is eredményesen működnek, fejlesztési igényüket jelezték. Az eddigi vállalkozásfejlesztések során 19 munkahely megőrzése történt, és 4 új munkahely létesült. A projektgyűjtés során új települési szolgáltatások indítását jelezték a vállalkozók.

A térség hagyományaira épülő turisztikai fejlesztések célkitűzésen belül a falusi turizmus, illetve a borturisztikai szolgáltatások növelése volt a fő cél a HVS megvalósítása során. *A támogatott turisztikai szolgáltatók működőképeseek, szívesen pályáznának még, tovább bővítve a térség turisztikai szolgáltatásainak sorát. Az eddigi turisztikai fejlesztések során 10 pályázó több mint 100 falusi szálláshely férőhelyet hozott létre.*

A térségi hagyományok megőrzése célkitűzésen belül a helyi hagyományőrző egyesületek hagyományos eszközök, egyéb beszerzésére és megjelenési lehetőségeik bővítésére megfogalmazott intézkedés keretében a kedvezményezettek mindegyike sikeresen pályázott. A célkitűzésen belül erre alapozva szükséglet mutatkozik a hagyományok turisztikai marketing részeként történő hatékony megjelenítésére. *A fejlesztések hatására a civil közösségek megújultak, megerősödtek, új közösségek jöttek létre. Aktivitásuk az elkövetkező tervezési időszakra is megmaradt.*

Az épített és kulturális értékek megőrzése érdekében meghatározott beruházások támogatására szolgáló forrás felhasználása eredményes volt. A 24 település épített örökségei megújultak, kulturális életük aktívabbá, színesebbé vált.

A LEADER program keretében a közbiztonság javítására szolgáló fejlesztésre jelentős forrás került meghatározásra, de sportpályák és rendezvényterek felújítása, és egyházi épületek belső felújítása is történt. A LEADER program keretében vállalkozás fejlesztés során minőségi helyi termékek előállításához kapcsolódó fejlesztések indulhattak el. Ezen beruházásoknak közvetlen

gazdaságélénkítő hatása volt, ugyanis a HACS ösztönözte a térségi vállalkozók bevonását a LEADER fejlesztések megvalósítása során.

A 2014-2020-as tervezési időszakban a térségi vonzerő fejlesztésével a Mátra kitűnő adottságainak turisztikai, idegenforgalmi hasznosítása legfőbb célkitűzésünk, mely jelentős potenciálként és meghatározó tényezőként magában foglalja a gazdaságfejlesztést, valamint a térség gazdag népi hagyományait.

Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap az alternatív turizmus, mely megújult, előremutató környezetszemléleten alapul. Előtérbe kerül a gyalogos, lovas, kerékpáros és más motormentes módon történő közlekedés, és fontos eleme a környezet védelme, a természet és a táj értékeinek bemutatása, megismerése. Ez új szemléletmódot is jelent. Célunk a térség természeti és táji értékeinek védelme mellett a bemutatathóság feltételeinek környezettudatos javításával újszerű turisztikai kínálat kialakítása. A HACS a fentieket figyelembe véve a Zöldút mozgalomhoz és a Bejárható Magyarország Programhoz kapcsolódva olyan intézkedések kidolgozására törekszik, melyek a hagyományos és alternatív turisztikai szolgáltatókat, helyi termékek előállítóit, a kulturális, épített és természeti örökség látnivalóit egy „komplex térségi vonzerővé” állítják össze. E kezdeményezésmegvalósulása mind közösség-építési, mind pedig gazdaságfejlesztési szempontból hozzájárulna a térség fejlődéséhez, ezen keresztül a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósulásához.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

1. **Külső koherencia, kiegészítő jelleg:**

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület a 2014-2020-as ciklusban a Vidékfejlesztési Program megfogalmazásai szerint meghirdetett központi intézkedések, valamint a LEADER intézkedések fejlesztési forrásainak lehívása által kívánja forráshoz juttatni tagjait és a térség vidékfejlesztési szereplőit. Lehetőség szerint TOP, GINOP forrás lehívásához is segítséget nyújt, amennyiben erre az ügyfél lehetőséget kap a Felhívás tartalma szerint. A Vidékfejlesztési Program forrásaiból viszont tervezi a fejlesztési forrás lehívását a majdani Térségek közötti együttműködési projektek megvalósításához. A működési költség szűkössége miatt külön figyelmet fordítunk az EFOP felhívásokra, ugyanis szeretnénk ezen Operatív Forrás forráskeretéből pályázati úton kiegészítő forráshoz jutni a zavartalan egyesületi munka biztosításához.

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület HFS szempontjából fontos beavatkozási területeinek intézkedései:

1. a Dél-Mátra minőségi helyi termék és szolgáltatás létrehozása gazdasági együttműködések erősítésével
2. Turisztikai szolgáltatások fejlesztése
3. Helyi igényeknek megfelelő oktatás, képzés
4. Térségi közösségi szolgáltatások kialakítása
5. Öko-hatékony rendszerek kialakítása együttműködések erősítésével
6. Együttműködési készségek fejlesztése
7. Fesztiválok, rendezvények

Fenti intézkedésekhez kapcsolódóan a HACS tervezési területének szükségleteire alapozva a helyi szereplőket kívánjuk segíteni a következő források segítségével:

TOP–turisztikai attrakciófejlesztés, a LEADER jogcím kereteit meghaladó fejlesztési elképzelések megvalósítására, illetve kiegészítő jelleg, a LEADER turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódóan.

GINOP –mikro-vállalkozásokat támogató területek – A térség tőkehiányos mikro-vállalkozásainak forráshoz való jutásának elősegítése, ezáltal a foglalkoztatás növelése.

VP 16.3.1–Kisgazdasági szereplők együttműködései –összehangolt turisztikai szolgáltatás fejlesztés –a turisztikai fejlesztések terén az együttműködés fontos tényező. Az egységes turisztikai csomag és marketing kialakítása a térség egységes arculati megjelenésével vonzerőnövelő hatású lehet.

EFOP 1.7-az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése –a LEADER program, 6. Intézkedése: A szegénység enyhítését célzó, a felzárkózást és befogadást segítő projektek megvalósításával a mélyszegénység enyhítését, a problémák közösségfejlesztő módszerekkel történő kezelését próbáljuk megvalósítani.

GINOP-7.2.1 Aktív turisztikai hálózatok infrastruktúrájának fejlesztése program –Bejárható Magyarország Program lovas és vízi turisztikai szolgáltatásfejlesztés kiegészítő jelleggel.

VP-6-7.4.1.1-16-Településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója, többfunkciós közösségi tér létrehozása, fejlesztése, energetikai korszerűsítés –a közösségi terek iránti igényekre szolgálhat forrásként. Rövid Ellátási Lánc tematikus alprogram a mezőgazdasági termelők és helyi termék előállítók nagyobb piaci lehetőségeinek eléréséért.

2. **A HFS tartalmát befolyásoló megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/jelentős projektek:**

A Helyi Fejlesztési Stratégiánk köthető tehát az előzőekben felsorolt Operatív Programokhoz: kiegészítő, előkészítő forrásként felhasználva, jól lehatárolva azoktól. Célrendszere igazodik az OP-k célrendszereihez: gazdaságfejlesztés, munkahelyteremtés, hátrányos helyzetű csoportok társadalomba való integrálása, életkörülményeik javítása, élhető települések kialakítása.

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület által lefedett térség szempontjából fontos tervezési előzmény a Hevesi Megye Területfejlesztési Programja.

Stratégiánk a versenyképes agrárium és helyi termék központú fejlesztésekhez (3. prioritás, 3.2. intézkedés), a helyi termékek fejlesztésére vonatkozó 1. intézkedéssel kapcsolódik.

A helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmus, a versenyképes turisztikai kínálat kialakítása, a vendégéjszakák számának növelése helyi és térségi szolgáltatásfejlesztéssel (2. prioritás, 2.1. intézkedés), mind kapcsolódnak a HFS célkitűzéseivel (2. intézkedés).

Az értéktudatos és befogadó társadalommal (4. prioritás, 4.3. intézkedés) is kompatibilisek a HFS által előirányzott fejlesztések: egészség, környezettudatos nevelés, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása (3., 5. és 6. intézkedés).

A Hevesi Megyei Területfejlesztési Konceptió stratégiai céljai közül a helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés a HFS 1. intézkedéshez kapcsolódik, az élhető vidék, fenntartható környezet pedig a 4.,5. és 6. intézkedésekhez.

Gyöngyös város fejlesztési terve kompatibilis a HFS fejlesztési elképzeléseivel. Cél a munkanélküliség csökkentése, gazdaságot pozitívan befolyásoló fejlesztések megvalósítása,

hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása, településfejlesztés közintézményi, és településképi szintjén is. A települések fejlesztési tervei intézkedési szinten fogalmazódtak meg a stratégiánkban. Mindezek együttesen járulnak hozzá a térségi vonzerő javításához, az élhető települések kialakításához, helyi termelők, vállalkozások, szállásadók és szolgáltatások fejlesztéséhez terveihez, a térség turisztikai potenciáljának erősítéséhez, hatékonyabb, minőségi marketing tevékenységhez, egyes szakmák elsajátításához. Az egészséges életmód, környezettudatos szemlélet terjesztéséhez is lehetőséget biztosítunk. Minden stratégia tartalmaz tervet az esélyegyenlőség megteremtésére, egyensúlyának megtartására, úgy a HFS is, mely ebben is illeszkedik az előzőekben érintett fejlesztési tervekhez, hiszen céljai között szerepel a hátrányos helyzetű csoportok ismereteinek bővítése, képzése, életvezetési kompetenciáinak fejlesztése.

A Járási Esélyteremtő Programterv intézkedései közül az 1. intézkedéshez, azaz a képzésekhez, a gyermekek szabadidejének szervezéséhez kapcsolódik a HFS, a 7. intézkedéssel.

3. ***A HFS tartalmát befolyásoló, a térség gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások***

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület illetékességi területén 2 TDM szervezet működik. A Gyöngyösön működő Gyöngyös-Mátra TDM szervezettel egyesületünk jó kapcsolatot tart fenn, közös rendezvény-megjelenések, együttműködések, szerveződések (Múzeumok éjszakája) formájában. A GINOP forrásai a meglévő TDM szervezeteket támogatják.

A Bejárható Magyarország program legfőbb célkitűzése az ország minél részletesebb turisztikai megismertetése a diákokkal, fiatalokkal, családokkal, középkorúakkal és aktív seniorokkal: aktív szabadidős sporttevékenységeken keresztül. A megismertetés alapját a különféle környezetkímélő szabadidős tevékenységekre alapozott 5 „jármód” (természetjárás, kerékpározás, lovaglás, vitorlázás és túra-kenuzás) biztosítja.

A Bejárható Magyarország Program, egyszerre gyakorol kedvező hatást az egyes térségek helyi gazdaságára és társadalmára a turizmus egymást erősítő hatásának köszönhetően. Gazdasági szempontból a turizmus fejlődése bevétel növekedést eredményez a helyi vállalkozások, illetve a helyi önkormányzatok számára egyaránt. Segíti a helyi vállalkozások fennmaradását, a tradicionális tevékenységek megőrzését. Piacot jelent a helyi termelés számára, élőlakás igényes iparágként hozzájárul a foglalkoztatottság növekedéséhez, ezáltal jövőképet teremt a rurális térségekben élőknek. Közép- és hosszú távon mérsékli a vidéki lakosság elvándorlását, mely társadalmi szempontból kulcskérdés. Olyan új, attraktív turisztikai termékeket kell bevezetni, mint a tematikus túrák, vagy a lovas-, illetve vízi túrák. A Helyi Fejlesztési Stratégia 1. 2. és 5. számú intézkedése kiegészíti a Programot.

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület által lefedett területen átvezet a Mária-út. A Mária-úttal érintett települések, látványosságok, rendezvények felfűzhetők egy tematikus útvonalra. A Helyi Fejlesztési Stratégia 1. 2. és 5. számú intézkedése kiegészíti a Programot.

Térségünk környezeti fejlődését támogatandó csatlakozni kíván a Natúrpark kezdeményezéshez. A natúrpark a természeti értékek fenntartásán alapuló, a helyi önkormányzatok, civil szervezetek és a lakosság összefogása, együttműködése eredményeként létrejövő területfejlesztési együttműködés, amely az ökoturizmus

fejlesztésén, a helyi nevezetességek, természeti értékek, a népi kultúra, hagyományok bemutatásán keresztül hozzájárul a természet és a táj értékeinek megőrzéséhez, a munkahelyteremtéshez és a lakosság életminőségének javításához.

A Dél-Mátra HFS célkitűzései mindkét programhoz illeszkednek, az élhetőbb környezet, valamint a Dél-Mátra, mint vonzerő kialakításán keresztül.

4.4 SWOT

1. Természeti adottságok és értékek	
Erősségek (belső)	Gyengeségek (belső)
1. Kiterjedt erdőterületek és természetes élőhely típusok sokfélesége 2. <u>Változatos tájképi értékekben gazdag területek</u> 3. Kitűnő üdülési lehetőségek (Nemzeti Park, Tájvédelmi Körzet vonzereje)	1. Bányászati tevékenységgel kapcsolatos talajszennyezés 2. Rekultiválandó tájsebek 3. <u>Kihasználatlanok az természeti erőforrásokban rejlő turisztikai lehetőségek</u>
Lehetőségek (külső)	Veszélyek (külső)
1. <u>Környezeti értékekre épülő turisztikai kereslet élénkülése</u> - Alternatív turizmus, zöld turizmus, natúr parkok-	1. Átmenő közlekedés melletti megnövekedett környezeti terhelés

2. Épített környezet, infrastrukturális adottságok	
Erősségek (belső)	Gyengeségek (belső)
1. Főútvonalak kiépítettsége 2. Energia-ellátó rendszerek kiépítettsége 3. <u>Műemlékekben való gazdagság</u>	1. Kerékpárutak hiánya 2. Helyenként nem megfelelő falukép, hagyományoktól eltérő faluszerkezet 3. Sok műemlék elhanyagolt, állapota miatt nem látogatható 4. Felújításra váró vendéglátóhelyek 5. <u>Az alternatív turizmus infrastruktúrája hiányzik</u>
Lehetőségek (külső)	Veszélyek (külső)
1. Európai Unió források infrastruktúrafejlesztésekre 2. <u>Kulturális és környezeti értékekre épülő turisztikai kereslet élénkülése</u>	1. Hazai és nemzetközi támogatásokra épülő beruházások finanszírozásának bizonytalansága
3. Termelési adottságok, környezet (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás)	
Erősségek (belső)	Gyengeségek (belső)
1. <u>Hagyományos minőségi mezőgazdasági</u>	1. <u>A vállalkozások területi eloszlása</u>

<p><u>termelés, jelentős zöldség és gyümölcs kultúrák</u> <u>2. Történelmi borvidék</u> <u>3. Számos kulturális nevezetesség</u> <u>4. A térség idegenforgalmi fejlesztése iránti elkötelezettség</u></p>	<p><u>egyenetlen (a vállalkozások 77%-a Gyöngyösön van)</u> 2. A turisztikai infrastruktúra nem megfelelő. 3. <u>Térségi marketing tevékenység általános hiánya</u> 4. Vonzerőt jelentő szervezett programok hiánya 5. Települések közötti érdekkülönbségek 6. Alacsony szintű együttműködés. 7. A mezőgazdasági termékek alacsony szintű helyi feldolgozása 8. Kihasztnátlan minőségi zöldség és gyümölcsstermesztési potenciál 9. Kiépületlen a helyi termékek termelést, feldolgozást, szállítást és értékesítést koordináló logisztikai hálózat 10. Innováció tevékenység hiánya. 11. Erdei iskola hiánya</p>
<p>Lehetőségek (külső)</p>	<p>Veszélyek (külső)</p>
<p><u>1. Kulturális és környezeti értékekre épülő turisztikai kereslet élénkülése (Bejárható Magyarország Program)</u> 2. <u>Öko-pontok kialakítása</u> 3. <u>Natúrparkokhoz való csatlakozás</u> 4. <u>REL-hez való csatlakozás</u></p>	<p>1. <u>Hazai és EU támogatásokra épülő beruházások finanszírozásának bizonytalansága (nem kedvezményezett eljárás)</u> 2. Gazdasági, társadalmi környezet kiszámíthatatlansága, bizonytalansága. 3. Ökológiai megoldások hiánya.</p>
<p>4. Humán erőforrás adottságok (munkaerő, iskolai végzettség, egészségi állapot)</p>	
<p>Erősség (belső)</p>	<p>Gyengeség (belső)</p>
<p>1. A regisztrált munkanélküliek aránya az országos átlagnál kedvezőbb. 2. Helyi humán kapacitás.</p>	<p><u>1. A képzett munkaerő elvándorlása.</u> 2. A munkanélküliek nagyobb hányada szakképesítéssel nem rendelkezik illetve alacsony végzettségű. 3. A roma népesség beilleszkedési, felzárkóztatási problémái 3. Vállalkozási ismeretek hiánya</p>
<p>Lehetőség (külső)</p>	<p>Veszély (külső)</p>
<p><u>1. Információs Technológiák terjedése.</u> 2. Vállalkozási képzések beindítása.</p>	<p>1. Települések elöregedése. 2. A képzett munkaerő további elvándorlása. <u>3. A multinacionális cégek szakképesítést nem igénylő munkakörökben foglalkoztatnak.</u></p>
<p>5. Életmód, életviteli szokások, kulturális örökség</p>	
<p>Erősség (belső)</p>	<p>Gyengeség (belső)</p>

<p>1. Kulturális hagyományok ápolása. 2. Aktív egyházi élet</p>	<p>1. Egysíkú kulturális élet. 2. <u>Térségi identitás tudat alacsony szintje</u> 3. <u>Társadalmi partnerség alacsony szintje</u> 4. <u>Alvó falvak kialakulása</u> 4. Változásokkal szembeni érdektelenség.</p>
<p>Lehetőség (külső)</p>	<p>Veszély (külső)</p>
<p>1. Környezettudatos, életmód fejlesztési programok, oktatások. 2. Civil szervezetek együttműködésének erősödése 3. Helyben való foglalkoztatás növelése.</p>	<p>1. Fiatalok elvándorlása 2. <u>Alvó falvak kialakulása</u> 3. Települések előregedése 4. Leszakadó rétegek növekedése. 5. Civil szervezetek forráshiánya</p>

SWOT MÁTRIX	Belső erősségek	Belső gyengeségek
<p>Külső lehetőségek</p>	<p>Offenzív stratégia lehetőségeink kihasználása az erősségeink által:</p> <ul style="list-style-type: none"> • természeti és kulturális erőforrásokra alapozott turisztikai fejlesztések kidolgozása, megvalósítása (L.1.1; E1.2) (L2.2; E2.3) • helyi termék és szolgáltatás létrehozása gazdasági együttműködések erősítésével (L3.3; L3.4; L3.5) (E2.1;E3.1;E3.2) 	<p>Fejlesztő stratégia gyengeségeink fejlesztése a lehetőségek kihasználásával: - új szolgáltatások indítása, meglévők fejlesztése hozzájárulhat a térség vonzerő növeléséhez</p>
<p>Külső veszélyek</p>	<p>Védekező stratégia veszélyektől való megvédéseink az erősségeink segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - civil szervezetek megerősítése, helyi identitás tudat erősítése a meglévő humán erőforrás segítségével (V5.1;V5.2; V.5.3.V5.5; E4.2) - Öko - hatékony rendszerek és tevékenységek támogatása a meglévő humán erőforrás segítségével (V 4.2;V5.1; E4.2.) 	<p>Elkerülő stratégia veszélyek elkerülése a gyengeségeink területén:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejlesztési források elmaradása elleni védekezés (Gy2.1;Gy2.3;Gy2.4;Gy2.5;Gy3.3; Gy3.11; V2.1;V3.1;V3.2;V3.3)

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A helyzetfeltárás és a SWOT elemzés során bemutattuk a Dél-Mátra térségének eddig elért eredményeit, valamint a Mátraaljai települések erősségeit, gyengeségeit, a fejlesztés lehetőségeit, és veszélyeit.

A SWOT elemzés elkészítése során öt tématerületet elemeztük: természeti adottságok és értékek, épített környezet és infrastrukturális adottságok, termelési adottságok és környezet, humán erőforrás adottságok, valamint életmód életviteli szokások és kulturális örökség.

A Dél-Mátra térség helyi fejlesztési szükségletét a Tervezést Koordináló Csoport az *elemzések* során nyert információk alapján, a térségi fórumok, tájékoztatók, személyes konzultációk, projektgyűjtő adatlapok feldolgozásának eredményeként határozta meg.

A HFS stratégia fő irányvonalát a jövőkép, az átfogó és specifikus céljai foglalják magukban. A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület által lefedett 24 település tekintetében, offenzív és fejlesztő stratégia kidolgozása válik szükségessé.

Az elemzések során fejlesztési szükséglet fő irányát a turisztika területén határoztuk meg, itt találtunk egyfajta hiányt.

Mi az, ami van?

A térség változatos tájképi értékekben gazdag terület, jellemző a műemlékekben való gazdagság, történelmi borvidék, számos kulturális nevezetesség (E1.1; E1.2; E1.3;).

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület Dél-Mátra Értékei és Kincsei adatbázisa alátámasztja, hogy Dél-Mátra térsége gazdag és sokszínű palóc népi, népművészeti- és kézműves hagyományokkal bír.

A fenti erősségeket kihasználva az elmúlt 2007-2013 tervezési ciklusban az EMVA III. tengely Falumegújítás és fejlesztés, a Vidéki örökség megőrzése és a Turisztikai fejlesztések jogcímei keretében fejlesztések történtek, amelyek során a települések egy részében turisztikai szolgáltatók - döntően falusi szállásadók- jelentek meg.

Mi hiányzik?

A térség azonban évek óta küzd azzal a problémával, hogy kihasználatlanok a természeti és kulturális erőforrásokban rejlő turisztikai lehetőségek. (Gy1.3; Gy2.1; Gy2.5)

A létrejött fejlesztések messze nem merítik ki a térségben rejlő turisztikai potenciált.

Hiányoznak a turizmus területén az újszerű, együttműködés alapuló fejlesztések, melyek csökkenthetik gyengeségünket és veszélyeinket (Gy3.2; Gy3.3; Gy3.4; Gy5.2, V5.1; V5.2;)

A térségben hiányozik a környezettudatos tevékenység, egyik településen sem működik erdei iskola.

A térség nem tudja” megmutatni” magát közös nagy rendezvény fesztivál keretében.

A fentiek alapján a térség minden szereplőjét bevonva (önkormányzatok, vállalkozók, civil szervezetek) közös fejlesztések mentén, együttműködések segítségével növelni kell a Dél-Mátra vonzerejét, turisztikai beruházások, turisztikai szolgáltatások számát és színvonalát.

A Vidékfejlesztési Program 7.4.1. és a 7.2.1. elintézkedésére a jelen tervezési ciklusban is van igény, amely a falvak további fejlődését eredményezheti, így vonzó település kép alakulhat ki.

Az elemzések során térség gazdasági szereplő körében is találtunk egyfajta hiányt , így fejlesztési szükséglet fontos elemeként értékeltük.

A HFS lényeges eleme a 24 településen működő gazdasági szereplők szolgáltatásainak növelése.

Mi az, ami van?

A térség gazdasági szerkezetét, a mikro- és kisvállalkozások helyzetét a Gyöngyös város közelsége határozza meg. Az ipari park szabad kapacitásának is köszönhetően a város a közepes és nagyvállalkozások jelentős részét magához vonzza. 2014-15-ben két új multinacionális ipari üzem települt be, amely a települések munkaerejét felveszi.

A térség 24 településére jellemzően csekély számú mikro és- kisvállalkozások települnek, melyek profilja rendszerint igazodik a közelben lévő nagyvállalkozás igényeihez és kevésbé az adott településen élő lakosság szolgáltatásainak igényeihez.

A nagy ipari vállalatok a helyi adójából csak néhány település részesedik, ezért a 24 település között is jelentősek az infrastrukturális eltérések.

A mezőgazdasági szolgáltatásból, szőlő és gyümölcsfelvásárlásból, borkereskedésből élő vállalkozások helyzete a gazdasági válságot követően drasztikusan leromlott, szőlőterületeket folyamatosan kivágják, a romlása szinte a teljes lakosság életminőségére kihat, hiszen a térség lakosainak jelentős része (60-70%) valamilyen módon érintett a mezőgazdaságból való jövedelemszerzésben. A mezőgazdasági területen képződő bevételkiesés a fogyasztás mérséklését eredményezi, mely a gazdaság többi szereplőjének okoz jövedelem kiesést. Ennek hatására - hosszú távon - a térség lakosságának életminőség romlása következett be, amelyet a multi cégek foglalkoztatása nem pótol. A települések lakói lassan elvesztik évszázados hagyományukat a szőlő és bortermelés valamint a gyümölcstermelés terén.

(Gy3.1; Gy3.7; Gy3.8; Gy3.9; L3.4; L3.5; L3.6, V5.1; V5.2)

A fentiek alapján a fontos beavatkozási terület:

Mi hiányzik?

- Dél-Mátra minőségi helyi termék és szolgáltatás létrehozása gazdasági együttműködések erősítésével.
- A térség humán erőforrás-potenciáljának folyamatos fejlesztése képzésekkel, oktatásokkal és infrastruktúra biztosításával.
- Öko-hatékony rendszerek és tevékenységek támogatása.

Az térség társadalmi helyzetének elemzések során hagyományok megőrzése, az élhetőbb környezet kialakítása terén találtunk egyfajta hiányt, így fejlesztési szükséglet fontos elemeként értékeltük.

Mi az, amink van?

A Dél-Mátra Helyi Akciócsoport a Mátraalja déli területeit foglalja magába - sokan azt gondolják, hogy a palócok csak Nógrád megyében vannak.

A 24 településről egységesen elmondható, hogy a palóc népi hagyományok nagymértékű hatást gyakoroltak az itt élőkre. Ennek nyomai főként az épített örökségben, a népi viseletekben, népszokásokban, és a gasztronómiában fedezhetők fel.

A térség hagyományainak elvesztését veszélyeztető folyamat a képzett munkaerő elvándorlása (Budapest 80km), az alvó falvak kialakulása, ami azt jelenti, hogy alakosság jelentős része csak az esti,

éjszakai időszakot tölti a településen, a falu életében nem vesznek részt, illetve ha igen a saját „városi kultúrájukat” követik.

A 24 településen 165 civil szervezet tevékenykedik. Legtöbb civil szervezet a szabadidő és sport területén tevékenykedik. Több településen aktív munkát végeznek a polgári védelemmel, tűzoltással, környezetvédelemmel, településfejlesztéssel, hagyományőrzéssel, valamint nő a kulturális területen ténykedő civil szervezetek száma.

Az utóbbi években a hagyományőrző egyesületek tevékenysége, aktivitása nőtt, így szintén fontos eleme a HFS –nek a civil szervezetek működésnek erősítése.

(Gy5.2; Gy5.3; Gy5.4; V4.1; V5.1; V5.5)

Térségünkben a 105/2015. (IV.23) Kormány rendelet alapján Heves megye kedvezményezett települési között 4 település - Gyöngyösoroszi, Halmajugra, Nagyfüged Vécs- szerepel.

Mind a négy településen jelentős számú a cigány nemzetiségű lakosság él.

(Gy4.2; Gy4.3; Gy5.4.; V5.4; L5.2;L5.3)

Leszakadó rétegek növekedése, a cigány népesség beilleszkedési, felzárkóztatási problémái, társadalmi kirekesztés,

Mi hiányzik?

- közösségi tevékenységek
- kulturális, természeti és épített értékek, örökségek megőrzése
- együttműködési készségek
- *társadalmi befogadás*
- széleskörű szakmai összefogás, kreatív közösségi együttműködés

A fentiek alapján a fontos fejlesztési terület:

- a térség humán erőforrás-potenciáljának folyamatos fejlesztése
- öko-hatékony rendszerek kialakítása együttműködések erősítése
- együttműködési készségek fejlesztése

A térség vonzerejét, népességmegtartó képességét az adott település közösségi élete

befolyásolhatja. A civil szervezetek aktív működése javítja az településen élők életminőségét, növeli identitástudatukat.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület a Helyi fejlesztési Stratégia készítésekor biztosította az esélyegyenlőség meglétét. Nyílt felhívásban honlapon jelentette meg a tervezés indulását, a projektötlet benyújtási lehetőséget. A tervezés folyamatáról havi rendszerességgel hírlevélben is számot adott.

Az egyesületi tagokon kívül a térség minden lakója benyújthatta projektötleteit, fejlesztési elképzeléseit, ezzel a teljes tervezési terület lakosságával partnerség alakult ki. Minden projektötletet fogadtunk, rögzítettünk, s beépítettünk stratégiánkba. Több településen tartottunk fórumokat, igény szerint személyesen is felkerestük az érdeklődőket, a heti 40 órában nyitva tartó ügyfélszolgálatunkon is folyamatos tájékoztatást adunk. Célunk, hogy a pályázati forrásokhoz való hozzájutás lehetőségéről a térségben élők a lehető legszélesebb körben információhoz jussanak, megismerhessük a vállalkozói, civil- és közszféra speciális igényeit, hogy olyan pályázati kiírásokat alakítsuk ki, melyek a térség fejlődését segíthetik elő.

A köz, üzleti és civil szféra képviselői, mint a működési területek legjobb ismerői hasznos észrevételeikkel, közmegegyezéssel fogalmazták meg a fejlesztési irányokat. Tervezésünk során hagyatkozunk az IH, MVH, NAK partnerség tapasztalatainak továbbvitelére.

A pályázati kiírások meghatározásánál is törekszünk az esélyegyenlőségi szempontok legteljesebb körű érvényesítésére, így a térség 24 településéről minden érintett számára biztosítjuk a pályázatok benyújtásának lehetőségét, függetlenül attól, hogy tagjai-e egyesületünknek vagy sem. Emellett a pályázatok benyújtása során felmerülő kérdések megválaszolásában is segítséget biztosítunk.

A tervezést követő döntéshozatalkor szintén tiszta, nyílt eszközökkel kívánjuk a támogatási sorrendek felállítását elvégezni az esélyegyenlőség biztosítása mellett.

Térségünkben négy, a 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet által kedvezményezett település található. Gyöngyösoroszi, Halmajugra, Nagyfüged és Vécs társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település, Gyöngyösoroszi, Halmajugra és Vécs emellett a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések közé is tartozik. Kiemelt figyelemmel fordulunk a hátrányos helyzetű települések és csoportok esélyegyenlőségére. Kidolgozott intézkedéseink között több irányul a társadalmi kirekesztés és a szegénység leküldésére, a foglalkoztatás javítására, felzárkóztatási programok kidolgozására.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A szűkebb-tágabb természeti környezetünk, a Mátra térség minőségének fenntartására, megőrzésére kell törekednünk. Ez kiemelt fontosságú a vidéki térségben, ahol a társadalmi és gazdasági fejlődés meghatározó alapját képezi a természeti környezet. Ennek érdekében a HFS tervezése, megvalósítása és a monitoring során külön figyelmet fordítunk a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesülésére.

Már a pályázati kiírások meghatározásakor rögzítjük, hogy nem támogatunk olyan tevékenységet, mely a természeti környezetre káros hatással van, továbbá a pályázatok benyújtásakor ösztönözzük az energia-hatékony beruházásokat, a megújuló energiaforrások hasznosítását, valamint a környezettudatos beszerzéseket. A közösségi fejlesztések esetén a rendezvények szervezése és a programok lebonyolításakor kötelezővé tesszük a szelektív hulladékgyűjtést.

A Helyi Bíráló Bizottság csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági-, társadalmi- és környezeti fenntarthatóság elveinek megfelelő kiadási tételekkel bíró projektjavaslatot részesíti támogatásban.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiája a vidékfejlesztési szereplőkre, közösségekre bízta a választást, hogy mely fejlesztési területek igénybevétele által érik el a kívánt változtatást, eredményt. A HFS törekszik az ágazatok, fejlesztések közötti kapcsolatok létrehozására, melyek jelentősen javíthatják a LEADER fejlesztési források felhasználásának hatékonyságát.

Hátrányos és nem hátrányos területek projektgazdáinak egyaránt lehetőséget ad az új innovatív technológiai és társadalmi innovatív elemek megteremtésére. Új termékkörök, szolgáltatások fejlesztése, együttműködések a vidékfejlesztési szereplők között, mind innovatív célokat szolgálhat. Új innovatív elem lehet egy új módszer, bemutatási, bemutatkozási lehetőség, mely által lehetővé teszi a térségünk humán, természeti erőforrásainak megismerését, másrészt a gazdasági élettel való összekapcsolódást. A gazdasági fejlődést célzó új helyi termékkör, új helyi termék előállító kör támogatása mellett a régi bevált intézkedések egyes területei is támogathatók stratégiánkban.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

Egy évtized múlva:

Vonzó Dél-Mátra - fejlődő gazdaság, élhetőbb környezet, megőrzött hagyományok.

7.2 A stratégia célhierarchiája

A jövőképben szereplő három terület „gazdaság, környezet, hagyomány” együttes fejlesztése a térség lakosságának életminőség javítását eredményezi.

Az egyes célok az alábbi struktúrában valósítják meg jövőkép egészét.

Jövőkép	
Vonzó Dél-Mátra - fejlődő gazdaság, élhetőbb környezet, megőrzött hagyományok	

Átfogó cél(ok)	
1.	Turisztikai vonzerő növelése.
2.	Fejlődő gazdasági szereplők a térségben.
3.	Megőrzött hagyományok.

Sz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	Helyi gazdaság fejlesztése vállalkozások indításával, meglévők fejlesztésével együttműködések erősítésével.	létrehozott és/ vagy megtartott munkahelyek száma új kreatív termékek szolgáltatások	5-8 fő 10 db
2.	Helyi és térségi vonzerő javítása helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztésével	létrehozott és/ vagy megtartott	5-10 fő

		munkahelyek száma	
		új kreatív turisztikai szolgáltatások létrejötte, bővülés	8-15 db új szolgáltatás, meglévő fejlesztése 4-5 helyi kiadvány 2-3 tematikus útvonal
3.	A térség humánerőforrás-potenciáljának folyamatos fejlesztése képzésekkel, oktatásokkal és infrastruktúra biztosításával	új munkahelyek száma	1 fő
		tervezett igénybe vevők száma	250 fő
		új szolgáltatás	5 db képzési program
4.	A kulturális, természeti és épített értékek, örökségek megőrzése közösségi tevékenységek és beruházások támogatásával	új kreatív szolgáltatások, közösségi terek létrejötte	10 db
		civil szervezetek szolgáltatás bővülése	15 db
5.	Öko-hatékony rendszerek és tevékenységek támogatása	új munkahely új szolgáltatás, új tevékenység létrejötte	1 fő 4-8 db fejlesztés
6.	A társadalmi befogadás elősegítése	új szolgáltatás létrejötte	5-8 db fejlesztés
7.	Fesztiválok, rendezvények	térségi fesztiválok, táborok résztvevőinek száma	1500 fő

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ¹					
		1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	A Dél-Mátra minőségi helyi termék és szolgáltatás létrehozása gazdasági együttműködések erősítésével	x	x	x			
2.	Turisztikai szolgáltatások fejlesztése	x	x	x	x		
3.	Helyi igényeknek megfelelő oktatás, képzés		x	x			x
4.	Térségi közösségi szolgáltatások kialakítása		x		x		
5.	Öko-hatékony rendszerek kialakítása együttműködések erősítésével	x				x	x
6.	Együttműködési készségek fejlesztése	x	x	x	x	x	x
7.	Fesztiválok, rendezvények		x				

A választott célok szöveges indoklása:

A Dél - Mátra alkotta térség 24 településből áll, melyek mindegyike a Gyöngyösi Járás tagtelepülése. A települések egységes, területileg összefüggő, egymással határos, földrajzilag meghatározott területen helyezkednek el, a Mátra déli lábánál. Kiválóak az ökológiai és élőhelyi adottságok, egyedi minőségű táj-specifikus termékek előállítására alkalmasak a termőhelyek. A 24 település mindegyikén a tájhoz, a vidékhez kötődő, és abból élő lakosság él.

A HACS területéhez szervesen kapcsolódó város Gyöngyös, járási székhely, a 24 település által határolt terület középpontjában helyezkedik el. A város és agglomerációja mind gazdaságilag, mind közlekedési szempontból, illetve a szolgáltatási kapcsolatokat tekintve is egységet alkot.

A térség gazdasági szerkezetét, a mikro- és kisvállalkozások helyzetét a Gyöngyös város közelsége határozza meg. Az ipari park szabad kapacitásának köszönhetően a város a vállalkozások jelentős részét magához vonzza. 2014-15-ben két új multinacionális ipari üzem települt be, amely a települések munkaerejét veszi fel. Sajnálatos, hogy a multi cégek döntően betanított munkaerőt alkalmaznak, ezért a képzett munkavállalók a térségből elvándorolnak.

Ez a gazdasági folyamat a településekre kedvezőtlen hatást gyakorol, bár a településen élőknek van munkája és szerény jövedelme, a települések fejlődése azonban stagnál.

A Dél-Mátra Helyi Fejlesztési Stratégiájában kitörési pontként a térség vonzerejében rejlő lehetőségek kihasználása áll.

A vonzerő növelésén határozzuk meg a települések turisztikai szolgáltatásainak növelését, a helyi termékek előállítását, a civil szervezetek - hagyományőrző csoportok- aktivitásának erősítését.

MIT KÍVÁNUNK ELÉRNI, MEGVÁLTOZTATNI

- A jelenleg kihasználatlanok az természeti és kulturális erőforrásokban rejlő turisztikai lehetőségeket aktivizálni
- Az alternatív turizmus infrastruktúráját növelni
- Térségi és települési szintű marketing tevékenységet ösztönözni
- Térségi innováció tevékenységet ösztönözni
- Térségi helyi termék védjegy kialakítását
- REL-hez való csatlakozás
- A fiatalok és a képzett munkaerő elvándorlásának megállítását
- Térségi szereplők- önkormányzat, civil szervezet, vállalkozás- együttműködésének erősítését.

Miért ezeket a célokat választottuk:

- mert a térség természeti, gazdasági és társadalmi erőforrásai, erősségei és lehetőségei jelenleg kihasználatlanok,
- mert a képzett fiatalok a „szébb jövő reményében” elhagyják szülőfalujukat,
- mert a települések elöregednek,
- mert az évszázados hagyományok feledésbe merülnek,
- mert az itt élők elveszítik, elfelejtik gyökereiket, identitásukat, pedig még 25-30 évvel ezelőtt oly büszkék és rátartiak voltak az Mátraaljaiak.

Az egyes célok megvalósításának fő forrása: LEADER intézkedés, illetve a VP és más OP-k konkrét intézkedései.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

8.1.1.

1. INTÉZKEDÉS:

1. **Az intézkedés megnevezése:**

A Dél-Mátra minőségi helyi termék és szolgáltatás létrehozása gazdasági együttműködések erősítésével

2. **Specifikus cél: Helyi gazdaság fejlesztése vállalkozások indításával, meglévők fejlesztésével, együttműködések erősítésével**

3. **Indoklás, alátámasztás:**

A térség gazdasági szerkezetét, a mikro- és kisvállalkozások helyzetét a Gyöngyös város közelsége határozza meg. Az ipari park szabad kapacitásának is köszönhetően a város a közepes és nagyvállalkozások jelentős részét magához vonzza. 2014-15-ben két új multinacionális ipari üzem települt be, amely a települések munkaerő-kínálatát felveszi.

A térség 24 településére jellemzően csekély számú mikro és- kisvállalkozások települnek, melyek profilja rendszerint igazodik a közelben lévő nagyvállalkozás igényeihez és kevésbé az adott településen élő lakosság szolgáltatásainak igényeihez.

A mezőgazdasági termelésből és szolgáltatásból, szőlő és gyümölcsfelvásárlásból, borkereskedésből élő vállalkozások helyzete az utóbbi években romlott, szőlőterületeket folyamatosan kivágják, amely szinte a teljes lakosság életminőségére kihat. Hiányoznak a településeken a lakossági szolgáltatások. Megfelelő marketingtevékenység hiányában szűkül a kereslet a termékek és a szolgáltatások iránt. Lakossági igény jelentkezik a helyi termékek színvonalas kereskedelmi megjelenésére, árusító helyek kialakítására.

A térségben létrejöttek olyan példaértékű vállalkozások mind a helyi termékeket, mind a kézműves alkotásokat előállítók körében, mely tevékenységek bemutatása, az ismeretek elsajátítása közérdeklődésre tarthat számot. Megfogalmazódott az igény helyi termékek előállítását végző bemutató porták, műhelyek létrehozására, melyek növelhetik a helyben való foglalkoztatást, és egyben turisztikai vonzerőt is jelet.

(Gy3.1; Gy3.7; Gy3.8; Gy3.9; L3.4; L3.5; L3.6, V5.1; V5.2)

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

A Dél-Mátra térségben helyi termék **és helyi szolgáltatások** előállításának, piacra jutásának megvalósítását biztosító fejlesztések, a helyi termékek forgalomba hozatalát, csomagolását, tárolását elősegítő fejlesztések.

A fejlesztésekhez kapcsolódó épületek, épületrészek kialakítása, külső és belső felújítása, bővítése, korszerűsítése, kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztések, a helyi termék előállításához, piacra jutásához szükséges gép-és eszközbeszerzés, valamint a fejlesztéshez kapcsolódóan a helyi termékek ismertségét növelő, együttműködésben megvalósuló marketing tevékenység.

Helyi termékek előállítását és tárolását bemutató, legalább heti két alkalommal látogatható bemutató-porták, foglalkoztató műhelyek kialakítása. A fejlesztésekhez kapcsolódó építési, felújítási munkák, épületgépészeti berendezések beszerzése, felújítása, az ingatlanhoz kapcsolódó, telekhatáron belüli kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések, eszközbeszerzések, tradicionális eszközök beszerzése. Fejlesztéshez kapcsolódó, együttműködésben megvalósuló marketing tevékenység megvalósítása.

5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

A Dél-Mátra Helyi Akciócsoport területén az intézkedés egy komplex fejlesztési programot feltételez, amely már az előző tervezési ciklusban elindult. Az intézkedés lehetővé teszi, hogy a partnerek egymással együttműködve, egymást erősítve tudnak fejlődni. A VP és az összes OP a helyi termékek és szolgáltatások területi jellegű fejlesztése támogatható, viszont az intézkedés a szférák közötti együttműködések a pályázók körének leszűkítésével egyik intézkedés sem teszi lehetővé. A GINOP-ból mezőgazdasági vállalkozás nem részesülhet támogatásban, míg a VP-ben épp a nem mezőgazdasági termelés irányába ösztönzik a vállalkozókat.

a. *a két intézkedés közötti lehatárolás:*

Lehatárolás GINOP-tól: Jelen intézkedés szorosan kapcsolódik a GINOP mikro-, kis- és középvállalkozás fejlesztéshez, azon mikro vállalkozásokat támogatja, akik kisebb mértékű támogatást kívánnak fejlesztésükhöz igényelni.

Jelen forrásból csak és kizárólag a mikro vállalkozások, egyéni vállalkozók, (ahol az éves foglalkoztatotti létszám, statisztikai létszám a 9 főt nem haladja meg) támogathatók, valamint azok a természetes személyek, akik vállalják, hogy az első kifizetési kérelem benyújtásáig egyéni vállalkozóként nyilvántartásba vetetik magukat (új vállalkozások indítása). Azon ügyfelek támogathatók, amelyek más vállalkozással/vállalkozásokkal együttműködést valósítanak meg.

Lehatárolás VP más intézkedésétől: Nem mezőgazdasági mikrovállalkozások pályázhatnak, ahol a mezőgazdaságból származó árbevétel az éves árbevétel 50%-át nem haladja meg. A Leader program során az annex1 termék feldolgozás és értékestés előkészítése lehetővé válik.

VP 4.2 intézkedéstől: a Leader az annex1 termék feldolgozását támogatja, míg a VP4.2 annex1 termék előállítását

VP 6.2 intézkedéstől: Azon vállalkozások pályázhatnak, akik vállalják, hogy együttműködnek más térségi vállalkozásokkal. Nem szerezhető be mezőgazdasági tevékenységekhez köthető gépek, eszközök, mezőgazdasági tevékenységek nem támogathatók. Leader program során az annex1 termék feldolgozás és értékestés előkészítése támogatható

- **VP 6.3 intézkedéstől:** LEADER forrásból csak olyan mikro vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő támogatható, akinek a mezőgazdasági termelő potenciája 3000 EU STÉ alatt van
- **VP 6.3 intézkedéstől:** LEADER forrásból csak olyan mikro vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő támogatható, akinek a mezőgazdasági tevékenységből származó bevétele nem éri el az 50%-ot

Lehatárolás TOP-tól: a Leader alacsony összegű pályázatok, mikrovállalkozások (max. 9 fő), egyéni vállalkozók, természetes személyek részére, a TOP nem támogat helyi termék előállítókat

b. *azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre.*

Helyi igények alapján kisösszegű támogatások kiírása, kötelező együttműködések által LEADER szerűvé tétele a támogatásnak, marketing tevékenység erősítése. Az intézkedés kapcsolódik a térségünkben induló REL (Rövid Ellátási Lánc) programhoz, annak kiegészítőjeként jelentkezik. Együttműködés helyi termelők között (közös értékesítési csatornák, marketing erősítése, REL szereplőkkel együttműködés). A vállalkozások indításának ösztönzésével és működő mikrovállalkozások szolgáltatásfejlesztési és együttműködési lehetőségek biztosításával versenyképesebbé válhatnak a térségben, ami hozzájárul a vállalkozásuk

megerősödéséhez, piaci lehetőségük bővüléséhez, a jövedelmük növekedéséhez. Minden esetben elvárt a meglévő munkahelyek megőrzése.

Összefoglalva:

Az adott fejlesztések Leader programban való támogatását indokolja, hogy kisebb támogatásigényű fejlesztésekről jönnek létre, amelyek nem érik el a GINOP támogatások minimum összegét. A GINOP a legalább egy lezárt üzleti évvel rendelkező mikro-, kis-, és középvállalkozásokat támogatja, a Leader programban indokolt az induló vállalkozások támogatása (önfoglalkoztatás növekedése, új munkahely létrehozása). A helyi igények felmérését követően a SWOT analízisben megjelenő hiánypótló szolgáltatások bevezetésére, új termékek előállítására, munkahely megőrzésre és létrehozására irányul. Minden esetben elvárt az innovatív megközelítés az együttműködés és a már meglévő munkahelyek megtartása.

6. A jogosultak köre:

Az akciócsoporthoz tartozó településeken székhellyel, telephellyel rendelkező: induló és működő mikro vállalkozás, induló és működő egyéni vállalkozó, őstermelő, induló és működő nonprofit kft, induló és működő szociális szövetkezet

A jogosult települések: A Dél-Mátra Akciócsoport 24 települése.

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

a.) alapjogosultsági kritériumok:

- a fejlesztést együttműködés keretében valósítja meg - legalább egy a térségben működő partner szervezettel (együttműködési megállapodás keretében) melynek során közös marketing kiadványt jelentetnek meg
- a pályázó vállalja, hogy a projekt LEADER támogatással történő megvalósítása során legalább 1 alkalommal részt vesz a HFS -val kapcsolatos, együttműködést erősítő rendezvényen, a projekt befejezését követő 12 hónapon belül, valamint a fejlesztését a rendezvényen bemutatja
- a megvalósult projektjéről elektronikusan legalább 10 db fotót és A/4 méretű beszámolót nyújt be a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület részére
- a pályázó vállalja helyi termék előállítása esetén, hogy legalább egy Dél-Mátra helyi termelői piacon értékesíti termékét
- LEADER intézkedésből csak olyan mikro vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő támogatható, akinek a mezőgazdasági termelő potenciája 3000 EU STÉ alatt van, és a mezőgazdasági tevékenységből származó bevétele nem éri el az 50%-ot

b.) rangsorolást segítő kiválasztási kritériumok:

- üzleti terv
- a projekt során munkahely megőrzés, vagy új munkahely létesítése történik
- környezetkímélő technológia / technika / gép / eszköz beszerzése, bevezetése
- új innovatív technológia/technika bevezetése, amely új termékeket eredményez
- új hiánypótló szolgáltatás bevezetése a térségben
- a pályázatban megjelenik az esélyegyenlőség érvényesítése pl: (25 év alatti pályakezdők, 50 év felettiek, nemzeti kisebbségek, nők)

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 61.000.000.-Ft**

- b. *a támogatás arányát;*
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint fejlesztendő besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 70 %
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 65%
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint nem kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás:60%
- c. *a projektméret korlátait; 500.000.- 6.000.000.- Ft*
- d. *a támogatás módja: hagyományos vagy egyszerűsített*

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:**
Az intézkedés megvalósításának kezdete: 2016. II. félév
Az intézkedés megvalósításának ütemezése: pályázati benyújtási határidők
Az intézkedés megvalósításának vége: 2020. december

10. **Kimeneti indikátorok:**
- a. *A támogatott projektek száma (db):*
Legalább 11 db vállalkozásfejlesztés - helyi termék, vagy szolgáltatás - jön létre
1 REL csoport jön létre,
  - b. *Támogatott kedvezményezettek száma:*
Mikro vállalkozás 4 db, egyéni vállalkozók 2db; természetes személyek 1db,
őstermelő 2 db; nonprofit kft 1 db; szociális szövetkezet 1 db.

2.INTÉZKEDÉS:

1. **Az intézkedés megnevezése:**
Turisztikai szolgáltatások fejlesztése
2. **Specifikus cél:**
Helyi és térségi vonzerő javítása helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztésével
3. **Indoklás, alátámasztás:**
A térség települései jelentős helyi hagyományokkal, kulturális és természeti értékekkel rendelkeznek, amely lehetőséget nyújt az alternatív turizmus egyes területeinek művelésére. A Mátra közelsége, a domborzat, ásványkincsének gazdagsága, a települések szerkezete biztosítja az erre épülő turizmust. Igény mutatkozik alacsonyabb komfortfokozatú falusi szálláshelyek kialakítására, új turisztikai szolgáltatások kialakítására. A falusi turizmus kevesebb család számára biztosít jövedelemszerző lehetőséget, mint azt a kedvező adottságok indokolnák. A falusi, egyházi, bor és kerékpáros turizmusban kevés a kialakított férőhely, az infrastruktúra nem megfelelő, a meglévő szálláshelyek szolgáltatásai bővítésre szorulnak, kevés a szálláshelyhez nem kötött turisztikai szolgáltatás. **Két településen található feltáratlan várrom, amelynek feltárását évek óta tervezik a települések.**
4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**
A település hagyományaira épülő turisztikai vendégfogadás tárgyi feltételrendszerének kialakítása, alacsonyabb komfortfokozatú új és meglévő települési egyéb szálláshelyek (falusi szálláshelyek) kialakítása, bővítése, szolgáltatásaik fejlesztése. **A feltáratlan várromokhoz kapcsolódó tanulmányok, tervek készítése. Aktív turisztikai szolgáltatások öko-, agro-, horgász,- bor, kerékpár- turizmus fejlesztése.** A Mátra természeti értékeit, ásványkincsét

bemutató tanösvények kialakítása. A fejlesztésekhez kapcsolódó építési, felújítási munkák, épületgépészeti berendezések beszerzése, felújítása, az ingatlanhoz kapcsolódó, telekhatáron belüli kisléptékű infrastruktúrafejlesztés, eszközök beszerzése, tradicionális eszközök beszerzése, látvány és térelemek beszerzése, tereprendezés, információs táblák beszerzése. A fejlesztésekhez kapcsolódó, együttműködésben megvalósuló marketing tevékenység megvalósítása.

5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

a. *a két intézkedés közötti lehatárolást (ha lehet ilyet képezni), és/vagy*

A VP – ben szálláshely és turisztikához köthető fejlesztések a

VP-6.4.1 intézkedéstől:(Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése) a VP ezen intézkedése a mikro vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelőt támogatja, így ez a jogosultsági kör LEADER-ből nem támogatható.

VP-16.3.1 intézkedéstől:(Kis gazdasági szereplők együttműködései) legalább 5 tagú csoportot támogat, ahol döntően összehangolt turisztikai fejlesztések valósíthatók meg. Ehhez az intézkedéshez kiegészítőként kapcsolódhat a LEADER forrás.

A Leader keretében lovas,- vadász,- és zarándok turizmusra irányuló fejlesztések nem támogathatók.

GINOP –tól: a GINOP nagyméretű turisztikai beruházások, attrakciók támogathatók, a LEADER forrás a kisméretű az aktív turizmushoz köthető szálláshelyeket és szolgáltatásokat kívánja támogatni, mintegy kiegészítve a GINOP forrást. TOP esetében szintén inkább a nagyméretű turisztikai attrakciók és együttműködések jellemzőek, itt a LEADER forrás kiegészítőként szolgál, alacsonyabb összegben, együttműködésen alapuló fejlesztéseket támogatáan keresztül.

EFOP –ban nem jelennek meg szálláshelyfejlesztések, ezzel a programmal itt nincs kapcsolódási pont.

b. *azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre.*

A helyi termelőkkel való együttműködés pluszszolgáltatás a pályázóknak, valamint jó lehetőség a termelőknek a bemutatkozásra és termékértékesítésre, forgalomnövekedésre, tevékenységük szélesebb körben való megismertetésére az érdeklődők számára. A közös marketingtevékenység, mikro térségi turisztikai hálózat (együttműködés turisztikai szakmai szervezetekkel) kialakításának lehetősége növelni fogja a térség ismertségét, látogatottságát, a vendégéjszakák számát, ezáltal a térség gazdasági szereplői (vendéglátósok, turisztikai szolgáltatók, őstermelők, helyi termék előállítók) erősödnek.

Összefoglalva:

Az intézkedés a térség adottságaira, az érintett gazdasági szereplők együttműködésére épülő turisztikai fejlesztéseket támogatja, ráépülve a más programokból támogatható turisztikai attrakciókra, azokat kiegészítve jelenik meg.

6. **A jogosultak köre:**

Az akciócsoporthoz tartozó településeken székhellyel, telephellyel rendelkező:

Természetes személyek, induló és működő mikro-vállalkozások, induló és működő egyéni vállalkozó, őstermelő, civil szervezet, egyház, önkormányzat, induló és működő nonprofit kft, induló és működő szociális szövetkezet

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

a.) **alapjogosultsági kritériumok:**

- Induló szálláshelyek esetén legalább 3 turisztikai szolgáltatás biztosítása, melyek közül kettő a szálláshely saját szolgáltatásaként jelenik meg.
- együttműködés a településről/térségből legalább 2 turisztikai szolgáltatóval és legalább 2 helyi termék előállítóval. (Együttműködési megállapodás szükséges a fenntartási időszakra)
- **a pályázó vállalja**, hogy a projekt LEADER támogatással történő megvalósítása során legalább 1 alkalommal részt vesz a HFS -val kapcsolatos, együttműködést erősítő rendezvényen, a projekt befejezését követő 12 hónapon belül, valamint a fejlesztését a rendezvényen bemutatja
- **a pályázó vállalja**, hogy a megvalósult projektjéről elektronikusan legalább 10 db fotót és A/4 méretű beszámolót nyújt be a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület részére
- **a pályázó igazolja**, hogy a fejlesztéssel létrejött tevékenységhez kapcsolódó szakmai szervezetnél meglévő tagsággal, vagy a szakmai szervezet a belépési szándék befogadásáról szóló nyilatkozatával rendelkezik
- **a pályázó vállalja**, hogy a fejlesztéssel érintett tevékenységéről a megvalósulást követően információt szolgáltatni a DMKE HACs részére, a térségi turisztikai szolgáltatók adatbázisban való szerepeltetés céljából

b.) **rangsorolást segítő kiválasztási kritériumok**

- üzleti terv
- új turisztikai szolgáltatáslétrehozása, meglévők minőségének fejlesztése
- a projekt során munkahely megőrzés, vagy új munkahely létesítése történik
- a projekt során megújuló energia használatát alkalmazza
- környezetkímélő technológia / technika / gép / eszköz beszerzése, bevezetése
- a pályázatban megjelenik az esélyegyenlőség érvényesítése pl: (25 év alatti pályakezdők, 50 év feletti, nemzeti kisebbségek, nők)

8. **Tervezett forrás:**

a. *az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 178.000.000.- Ft*

b. *a támogatás aránya:*

- **105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint fejlesztendő besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 70 %**
- **105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 65%**
- **105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint nem kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás:60%**

c. *a projektméret korlátait: 500.000.-Ft-6.000.000.-Ft*

d. *a támogatás módja: hagyományos vagy egyszerűsített*

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:**

Az intézkedés megvalósításának kezdete: 2016. II. félév

Az intézkedés megvalósításának ütemezése: pályázati benyújtási határidők

Az intézkedés megvalósításának vége: 2020. december

10. Kimeneti indikátorok:

- a. *A támogatott projektek száma (db)* Legalább 8-15 db új, vagy meglévő szolgáltatásfejlesztés, 4-5 kiadvány 1-2 terv, tanulmány, 1-3 tematikus út készül
- b. *A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva db:*
Természetes személy 2 db, mikro vállalkozás 5 db, egyéni vállalkozó 3 db, őstermelő 1 db, civil szervezet 3 db, egyház 2db, önkormányzat 1db, nonprofit kft 2 db, szociális szövetkezet 1db;

3.INTÉZKEDÉS:

Az intézkedés megnevezése:

Helyi igényeknek megfelelő oktatás, képzés

1. Specifikus cél:

A térség humán erőforrás-potenciáljának folyamatos fejlesztése képzésekkel, oktatásokkal és infrastruktúra biztosításával.

2. Indoklás, alátámasztás:

A térségben meglévő munkanélküliség egyik fő oka a piacképes szakismeretek, végzettségek, hiánya. Hiányoznak a hagyományos kézműves mesterségek ismeretei. A munkanélküliek körében hiányosak a munkakultúra ismeretei. Keresőképes tevékenységek végzéséhez szükséges ismeretek hiányában keresőképtelenné váltak. Szociálisan hátrányos helyzetű lakosság, akik munkavállalási lehetőségeik igencsak korlátozottak, de még fogékonyak új ismeretek elsajátítására. Tartós munkanélküliek munkavállalását eredményező oktatási programok megvalósítása hiányzik

A szaktudás hiányában a vállalkozások nagy része nem tud versenyképes maradni hosszú távon. Térséghez kötődő, hagyományok által igényelt termékek előállításának, térségi sajátosságokra alapuló oktatása, képzése hiányzik.

Szociálisan hátrányos helyzetűek életminőségét javító programok hiánya. Cigány népesség beilleszkedését, felzárkóztatását elősegítő programok, képzések, átképzések, tanfolyamok hiánya.

Hiányzik a térség természeti, és kulturális értékeire alapozott erdei iskola, a környezettudatos nevelés alappillére.

3. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Hátrányos helyzetű csoportok helyi igényeinek megfelelő tanfolyamok és képzések előkészítésének és megvalósításának támogatása. „Nyitott iskola” (felzárkóztató és tehetséggondozó programok) előkészítésének és megvalósításának támogatása, valamint „erdei iskola” infrastruktúrájának biztosítása, előkészítésének és megvalósításának támogatása. Helyi igényeknek megfelelő készségek és kompetenciák fejlesztésére irányuló tanfolyamok és képzések előkészítésének és megvalósításának támogatása. Térségi vidékfejlesztési programok megvalósítását és eredményeinek fenntartását elősegítő tanfolyamok és képzések szervezésének támogatása. Az oktatás és képzéshez kapcsolódó oktatást segítő eszközbeszerzések támogatása. Együttműködésben megvalósuló marketing tevékenység támogatása. Táborok megszervezésének és lebonyolításának támogatása.

4. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

- a. *a két intézkedés közötti lehatárolást (ha lehet ilyet képezni), és/vagy*
 A VP csak agrárjellegű képzéseket támogat, a LEADER forrásból a térség számára fontos lehet olyan helyi képzések megvalósítása, melyek felzárkóztató és tehetséggondozó programok, vagy a munkahelyen való elhelyezkedést elősegítő programok, vagy az infokommunikációs technológiák társadalmi elterjesztését, vagy a fenntartható életmód megismertetését célozzák.

A GINOP képzések vállalkozásoknak szólnak elsősorban, itt a munka világában való integrálódást segítő képzések valósulnak meg adott intézkedés alatt.

A TOP hasonló jellegű képzéseket közigazgatásban dolgozók számára biztosít ismereteket így nem kerül átfedésbe a LEADER-ben megfogalmazott intézkedésekkel.

Az EFOP szintén nem tartalmaz a kiemelt csoportok számára hasonló képzéseket.

- b. *azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre.*
 Hozzáadott érték az igényekhez igazodó képzések megszervezésével növekszik a térségben élők adott tevékenységhez kapcsolódó kompetenciája, amely segítheti a munkaerő piacon való elhelyezkedésüket, a leszakadó rétegek integrációját is.

Összefoglalva:

A tervezett intézkedés során létrejövő projektek több partner együttműködésén alapul, ami az egész térséget átfogó programok létrejöttét teszi lehetővé. Más Operatív Programokban hasonló, kifejezetten tematikus programok szakmai támogatási kapacitásának kiépítését célzó konstrukciók nincsenek, a szférák közötti együttműködéseket egy intézkedés sem teszi lehetővé.

5. A jogosultak köre:

Az akciócsoporthoz tartozó településeken székhellyel, telephellyel rendelkező: önkormányzatok, civil szervezetek, nonprofit szervezetek, egyházi jogi személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények, szociális szövetkezetek, nonprofit kft
 Erdei iskola: Vécs település

6. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

a.) alapjogosultsági kritériumok:

- Képzési program, képzési tematika benyújtása
- Felnttktképzési nyilvántartási okirat másolat
- a pályázó vállalja, hogy a projekt LEADER támogatással történő megvalósítása során legalább 1 alkalommal részt vesz a HFS -val kapcsolatos, együttműködést erősítő rendezvényen, a jogerős támogatási határozat kézhezvételétől számított 12 hónapon belül, valamint a fejlesztését a rendezvényen bemutatja
- a pályázó vállalja a megvalósult projektjéről elektronikusan legalább 10 db fotót és A/4 méretű beszámolót nyújt be a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület részére
- a pályázó vállalja, hogy az oktatás, képzés a **résztevők számára ingyenes**

b.) rangsorolást segítő kiválasztási kritériumok

- a pályázatban megjelenik az esélyegyenlőség érvényesítése pl: (25 év alatti pályakezdők, 50 év felettek, nemzeti kisebbségek, nők)

7. Tervezett forrás:

- a. *az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 50.000.000.-*

- b. *a támogatás aránya:*
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint fejlesztendő besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 95 %
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 85%
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint nem kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás:75%
- c. *a projektméret korlátai:*
  - *oktatási projekt 250.000.-3.000.000.-Ft*
  - *infrastruktúra, felújítás:30.000.000.-*
- d. *a támogatás módja: hagyományos vagy egyszerűsített*

- 8. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:**

Az intézkedés megvalósításának kezdete: 2016. II. félév
Az intézkedés megvalósításának ütemezése: pályázati benyújtási határidők
Az intézkedés megvalósításának vége: 2020. december

- 9. **Kimeneti indikátorok:**
  - a. *A támogatott projektek száma (db)*

A program eredményeként megvalósulhat legalább 5 db oktatási képzési projekt, 75 fő tervezett részvételével a térségben, és 1 db erdei iskolaépület és oktatási program csomag jön létre, amelyben a tervezett igénybe vevők száma évente 250 fő.
  - b. *A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:*

önkormányzatok 1 db, civil szervezetek 1 db, nonprofit szervezetek 1 db, egyházi jogi személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények 2 db, szociális szövetkezet 1 db

4.INTÉZKEDÉS:

Az intézkedés megnevezése:
Térségi közösségi szolgáltatások kialakítása

- 1. **Specifikus cél:** A kulturális, természeti és épített értékek, örökségek megőrzése közösségi tevékenységek és beruházások támogatásával
- 2. **Indoklás, alátámasztás:**

A térség településein nőtt a helyi lakosság és az ide látogató turisták igénye a kulturális és hagyományőrző rendezvények iránt. Számos helyen nincs olyan közösségi tér, ahol közösségi programokat szervezhetnek. A térségre jellemző épített örökségünket képező épületek, leromlott állapotban vannak. Az épített és kulturális örökség szempontjából fontos, hogy ezek az épületek megőrizték azokat a még fellelhető értékeket, amelyek a vidéki életformából adódnak, lehetőséget biztosítva arra, hogy közösségi tevékenységet ellátó szolgáltató házakká alakuljanak. A települések lakossága és az ide látogató turisták az arra kialakított terek hiányosságai miatt csak korlátozottan tudnak rendezvényeken részt venni, szórakozni. A rendezvényekhez kapcsolódó technikai eszközei hiányoznak. A közösségi terek hiánya, a **közösségi épületek belső infrastruktúrája sok esetben a mai kor igényeit nem elégíti ki.**

A térségben minden településen jelen vannak a civil szervezetek, számuk az országos átlagnak megfelelő. A társadalmi szervezetek sokrétű tevékenységük révén erős szemléletformáló hatással lehetnek a térség lakosságára, valamint a települések fejlődését, fejlesztését is előremozdítják. Számos hagyományőrző civil szervezet, kulturális egyesület, nyugdíjas klub, sportegyesület, polgárőrség működik a településeken. A civil szervezetek feladataik ellátását jelentősen nehezíti a forráshiány, az ebből adódó hiányos eszközellátottság, infrastrukturális háttér. A civil szervezetek működése elősegíti az élhető falu kialakítását.

A térségben sokszínű a néprajzi örökség, melyek között megemlíthetők az ünnepekhez, hétköznapihoz kapcsolódó szokások, hagyományos kézműves foglalkozások (szövés, fafaragás) és termékek, palóc népi hagyományok, népi játékok (pl. csuhébabák), népdalok, néptáncok, mezőgazdasághoz kapcsolódó népi eszközök. Számos hagyományőrző civil szervezet, kulturális egyesület, illetve nyugdíjas klub működik a településeken. Az időskorú lakosság emlékeiben még élnek a hagyományok, melyek dokumentálása, megőrzése szükséges. A szervezetek feladataik ellátását jelentősen nehezíti a forráshiány, az ebből adódó hiányos eszközellátottság, infrastrukturális háttér.

3. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

Közösségi célú, életminőséget javító közösségi szolgáltató házak, **közösségi belső terek, kiállító terek**, szabadtéri rendezvényterek létrejöttének, felújításának és eszközbeszerzéseinek támogatása. **Közösségi célú feladatok ellátásának céljából épületek épületrészek belső felújítása, korszerűsítése, kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztések.** Vallási épületekben műemléki védettség nélküli harang, orgona, freskók, toronyóra felújítása. Tradicionális eszközök beszerzése, felújítása. Közösségi célt szolgáló információs és üdvözlő táblák beszerzése és kihelyezése. Közösségi célú tevékenységhez kötődő, együttműködésben megvalósuló marketing tevékenység megvalósítása.

Civil szervezetek, nonprofit szervezetek közhasznú feladatainak ellátására eszközbeszerzés, valamint közhasznú tevékenységhez kötődő, együttműködésben megvalósuló marketing tevékenység támogatása.

Kulturális örökséget, népi hagyományokat, népi kismesterségeket megőrző tevékenységek eszközeinek beszerzése. Térségi hagyományőrző népviseletek, eszközök, népi hangszerek, tradicionális eszközök beszerzése, felújítása. Kulturális örökségek, népi hagyományok, népi kismesterségek ismertségének növelése céljából együttműködésben megvalósuló marketing tevékenységre.

4. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

a. a két intézkedés közötti lehatárolást (ha lehet ilyet képezni), és/vagy

A Vidékfejlesztési Program 7.4.1. és a 7.4.2. intézkedése közösségi tevékenységekhez kapcsolódó épületek külső felújítására, energetikai korszerűsítésére ad lehetőséget.

A LEADER fejlesztési programból közösségi épületek belső felújítás lehetséges csak, épületek külső felújítása nem lehetséges. A TOP és az EFOP programban ilyen jellegű fejlesztések nem jelennek meg, míg a GINOP vállalkozásokat támogat, ezért nem szükséges a lehatárolásra.

A civil szervezetek közvetlen támogatása, mely más Operatív Programokban csak a nagyobb volumenű beruházások tekintetében jelenik meg. A térségben nagyszámú civil szervezet működik aktívan, feladatellátásuk azonban nehézkes az alacsony források

miatt. Nagyobb volumenű beruházásokhoz nincs forrásuk, így indokolt a kisebb összegű, együttműködésen alapuló intézkedés meghirdetése.

b. azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre

A helyi civil szervezetek működési feltételeinek javítása által hatékonyabban és eredményesebben tudják vállalt feladataikat ellátni. A helyi közösségek életében motivációs szerepet töltenek be, tevékenységük hatására javul a helyi lakosság életminősége, a civil helyi közösségek erősödnek, együttműködésük javul.

Összefoglalva

A szabadidős és kulturális tevékenységeknek helyet adó terek kialakítása és térségi rendezvények megvalósítása lehetőséget teremt a vidéki élet minőségének a javítására, a közösség szabadidejének aktív, kulturált és tartalmas eltöltésére.

A civil szervezetek támogatása fontos feladat, mert aktív tevékenységükkel hozzájárulnak a vidéki közösség fejlesztéséhez, a hagyományok ápolásához, a helyi identitástudat erősítéséhez.

5. A jogosultak köre:

Az akciócsoporthoz tartozó 24 településen székhellyel, telephellyel rendelkező: önkormányzatok, civil szervezetek, nonprofit szervezetek, egyházi jogi személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények, amelyeknek közhasznú közösségi tevékenységet látnak el.

6. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

a.) alapjogosultsági kritériumok:

- a pályázó vállalja, hogy a projekt LEADER támogatással történő megvalósítása során legalább 1 alkalommal részt vesz a HFS -val kapcsolatos, együttműködést erősítő rendezvényen, a jogerős támogatási határozat kézhezvételétől számított 12 hónapon belül, valamint a fejlesztését a rendezvényen bemutatja
- a pályázó vállalja, hogy a megvalósult projektjéről elektronikusan legalább 10 db fotót és A/4 méretű beszámolót nyújt be a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület részére
- a pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente egy alkalommal a megvalósult projektről és a vállalt kötelezettségekről adatot szolgáltat a HACS részére
- a fejlesztést együttműködés keretében valósítja meg - legalább egy a térségben működő partner szervezettel (együttműködési megállapodás keretében) melynek során közös marketing kiadványt jelentetnek meg

b.) rangsorolást segítő kiválasztási kritériumok

- a pályázatban megjelenik az esélyegyenlőség érvényesítése pl: (25 év alatti pályakezdők, 50 év felettiek, nemzeti kisebbségek, nők)
- a fejlesztés eredményeként új közösségi szolgáltatás jön létre
- építési projekt során megújuló energia használatát alkalmazza
- környezetkímélő technológia / technika / gép / eszköz beszerzése, bevezetése
- a fejlesztés megvalósításnak helye 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendeletben szerepel

7. Tervezett forrás:

- a. *az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 100.000.000.-Ft*
- b. *a támogatás arányát;*
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint fejlesztendő besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 95 %
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 85%
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint nem kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás:75%
- c. *a projektméret korlátait; 500.000.-5.000.000.-*
- d. *a támogatás módja: hagyományos vagy egyszerűsített*

8. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

Az intézkedés megvalósításának kezdete: 2016. II. félév

Az intézkedés megvalósításának ütemezése: pályázati benyújtási határidők

Az intézkedés megvalósításának vége: 2020. december

9. Kimeneti indikátorok:

- a. *A támogatott projektek száma (db)*

A program eredményeként megvalósulhat legalább 10 db új kreatív szolgáltatás, közösségi tér; 15 db civil szervezeti szolgáltatás bővülése; 4 db térségi fesztivál megvalósítása
- b. *A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva: (db)*

önkormányzatok 10db, civil szervezetek 5 db, nonprofit szervezetek 3db, egyházi jogi személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények 5 db, szociális szövetkezetek 1 db

5.INTÉZKEDÉS:

Az intézkedés megnevezése:

Öko - hatékony rendszerek kialakítása együttműködések erősítésével

1. Specifikus cél:

Öko - hatékony rendszerek és tevékenységek támogatása

2. Indoklás, alátámasztás:

A Dél-Mátra, jelentős természeti értékeket képvisel. A földrajzi elhelyezkedés a déli fekvés kedvez a napenergia tudatos felhasználásának. A térségben jelentős számú kisvállalkozás működik, amelyeket az energia árak igen érzékenyen érintenek.

Térségünkben kevés vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet használja ki a megújuló energia felhasználásának előnyeit.

Az élhetőbb környezet kialakítása, a környezet-tudatos tevékenységek támogatása elősegítheti térség megújuló energia felhasználását. Az önkormányzatok, vállalkozások számára jelentős energiaköltségek takaríthatók meg. *A helyi társadalom körében csak csírájában van jelen a környezettudatos, természetvédelmi szemlélet, kevés ismerettel, információval rendelkeznek ezen a területen.*

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Megújuló energiaforrásokat hasznosító berendezések beszerzése, telepítése, beépítése termelő és szolgáltató szervezetek épületeinek, valamint közösségi célú épületek energiahatékonyság javítása céljából Együttműködésben megvalósuló marketing tevékenység támogatása.

Hátrányos helyzetű településeken közösségi mosoda infrastrukturális háttérének kialakítása építés és eszközbeszerzéssel.

Öko - pontok kialakítása, létrehozása építés és eszközbeszerzés támogatásával.

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

a. a két intézkedés közötti lehatárolás:

A VP nem tartalmaz hasonló intézkedést, ezért lehatárolás nem szükséges.

A KEHOP intézkedéseinek minimális projekt méretei jelentősen nagyobbak ezért a LEADER kis összegű projektjei nem jelentenek átfedést.

b. azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-en keresztültörténő támogatással jön létre.

Környezettudatos gondolkodás kialakulásának a fejlesztése.

Összefoglalva:

A Leader fejlesztés lehetőséget nyújt kis összegű fejlesztésekre, esetlegesen egy- egy épület megújuló energiaforrásokat hasznosító berendezéssel való felszereléssel.

Új közösségi szolgáltatás jöhet léte, pl a közösségi mosoda.

4. A jogosultak köre:

önkormányzatok, civil szervezetek, nonprofit szervezetek (nonprofit Kft), egyházi jogi személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények, amelyeknek közhasznú közösségi tevékenységet látnak el, *induló és működő mikro-vállalkozások, induló és működő egyéni vállalkozók*

5. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

a.) alapjogosultsági kritériumok:

- a pályázó vállalja, hogy a projekt LEADER támogatással történő megvalósítása során legalább 1 alkalommal részt vesz a HFS -val kapcsolatos, együttműködést erősítő rendezvényen, a projekt befejezését követő 12 hónapon belül, valamint a fejlesztését a rendezvényen bemutatja
- a pályázó vállalja, hogy a megvalósult projektjéről elektronikusan legalább 10 db fotót és A/4 méretű beszámolót nyújt be a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület részére
- a pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente egy alkalommal a megvalósult projektről és a vállalt kötelezettségekről adatot szolgáltat a HACS részére
- a fejlesztést együttműködés keretében valósítja meg - legalább egy a térségben működő partner szervezettel (együttműködési megállapodás keretében) melynek során közös marketing kiadványt jelentetnek meg
- önkormányzat pályázó esetén a helyi esélyegyenlőségi program igazolása

b.) rangsorolást segítő kiválasztási kritériumok

- a projekt során munkahely megőrzés, vagy új munkahely létesítése történi
- a projekt során megújuló energia használatát alkalmazza
- környezetkímélő technológia / technika / gép / eszköz beszerzése, bevezetése
- új innovatív technológia/technika bevezetése, amely új terméket új szolgáltatást eredményez
- új hiánypótló szolgáltatás bevezetése a térségben.

6. Tervezett forrás:

- a. *az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 20.000.000.-Ft*
- b. *a támogatás arányát;*
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint fejlesztendő besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 90 %
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 70%
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 80%
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 65%
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint nem kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás:70%
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 60%
- c. *a projektméret korlátait; 500.000.-4.000.000.-*
- d. *a támogatás módja: hagyományos vagy egyszerűsített*

7. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

Az intézkedés megvalósításának kezdete: 2016. II. félév

Az intézkedés megvalósításának ütemezése: pályázati benyújtási határidők

Az intézkedés megvalósításának vége: 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

- a. *A támogatott projektek száma (db)*
A program eredményeként megvalósulhat legalább 4 -8 öko-hatékony új szolgáltatás db oktatási képzési projekt a térségben.
- b. *A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:*
(vállalkozás 3db , önkormányzat 3 db, civil szervezet 2 db

6.INTÉZKEDÉS:

Az intézkedés megnevezése:

Együttműködési készségek fejlesztése

1. **Specifikus cél:** A társadalmi befogadás elősegítése
2. **Indoklás, alátámasztás:** Az önkormányzati, a civil, a vállalkozói szektor minden településen jelen van. A térségben országos átlag fölötti a civil szervezetek száma. A társadalmi szervezetek sokrétű tevékenységük révén erős szemléletformáló hatással lehetnek a térség lakosságára, valamint a települések fejlődését, fejlesztését is előremozdítják. A vállalkozások közötti együttműködések elősegítik a versenyhelyzet kialakulását, a piacképesebb termékek előállítását. A különböző szférákon belüli és szférák közötti kapcsolatok, partnerségek kialakulása a térségben kezdeti szakaszban van. Lassú folyamat a térségben a partneri kapcsolatok kialakulása, melyek a források hiánya miatt sokszor a kezdeti szakaszban elhalnak. A térségi identitástudat kialakulását a térség fejlődésének szolgálatába kell állítani a minél nagyobb számú, együttműködésben megvalósuló szakmai, kulturális, környezetvédelmi, egészségügyi, a hagyományos gazdálkodást népszerűsítő programokkal. A települések lakói részéről igény jelentkezett helyi egészségügyi felvilágosító programok szervezésére.

3. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Innovatív, helyi és térségi szintű **ifjúsági programok** (rendezvény előkészítése és megvalósítása), együttműködések támogatása, valamint a programokhoz kapcsolódó eszközök, gépek beszerzése **a 6-29 év közötti fiatalok számára**.

Helyi és térségi fiatalok számára közösségépítést, helyi identitástudat kialakítását szolgáló programok (**tábor**, rendezvény, előkészítése és megvalósítása), együttműködések támogatása, valamint a programokhoz kapcsolódó eszközbeszerzés. Kulturális értékek megőrzését elősegítő programok, együttműködések, **hálózatok kialakításának támogatása**, valamint a programokhoz kapcsolódó eszközbeszerzés. **Térségi szakmai együttműködések ösztönzése közösségi kertek** kialakításán keresztül. **Helyi és térségi kiadványok készítése** együttműködés keretében. Együttműködésben megvalósuló marketing tevékenység támogatása. **Egészségügyi felvilágosító programok**, rendezvények szervezése, lebonyolítása.

4. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

a. a két intézkedés közötti lehatárolást (ha lehet ilyet képezni), és/vagy

A VP, a TOP, a GINOP, az EFOP keretében közvetlenül nem lehet pályázni rendezvények megvalósítására.

b. azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-enkeresztül történő támogatással jön létre.

Az intézkedés keretében megvalósuló rendezvények, programok elősegítik a térségi identitás tudat erősítést, a kis közösség létrejöttét, építést, a kapcsolati háló kialakítását.

Összefoglalva:

A LEADER program fő erőssége az alulról jövő kezdeményezés, az együttműködés. Ezt a folyamatot kívánja ez acélterület erősíteni.

5. A jogosultak köre:

önkormányzatok, mikro vállalkozások, egyéni vállalkozók, civil szervezetek, nonprofit szervezetek, egyházi jogi személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények, amelyeknek közhasznú közösségi tevékenységet látnak el.

6. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

a.) alapjogosultsági kritériumok

- a pályázó vállalja, hogy a projekt LEADER támogatással történő megvalósítása során legalább 1 alkalommal részt vesz a HFS -val kapcsolatos, együttműködést erősítő rendezvényen, a projekt befejezését követő 12 hónapon belül, valamint a fejlesztését a rendezvényen bemutatja
- a pályázó vállalja, hogy a megvalósult projektjéről elektronikusan legalább 10 db fotót és A/4 méretű beszámolót nyújt be a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület részére
- a pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente egy alkalommal a megvalósult projektről és a vállalt kötelezettségekről adatot szolgáltat a HACS részére
- a fejlesztést együttműködés keretében valósítja meg - legalább egy a térségben működő partner szervezettel (együttműködési megállapodás keretében) melynek során közös marketing kiadványt jelentetnek meg
- A pályázó vállalja, hogy fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjában és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudoatosságot fejez

ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

b.) rangsorolást segítő kiválasztási kritériumok

- a pályázatban megjelenik az esélyegyenlőség érvényesítése pl.: (25 év alatti pályakezdők, 50 év feletti, nemzeti kisebbségek, nők)
- a fejlesztés eredményeként új közösségi szolgáltatás jön létre
- a fejlesztés megvalósításának helye 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendeletben szerepel

7. Tervezett forrás:

a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 20.000.000.-

b. a támogatás arányát;

- 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint fejlesztendő besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 90 %
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 70%
- 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 80%
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 65%
- 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint nem kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 70%
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 60%

c. a projektméret korlátait: 500.000.- 2.500.000.- Ft

d. a támogatás módja: hagyományos vagy egyszerűsített

8. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

Az intézkedés megvalósításának kezdete: 2016. II. félév

Az intézkedés megvalósításának ütemezése: pályázati benyújtási határidők

Az intézkedés megvalósításának vége: 2020. december

9. Kimeneti indikátorok:

a. A támogatott projektek száma (db)

A program eredményeként megvalósulhat legalább 5-8 db új együttműködési szolgáltatási projekt a térségben.

b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

önkormányzat 1 db, civil szervezet 5 db, nonprofit szervezet 1 db, egyházi jogi személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények 1 db

7.INTÉZKEDÉS:

Az intézkedés megnevezése:

Rendezvények, fesztiválok

1. **Specifikus cél: Helyi és térségi vonzerő javítása helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztésével**
2. **Indoklás, alátámasztás:** A tervezési területen egybeesik a történelmi hagyományokkal rendelkező Mátrai Borvidékkel. A térség települései jelentős helyi hagyományokkal, természeti értékekkel rendelkeznek. Ezek az adottságok lehetőséget nyújtanak a turistákat is vonzó sokszínű rendezvények szervezéséhez. A falusi turizmus keretében az idelátogató

vendégek számára kevés a kialakított program, rendezvény. Térségi szintű, mikro térségi szintű rendezvények, programok hiányoznak. Az épített kulturális örökség megtekintésére lenne „kereslet” de szervezettség hiányában a látogatások esetlegesek. Hiányzik a térség értékeit bemutató fesztivál jellegű rendezvény.

3. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Önálló vonzerőként megjelenni képes nagyrendezvények, fesztiválok megrendezése és együttműködésben megvalósuló marketingjének támogatása (épített örökség bemutatására épülő rendezvények szervezése, lebonyolítása, a helyi kulturális örökséget, népi hagyományokat megőrző rendezvények szervezése, lebonyolítása)

Támogatható tevékenységek:

- Rendezvények, fesztiválok technikai háttérét biztosító kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések (pl. tereprendezés, elektromos hálózatra történő csatlakozás kiépítése)
- Rendezvények, fesztiválok megvalósításához kapcsolódó kis értékű tárgyi eszközök beszerzése (max. a rendezvény összköltségének 10%)
- Rendezvényhez, fesztiválhoz szükséges eszközök bérlése (hangosítás, kivetítés, színpad technika)
- Rendezvényhez, fesztiválhoz kapcsolódó marketing tevékenység (max. a rendezvény összköltségének 5 %-a)
- Fellépők költségei, előadói tiszteletdíjak
- Rendezvény jogvédelmi díjak
- Egészségügyi és biztonsági szolgáltatás

4. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

a. a két intézkedés közötti lehatárolást (ha lehet ilyet képezni), és/vagy

Rendezvények megvalósítására közvetlenül nem lehet pályázni a VP, OP, GINOP, EFOP esetében, ezért külön lehatárolás nem szükséges. A LEADER programunk eddig is biztosított forrást a térségben turisztikai vonzatú rendezvények megrendezésére, amely nemcsak a településen élőket, hanem a térségi szereplőket is közelebb tudta hozni egymáshoz. Ezt a célt kívánja tovább szolgálni a LEADER adott intézkedése, amely lehetőséget nyújt a hagyományok megőrzésére, kultúra ápolására, identitás tudat erősítésére, közösség erősítésére, a helyi termelők és helyi/térségi fellépő csoportok bemutatkozására.

b. azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre.

Az intézkedés hozzáadott értékeként a hagyományőrzés, kultúra ápolása, közösségi szemléletet élénkítő hatás, az identitás tudat erősítése, a környezeti szemléletformálása valamint az együttműködések erősítése jelenik meg.

Összefoglalva: A térség jelentős természeti és kulturális értékekkel rendelkezik.

Az OP-ok nem támogatja az ilyen helyi szintű kezdeményezések megvalósítását alacsony összegben, ezért a LEADER intézkedés a helyi értékmegőrzés és az együttműködésekre alapozott, gazdaságélénkítő hatással is bíró rendezvények, fesztiválok, kiállítások, ifjúsági táborok támogatására szolgál.

5. **A jogosultak köre:**

önkormányzatok, civil szervezetek, nonprofit szervezetek, egyházi jogi személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények, amelyeknek közhasznú közösségi tevékenységet látnak el.

6. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

a. **alajogosultsági kritériumok**

- a pályázó vállalja, hogy a projekt LEADER támogatással történő megvalósítása során legalább 1 alkalommal részt vesz a HFS -val kapcsolatos, együttműködést erősítő rendezvényen, a projekt befejezését követő 12 hónapon belül, valamint a fejlesztését a rendezvényen bemutatja
- a pályázó vállalja, hogy a megvalósult projektjéről elektronikusan legalább 10 db fotót és A/4 méretű beszámolót nyújt be a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület részére
- a pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente egy alkalommal a megvalósult projektről és a vállalt kötelezettségekről adatot szolgáltat a HACS részére
- a fejlesztést együttműködés keretében valósítja meg - legalább egy a térségben működő partner szervezettel (együttműködési megállapodás keretében) melynek során közös marketing kiadványt jelentetnek meg
- *rendezvény, fesztivál esetén – programterv –benyújtása*
- a pályázó vállalja, hogy a **rendezvény, fesztivál, résztvevők számára ingyenes**
- a pályázó vállalja, hogy rendezvényen legalább 3 térségi helyi termék előállító részvételét biztosítsa
- A pályázó vállalja, hogy a rendezvényen, fesztiválon bemutatkozik legalább 3, a Dél-Mátra HACS területén – működő (zenekar, hagyományőrző csoport, kórus, népdalkör, néptánccsoport, színjátszó kör, színtársulat, sport tevékenységet bemutató) csoport.
- A pályázó vállalja, hogy fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjában és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

b. **rangsorolást segítő kiválasztási kritériumok**

- Esélyegyenlőség megjelenik a pályázatban (pl. fogyatékossgal élők, nemzeti kisebbségek, 50 évnél idősebbek, 25 év alatti pályakezdők, gyermekek, nők.)
- A rendezvény lebonyolítása során szelektív hulladékgyűjtést valósít meg.

7. **Tervezett forrás:**

- a. *az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 12.000.000.-*
- b. *a támogatás arányát;*
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint fejlesztendő besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 90 %
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 70%
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 80%
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 65%
  - 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint nem kedvezményezett besorolásba tartozó település esetén a maximális támogatási intenzitás: 70%
Vállalkozási tevékenységet folytató mikro és egyéni vállalkozások: 60%
- c. *a projektméret korlátait: 500.000.- 3.000.000.- Ft*

d. a támogatás módja: hagyományos vagy egyszerűsített

8. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

Az intézkedés megvalósításának kezdete: 2016. II. félév

Az intézkedés megvalósításának ütemezése: pályázati benyújtási határidők

Az intézkedés megvalósításának vége: 2020. december

9. Kimeneti indikátorok:

a. A támogatott projektek száma (db)

A program eredményeként megvalósulhat legalább 4dbfesztivál,

b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

önkormányzat 6 db, civil szervezet 4 db, nonprofit szervezet 1 db, egyházi jogi

személyek, egyházi jogi személyek által fenntartott intézmények 1 db

8.2 Együttműködések

1. **Az együttműködések tervezett tématerületei:** „Aktív – innovatív fiatalok” – A fiatalok iskolán kívüli szabadidős tevékenységének, kreativitásának, kultúrájának fejlesztésére.
2. **Specifikus cél:** Cél, hogy minél hamarabb kialakuljon a szabadidő hasznos eltöltésének igénye, a kreativitás, kultúra iránti fogékonyság, annak érdekében, hogy a tehetséggondozás mielőbb elindulhasson, s később javuljanak a művelődési, önalakítási, munkavállalási esélyek. A kultúra iránti érzékenységet gyermekkorban kell megalapozni, hogy igénnyé váljon a műveltség, és alapkészséggé legyen az alkotás, elsajátítás és a befogadás. Térségi szinten, a tanulók iskolák közötti keveredéséből és a más tanárok, más módszerek megismeréséből származó előnyöket is kihasználva alkotó táborok és erdei iskolai jellegű programok, valamint térségi szinten a kreativitást erősítő és bemutató, a térségfejlesztési irányokhoz kapcsolódó vetélkedők, kiállítások szervezését tűztük ki célul. További cél a környezettudatos életszemlélet minél korábbi életszakaszban való kialakítása.
3. **Indoklás, alátámasztás:** Magyarországon a gyerekek jelentős részének kevés az esélye, hogy a szabadidejüket tartalmasan, kreatívan, képességei kihasználásával töltsék. Cél, hogy minél több gyerek és fiatal minél változatosabb formában részesüljön a szabadidő hasznos eltöltésének képességében, a kultúra befogadásának és művelésének élményében. Az együttműködés elsődleges célcsoportját azok a fiatalok képezik, akiknél a családi-társadalmi háttér ezt önmagától nem teremti meg, akiknél a mobilizációs esélyek az utóbbi évtizedben jelentősen lecsökkentek. A megvalósítás során szoros együttműködés szükséges az egyház az oktatási és kulturális intézmények illetve a fiatalokkal foglalkozó civil szervezetek között. Az előző időszakban a LEADER térségek közötti együttműködés keretében az Abasári Római Katolikus Egyház és a Recski Római Katolikus Egyház között megvalósult projektben létrehozott oktatási központ jó kiindulási alapot adhatna a terveinknek. A gyerekek tehetséggondozása, szocializációjának minőségi fejlődése az egyház, a kulturális ágazat, az oktatásügy és az ifjúságpolitika közt stratégiai szövetséget és együttműködést követel meg, amelyek gazdagabbá, színesebbé és hatékonyabbá teszik mind az iskolai, mind az iskolán kívül a gyerekeket érő hatásokat. Fontos feladat a program gyerek- és családbarát jellegének erősítése. Ösztönözni kell a gyerekeknek és fiataloknak készülő színvonalas alkotások létrejöttét. A tehetségek

felismerése és támogatása mellett fontos feladat a művészeti oktatás mennyiségi bővítése, a jövő közönségének felkészítése.

Mindezek keretében külön figyelmet kell fordítani a fogyatékkal élő és a hátrányos helyzetű gyerekek bevonására.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

1. A HACS és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök.

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület a 2008. évi szeptember hó 24. napján keltezett Alapszabályában meghatározott célok ellátására létrehozott önkormányzati elven alapuló társadalmi szervezet, amelyet a Heves Megyei Bíróság 2181 nyilvántartási szám és PK.60.117/2008/5 végzési szám alatt 2008. évi szeptember hó 25. napján vett nyilvántartásba. Jogállása: önálló jogi személy. Nyilvántartásba vétel időpontja: 2008. szeptember 25. Jogerőre emelkedett: 2009. október 15. Közhasznúsági fokozata: közhasznú. A Munkaszervezet az Egyesület működésével kapcsolatos feladatok ellátására – elsősorban a döntések előkészítésére és végrehajtására – létrehozott ügyviteli, adminisztratív szervezet, az Egyesület tevékenységét segítő iroda, amelynek tevékenységét a Főtitkár irányítja. Az Egyesület költségvetése határozza meg a Munkaszervezet működéshez szükséges előirányzatokat, működési és fenntartási költségeket. Az Egyesület Elnöksége választja meg és nevezi ki határozatlan időre a Főtitkárt – aki az egyesület Munkaszervezetének vezetője, valamint hozza meg a Munkaszervezet kialakításával kapcsolatos döntéseket.

A munkaszervezet feladatai:

A VM által meghatározott konkrét feladatok (mindenkor érvényes IH által kiadott munkatervi feladatok)

- Az MVH-val kötött delegálási szerződés alapján ellátott feladatok.
- Irodafenntartás, működtetés, nyitvatartási időn belül folyamatos elérhetőséggel.
- HVS éves felülvizsgálatában való közreműködés, valamint a HVS előrehaladásának és végrehajtásának évközi és időszaki értékelése.
- A HVS-hez és annak megvalósításához kötődő tájékoztatási és információs tevékenység ellátása.
- Médiában való megjelenés.
- Saját weboldal működtetése.
- HACS működési költségének tételes megjelenítése a honlapon.
- A HVS végrehajtásában közreműködők felkészítése, átfogó képzése.
- A támogatott intézkedésekhez kapcsolódó projekt-előkészítés, valamint a projektgazda által benyújtott támogatási és kifizetési kérelmek/pályázatok összeállításában való segítségnyújtás.
- IH által közvetlenül meghatározott egyéb feladatok ellátása.
- Kommunikációs feladatok ellátása a VKSZI umvp.eu szerkesztőinek irányításával – hírek, cikkek küldése e-mailben.
- Kommunikációs feladatok ellátása a VKSZI umvp.eu szerkesztőinek irányításával – eseményfeltöltés az umvp.eu honlapra.
- LEADER HACS nyilatkozata a támogatási időszakban felmerült, elszámolni kívánt költségekről.
- Fórumok tartása.
- LEADER HACS által önként vállalt egyéb feladat.
- IH külön iránymutatása alapján egyéb feladatok.

Az egyesület elsődleges (közhasznú) tevékenységével kapcsolatos közfeladatokat a **4. számú melléklet** tartalmazza.

2. *A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével).*

Az Elnökség az Egyesület delegáltakból álló ügyvezető szerve, amely 13 tagból áll. Az Elnökség tagjait a közgyűlés választja.

Az elnökség összetételénél a kiválasztás elve egyrészt az volt, hogy tükrözze a HACS tagság szférák szerinti megoszlását (a civil szféra képviselje magát nagyobb arányban), későbbiekben az IH iránymutatásának figyelembe vétele. A HACS elnökség összetétele a megalakulástól változatlan. 5 fő (38,46%) a közszéfera képviselöje, 1 fő (7,69%) az üzleti szféra, és 7 fő (53,85%) a civil szféra képviselőinek aránya. A HACS működése során az elnökségi egyben döntéshozó testület is.

Az Elnökség összetételét az **5. számú melléklet** tartalmazza.

Az egyesületet 51 alapító tag alapította. A HACS tagság magánszemélyekből, civil szervezetekből, vállalkozásokból, és önkormányzatokból áll. A HACS tagság összetétele az alapítás óta mintegy 40%-al növekedett. A közszéferához 2 kisebbségi önkormányzat csatlakozott, a civil szféra 2008-ról 2015 évre szinte megduplázódott (217%-ra nőtt) míg az üzleti szféra változatlan számban képviselteti magát, - 10 tag alapításkor és 10 tag 2015 évben. A tagság település szintű összetételéről megállapítható, hogy minden település önkormányzata tagja a HACS-nak. Átlagosan egy-egy településről 2-3 tagja van az egyesületnek, amely döntően civil szervezet.

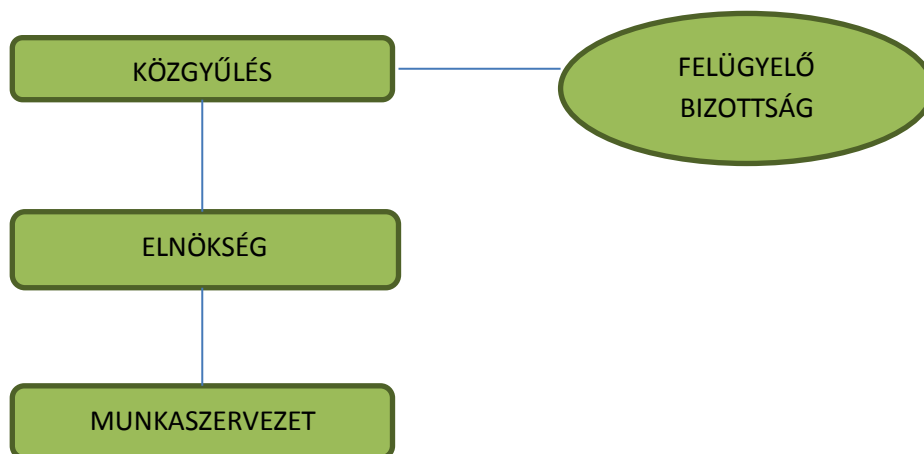
Az Egyesület tagjává választást a jelölt – a megfelelően kitöltött és aláírt belépési nyilatkozat benyújtásával – kérelmezheti. A nyilatkozathoz – amennyiben jogi személy kéri felvételét – mellékelni kell a jogi személy igazolását arról, hogy nevében ki járhat el képviselőként az Egyesület tagságában. Az egyesület tagságából legalább két tag írásos ajánlásával ellátott belépési nyilatkozatot az Egyesület Elnökségéhez kell benyújtani. A kérelmet az elnök vagy elnökhelyettes(ek) terjeszti(k) a Közgyűlés elé, és az egyesület rendes tagjává választásáról a Közgyűlés dönt nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel. Az Egyesült tagjait egyenlő jogok illetik meg, jogaikat a tagok személyes aktivitás útján gyakorolják.

Az egyesület tagsága a következő településeken nőtt: Abasár, Atkár, Gyöngyöshalász, Gyöngyöspata, Gyöngyösoroszi, Nagyréde. Ezek a települések a civil szervezetek aktivitása, és az egyesület tevékenységéhez való kapcsolódás volt az indok a belépésre.

Egy településen csökkent a taglétszám Vámosgyörkön, amelynek oka a tag elhalálása illetve egy vállalkozó kilépése volt.

3. A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása

4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása az útmutató 10. mellékletében felsorolt feladatokat figyelembe véve.

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének meghatározásához a LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia Tervezési útmutató 2014-2020 c. dokumentumot használtuk kiinduló pontként és a hivatkozott dokumentum alapján az alábbiak szerint terveztük meg.

A HACS feladatai:

Egyesület feladatai (közgyűlés, elnökség):

- a helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is,
- a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektívkritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják.
- a pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösség-vezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének mérlegelése

Munkaszervezet feladatai:

1. pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával,
2. támogatási kérelmek befogadása és értékelése,
3. pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a Kifizető Ügynökséghez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából,
4. a közösség-vezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoring tevékenysége, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi végrehajtása.
5. pályázatok előkészítése, benyújtása és lebonyolítása Operatív Program forrásra.

Elképzeléseink szerint az egyesület döntéshozó testülete továbbra is az elnökség lesz, melynek tagjai az egyesület Közgyűlése által 5 év időtartamra megválasztott vezető tisztségviselők. Az Elnökség 13 tagból áll, tagjai az elnök, elnökhelyettesek és az elnökségi tagok. Az elnökségi ülésre – annak tárgykörére figyelemmel – estenként további tagok hívhatók meg. A testület feladata, hogy két közgyűlés közötti időszakban segítse a hatékony működést, döntéseket hozzon az egyesület operatív ügyeiben, biztosítsa a közgyűlés által meghatározott feladatok végrehajtását, valamint a térségben a LEADER program megvalósulását. Az elnökség dönt ezen felül a Helyi Fejlesztési Stratégia elfogadása után annak végrehajtásával kapcsolatos, vonatkozó intézkedések alapján a felterjesztett támogatási rangsorok felállításáról.

Az elnökség tagjait az egyesület Közgyűlése választja meg általában nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel. Titkos szavazást rendelhet el a Közgyűlés az elnök előterjesztésére vagy a tagok egyharmadának kezdeményezésére. A szavazatokat az Elnök számolja össze.

5. *A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának teljesítésével² (a folyamatára segíti a megértést).*

Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása a 6. számú mellékletben található. A HACS működésével és a pályázatok kiválasztási folyamatánál minden esetben érvényesül a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontja.

Az értékelés/kiválasztás folyamatának bemutatása:

A pályázatok meghirdetése központi szabályozás alapján történik meg. Pályázatok meghirdetésének nyilvánossági intézkedéseit, népszerűsítését, a pályázók segítségének módját a kommunikációs terv fejezet tartalmazza. A pályázatokat/intézkedéseket éves rendszerben, félévenkénti megjelenéssel a cselekvési tervben meghatározottak alapján kívánjuk meghirdetni. Cél az intézkedésekre allokkált források teljes felhasználása. Az ütemezési tervben figyelembe kell venni az időszakonkénti felülvizsgálati lehetőséget az egyes intézkedések közötti esetleges forrás átcsoportosítás érdekében. A pályázatokat a terv szerint folyamatos pályáztatással és szakaszos értékeléssel kívánjuk megvalósítani. A folyamatban részt vevő döntéshozatali és előkészítő szinteket, feladatokat a fenti táblázat tartalmazza. A Helyi Bíráló Bizottsági feladatokat az egyesületünkénél a terv szerint az elnökség látja el. A döntéshozatal módjai: - ahol megállapításra kerültek a pályázati adatlap vizsgálatához pontozások, ott súlyozásos pontozás - ahol pedig nem került megállapításra pontozás, azon pályázatok esetén konszenzuson alapuló döntéshozatal történik. A legfontosabb kiválasztási szempontrendszer a HFS céljaihoz és intézkedéseikhez való illeszkedés vizsgálata, kiemelve a munkahelyteremtést, együttműködést, innovativitást és a közösségi szerepvállalást.

Az előbbi folyamatok dokumentálásának bemutatása elengedhetetlen része a megvalósításra vonatkozó rész leírásának: - az értékelés/kiválasztás folyamatát és a felelősségi jogköröket a „Az

---

²KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontja szerinti követelmény a „hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a műveletek kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50 %-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják”

egyres szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása” pontban található táblázat tartalmazza (6. számú melléklet).

A kiválasztás eredményének kommunikálása a pályázók felé szintén fontos része a megvalósítás folyamatának. Az összeférhetetlenségi szabályokról a 272/2014. (XI.5.) Kormányrendelet VI. fejezet 39.§.-a rendelkezik. Ez alapján és az Európai Számvevőszék alábbi szabályai szerint:

a) azok, akik részt vettek a projektek kidolgozásában (tartalmának kialakítása, pályázat elkészítése), nem vehetnek részt az adott felhívásra beérkező pályázatokkal kapcsolatos döntés előkészítésben (a projektek értékelése) és a döntésben (kiválasztás);

b) a munkaszervezet csupán segítséget nyújthat a projektek fejlesztése, pályázatok elkészítése során (javasol, tanácsol, információt szolgáltat), de nem dönthet tartalom felett és nem írhatja meg a pályázatot vagy annak részeit;

c) bárki, aki érintett egy adott projektben, nyilatkoznia kell erről, és nem vehet részt az értékelésben;

- 6. A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása az elvégzendő feladatok tükrében.*

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület elnöksége tapasztalt polgármesterekből, vállalkozókból, civil szervezeti vezetőkből áll. A HACS/egyesület vezetése és operatív szervezete mind a civil, egyházi, önkormányzati és vállalkozói szférában ismert. A térség pályázói igénylik segítségünket projektgenerálásban, a támogatási források és az azokhoz való hozzájutás megismerésében, együttműködések kialakításában. Fontos szempont, hogy munkavállalóink a térségben élnek, így motiváltak a fejlesztési források minél magasabb számú lekötésében is. Valamennyi munkavállaló felsőfokú, többféle végzettséggel rendelkezik (agrár, pedagógus, geográfus). A jelenleg foglalkoztatott 2 fő a kezdetektől a HACS munkavállalója. Az összeférhetetlenségi és titoktartási követelményeket és etikai kódexet valamennyi munkavállalóra folyamatosan alkalmazzuk.

- 7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása.*

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület munkaszervezetének irodája az egyesület székhelyén, Atkár, Tass-pusztán (Hrsz.: 0165/15) található. Irodánk összességében jól felszereltnek tekinthető, kis konyhával, mosdóval, tárgyalóval és raktárral rendelkezik, barátságos hangulatú tér, ahová mindig szívesen betérnek az ügyfelek.

- 8. A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása.*

A pénzügyi tervben 2 fő munkatárs alkalmazását tervezzük, melynek munkamegosztása 1 fő munkaszervezet vezető, 1 fő pályázati asszisztens. A kommunikációs (honlap üzemeltetés) feladatokat megbízások alapján kívánjuk ellátni. Az egyesület Atkár, Tass-pusztán, bérelt irodahelyiségben tevékenykedik. A működési forrás tervezésénél figyelembe vettük a várható egyéb pályázati lehetőségeket (EFOP 1.7, Térségek közötti együttműködések menedzsmentje, Nemzetközi együttműködések menedzsmentje). A munkaszervezet működési forrásait a működési költség - animációs költség évenkénti arányosításával terveztük. Az egyéb bevételek között a tagdíjakat terveztük.

8.4. Kommunikációs terv

Ebben a fejezetben kell kifejteni a HACS kommunikációjára és a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó elképzeléseit. Többek között az alábbiakra javasolt kitérni:

1. a célcsoport(ok) meghatározása;

Primer csoport – a Dél-Mátra Közhasznú Egyesület tervezési, működési területén belül

- Dél-Mátra Közhasznú Egyesület tagsága
- 24 önkormányzat, vállalkozások, civil szervezetek, egyházi szervezetek, közigazgatási intézmények
- Dél-Mátra Közhasznú Egyesület működési területéhez tartozó 24 település lakossága
- 24 település potenciális pályázói
- Dél-Mátra Közhasznú Egyesület szakmai partnerei
- Együttműködő, de LEADER programban nem jogosult települések (Gyöngyös, mint járás központ) önkormányzata intézményei, civil szervezetek és vállalkozások

Szekunder csoport – tervezési és működési területen kívül

- Országos és nemzetközi szakmai partnerek
- A vidékfejlesztés iránt érdeklődők
- A Mátra iránt érdeklődők
- Turizmus iránt érdeklődők
- Helyi termékek iránt érdeklődők

2. a kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása, beleértve a pályázók és a szélesebb nyilvánosság tájékoztatásának módját;

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület az alábbi kommunikációs eszközöket alkalmazza a tevékenységek típusainak bemutatására:

Személyes kapcsolattartás: A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület munkaszervezete a hét minden munkanapján ügyfélfogadást biztosít a munkaszervezet irodájában, melyet továbbra is kívánja biztosítani az ügyfelek számára. Ezen kívül fórumok, rendezvények, műhelymunkák szervezésével, kiállításokon való közös megjelenéssel, személyes tanácsadással segítjük a térségi kommunikációt. Képviselőtestületi üléseken, civil szervezetek megbeszélésein veszünk részt, tartunk beszámolókat. Egyesületünk fontos kommunikációs eszköze a nyilvános fórumok megtartása, járási, mikro-térségi szinten, a legtöbb esetben a helyi IKSZT-vel közös szervezésben. A potenciális pályázók, érdeklődők számára e fórumok a kérelmek kiírásának időszaka és a benyújtási határidő közötti időpontban kerülnek meghirdetésre és megszervezésre. Ugyanakkor a kérelem kifizetési időszakokban, és más vidékfejlesztéssel kapcsolatos pályázati időszakokban is az adott témáról szervezünk fórumokat.

Telefon: A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület rendelkezik több mobil telefontal és vezetékes telefontal is. Ezen telefonszámok elérhetőek a www.delmatra.hu oldalon is megtalálhatók. A telefonon történő kapcsolattartás a többség számára a leggyorsabb ügyintézési mód, azonban hátránya, hogy tartalmilag egyáltalán nem teljeskörű, valamint a telefonon történő kommunikáció nem rögzített, nem visszakövethető.

Honlap: Egyesületünk önálló weboldalt működtet. Weboldal elérhetősége: www.delmatra.hu.

E-mail: e-mail címünk: info@delmatra.hu. A tagsággal a kapcsolattartás legjellemzőbb formája az e-mail. Csoportos levélküldésre alkalmas levelező listánk rendelkezésre áll. 2016-tól célunk továbbra is a havi és ezen kívül rendkívüli hírlevél küldését megvalósítani, annak érdekében, hogy minél szélesebb körben terjedjen az információ a hatékonyabb együttműködés és

projektmegvalósítás érdekében.

3. a HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;

A HACS-ról szóló információkat legkönnyebben és legrendezettebb módon a www.delmatra.hu weboldalon érik el az egyesületünk munkája iránt érdeklődők.

A honlap menürendszere és kialakítása, az ott található információk rendszerezése, mind a felhasználói szokásokat követik. A kezdőoldalon keresztül minden keresett információ menüpont modulokba rendezve áll rendelkezésre, az átláthatóság kiemelt szempontja szerint szerkesztve. Az aktuális HACS információk és hírek mellett, térségi rendezvényekkel, a tagsággal és a térséggel kapcsolatos hírekkel, egyesületi beszámolókkal valamint naprakész vidékfejlesztési hírekkel, pályázatokkal és rendezvényekkel találkozhat az oldalra ellátogató. A honlapon kiemelt helyen szerepelnek a kapcsolattartási adatok és elérhetőségek. Azonnali információcserére és visszacsatolási lehetőségre az online kommunikáció mellett személyesen a fórumokon, rendezvényeken, és az iroda nyitvatartási idejében van lehetőség. Ezek mellett napi szinten e-mailes és telefonos kommunikáció a legjellemzőbb. Az egyesület fórumain és rendezvényein szintén lehetőség van az információ cserére. A munkaszervezet igény szerint szívesen tart beszámolókat képviselőtestületi üléseken vagy szakmai programokon. A 24 térségi településsel kapcsolatos vidékfejlesztési, szakmai, civil és kulturális információkat eseménynaptárba rendszereztük, mely naprakészen tájékoztatja a weboldalunk látogatóit a HACS működési területének eseményeiről.

4. a kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és a humán kapacitás bemutatása;

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesületnél a munkaszervezetben foglalkoztatott kollégák a kommunikációval kapcsolatos feladatokat is ellátja. Ezen a területen nincs szakképzettsége egyik munkatársnak sem.

5. a HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve;

A Helyi Fejlesztési Stratégia (HFS) tervezési időszakában külön kiemelt figyelmet fordítunk a megfelelő tájékoztatásra. A fórumok, műhelymunkák során a legfontosabb témákat vitatjuk meg, illetve kérjük a jelenlévők véleményét a minél átfogóbb társadalmi bázison alapuló tervezés érdekében. A legfontosabb témák amelyek megvitatásra kerültek, kerülnek:

- a HFS kidolgozása menetének ismertetése, céljai, prioritásai, intézkedései, SWOT analízise
- a Vidékfejlesztési Program intézkedéseiről és kapcsolódó Operatív Programokról szóló legfontosabb információk átadása (törvényi háttér, időhatárok, hozzáférés stb.),
- a kérelem beadás rendje (beadási határideje, a beadás helye, a tanácsadás és információszolgáltatás helye és ideje);
- tájékoztatás a kérelmekhez kapcsolódó dokumentációról, a formanyomtatványokról, csatolandó mellékletekről, információs anyagokról, ezek biztosításáért felelős személyek, szervezetek elérhetőségéről.

Az Egyesület weboldala a helyi közösséggel kapcsolatos információk fontos tárhelye.

6. a kommunikációs tevékenység pénzügyi terve.

A LEADER forrás működési terhére a kommunikációs feladatokat 8 órában végzi az Egyesület munkatársa. Ezek a költségek kiegészülnek egyéb megjelenések, marketing eszközök ráfordításaival. Az éves költségigény előre láthatólag 500 000 Ft.

8.5. Monitoring és értékelési terv

A Dél-Mátra Közhasznú Egyesület munkaszervezete eddig is hangsúlyt fektetett arra, hogy a 2007-2013-as időszakban támogatásban részesült projektek megvalósítását nyomon kövesse. A 2013-as stratégia intézkedéseinek beruházási jellegű fejlesztéseinél célzottan került beépítésre a kötelező nyílt napok vagy fejlesztést népszerűsítő, közösségépítő rendezvények tartása és annak előzetes bejelentése az Egyesületünk számára, melyek segítségével mindig értesültünk egy befejezett térségi projektről. Támogatási kritériumok alapján a helyi termék előállító, mikrovállalkozó és turisztikai szolgáltató pályázók kötelesek voltak a fejlesztéssel érintett tevékenységről a megvalósulást követően információt szolgáltatni a Dél-Mátra HACS részére, melyek a megfelelő adatbázisban szerepeltetésre is kerültek.

1. Az indikátorok definiálása, a célok meghatározása

Az indikátorok definiálása a célok meghatározása az intézkedés leírásoknál megtörtént. A HACS munkaszervezete folyamatosan figyelemmel kíséri a pályázott és megvalósuló projekteket. A szerződéssel, támogatási okirattal (a továbbiakban együtt: támogatási szerződés) lekötött fejlesztési források összegének gyűjtése a helyi döntések eredményeinek összegzése. Az indikátor összegzése döntési fordulókat zárásakor történik. A kedvezményezettek kifizetési kérelmeinek kifizető ügynökség által történő jóváhagyása alapján gyűjtünk adatot, szoros együttműködve a kedvezményezettel és a kifizető ügynökséggel. A pályázó adatszolgáltatása önkéntes, a kifizető ügynökség szerződés alapján teszi hozzáférhetővé a LEADER pályázatok kifizetési adatait vagy nyilvánosságra hozza a kifizetések előrehaladását. Az indikátor - a kifizetésre került fejlesztési forrás - gyűjtése folyamatos, összegzése félévente történik.

2. A monitoring adatok feldolgozása és a feldolgozásból származó információ visszacsatolása

A monitoring adatok feldolgozása folyamatos, összegzésük félévente történik, visszacsatolás a döntéshozó szerv/szervek részére igény szerinti, de minimum azok gyűlésein előrehaladási tájékoztató jelentésként és döntések előkészítése valamint a HFS felülvizsgálata során.

3. A HACS értékelése a saját teljesítményére vonatkoztatva

A saját teljesítmény adatainak gyűjtése és feldolgozása folyamatos, összegzésük félévente valósul meg a munkaszervezet által. Visszacsatolás a döntéshozó szerv/szervek részére igény szerint, de minimum azok gyűlésein tájékoztató jelentésként, illetve döntések előkészítése, valamint a HFS felülvizsgálata során történik.

Értékelést a döntéshozó szerv/szervek végeznek, a kitűzött céloknak megfelelően elfogadják az eredményeket vagy azok módosításáról, megváltoztatásáról döntenek.

4. A felülvizsgálatok és értékelések eredményének kommunikálása és terjesztése

A HFS és egyes tevékenységek felülvizsgálata a HACS teljes tagságának bevonásával fórumokon, döntéshozó szervek gyűlésein és belső elektronikus levelezés segítségével történik. Az eredmények belső kommunikálása és terjesztése a HACS területén, nyilvános fórumokon, hírlevelekben és a honlapon valósul meg. Az eredmények külső kommunikálása a honlapon történik. Az eredmények összegyűjthetők a projektdokumentációkból, ha a beadott dokumentációban nincs benne a szükséges adat, akkor megkeressük az ügyfeleket. A munkaszervezet előre elkészített formanyomtatványokon kéri be a fejlesztéssel kapcsolatos adatokat. Az értékelést a HACS munkaszervezeti és elnökségi szintek előkészítésével végzi. Az önértékelés a visszacsatoláshoz és a változások előkészítéséhez a leghatékonyabb módszer.

9. Indikatív pénzügyi terv

Ebben a fejezetben a HFS fejlesztési és a HACs működés és animáció forrásfelhasználásának ütemezését mutassák be az alábbi táblázatok kitöltésével. A táblázatban a tervezett kötelezettségvállalást jelenítsék meg. A HACs működési és animációs költségei nem haladhatják meg az IH által az egyes HFS-ek megvalósítására megítélt forrás 15%-át. A sorok száma bővíthető. A táblázatban a teljes közpénzt (EU és nemzeti társfinanszírozás összege) szerepeltessék. A táblázatokat Excel formátumban is töltsék ki a mellékelt sablonban és külön fájlként nyújtsák be.

Figyelem: HACs működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezését a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés						
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	%
1	A Dél-Mátra minőségi helyi termék és szolgáltatás létrehozása gazdasági együttműködések erősítésével	20	30	11	0	0	61	13,83%
2	Turisztikai szolgáltatások fejlesztése	10	94	74	0	0	178	40,36%
3	Helyi igényeknek megfelelő oktatás, képzés	0	40	5	5	0	50	11,34%
4	Térségi közösségi szolgáltatások kialakítása	10	70	15	5	0	100	22,69
5	Öko-hatékony rendszerek kialakítása együttműködések erősítésével	0	20	0	0	0	20	4,53%
6	Együttműködési készségek fejlesztése	0	10	5	5	0	20	4,53%
7	Fesztiválok, rendezvények		6	6			12	2,72%
	Összesen	40	270	116	15	0	441	100%

A HACs működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés					
		2016	2017	2018	2019	2020	Összesen
	Működési költségek	9	14	14	11	11	59
	Animációs költségek	3	6	6	3	1	19
	Egyéb tervezett bevételek ³	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	3
	Összesen	12,6	20,6	20,6	14,6	12,6	81

³ Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

Melléletek

1. számú melléklet – A tervezést koordináló csoport tagjai

	Képviselet szervezet	Tapasztalt, szakterület
Vernyihe Livia	Gyöngyösorszi Községi Önkormányzat	vidékfejlesztő agármérnök
Fodor János	Visznek Községi Önkormányzat	agármérnök
Nagy Károly	Gyöngyöstarján Községi Önkormányzat	vállalkozó, turizmus
Cseh Antal	Olga-Major Kft.	agármérnök, vállalkozó
Varga Lászlóné	Együtt Gyöngyöspatáért Baráti Kör	óvodapedagógus
Földi Csaba	Karácsond Községi Önkormányzat	pénzügy
Jenei Jánosné	Évgyűrűk Nyugdíjasokért Egyesület	közösségfejlesztés, lakosság, idős korosztály
Kohajda Zoltán	Vámosgyörki Római Katolikus Egyházközség	plébános, közösségfejlesztés
Lakatos Alajos	Együtt Halmajugráért Roma-Magyar Egyesület	hátrányos helyzetű csoportok
Szabó Ferenc	Kárméluska Megmentéséért Alapítvány	tanár, ifjúság, idős korosztály
Stuller András	Mátrászentimre Községi Önkormányzat	turizmus,
Szekeres Jánosné	Zéta Kulturális Egyesület	tanár, ifjúság
Petes Imréné	Együtt Abasárért Egyesület	tanár, közösségfejlesztés, idős korosztály
Bernáth Magdolna	egyéni vállalkozó	turizmus, vállalkozó
Danyi Benedekné	Benter '07 Kft	vállalkozó
Dr. Lakatos Rozália	Együtt Halmajugráért Roma-Magyar Egyesület	hátrányos helyzetű csoportok

2. számú melléklet – A térségi, települési fórumok és tervezői munkacsoport ülések időpontjait, helyszínét és eredményeit

Esemény megnevezése	Helyszín	Dátum	Résztevők száma	Eredmények rövid összefoglalása
Konzultáció az Együtt Halmajugráért Roma-Magyar Egyesület képviselőjével	Dél-Mátra Közhasznú Egyesület Munkaszervezeti iroda	2015.12.11	4 fő	Témakörök: Specifikus – Esélyegyenlőségi. A hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítését, képzését, foglalkoztatását célzó módszerek egyeztetése, előzetes intézkedési javaslatok kidolgozása.
„HFS Települési Fórum” I.	Abasár Polgármesteri Hivatal	2015.11.26	12 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Borászatok, vállalkozók jelenléte: terméfeldolgozás, borturisztikai elképzelések megfogalmazása.
„HFS Települési Fórum” II.	Markaz Polgármesteri Hivatal	2015.12.01	11 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Agrárvállalkozások, falusi turisztikai szolgáltatók agrár termékek feldolgozásával kapcsolatos elképzelései, horgászturizmus fejlesztéseinek megismerése.
„HFS Települési Fórum” III.	Visonta Polgármesteri Hivatal	2015.12.03	7 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Civil – és önkormányzati fejlesztések, hagyományőrző projektek, eszközbeszerzések megismerése.

„HFS Települési Fórum” IV.	Nagyréde Polgármesteri Hivatal	2015.12.16	13 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Falusi turizmus, mezőgazdasági vállalkozók helyi termék feldolgozás, borturisztikai elképzelések megfogalmazása.
„HFS Települési Fórum” V.	Pálosvörösmart IKSZT	2016.01.02	4 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Falusi turizmus lehetőségeinek megvitatása.
„HFS Települési Fórum” VI.	Gyöngyöshalász Római Katolikus Plébánia	2016.01.06	12 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Civil fejlesztések, hagyományőrző projektek, eszközbeszerzések megismerése.
„HFS Települési Fórum” VII.	Karácsond Polgármesteri Hivatal	2016.01.11	13 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Vállalkozók, civilek és önkormányzati részvétel. Közösségi épület felújítás, civil eszközbeszerzés, templomtorony, toronyóra, freskó felújítása.

„HFS Települési Fórum” VIII.	Visznek IKSZT	2016.01.25	12 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Önkormányzat és civil szervezetek, vállalkozók. Igény a falusi turizmus fejlesztésére, civilek eszközbeszerzéseire.
„HFS Települési Fórum” IX.	Vámosgyörk Polgármesteri Hivatal	2016.01.25	6 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Önkormányzat és az egyház közösségi tereinek kialakítása.
„HFS Települési Fórum” X.	Gyöngyöspata Tulipános Ház	2016.02.02	12 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Vállalkozók, helyi termékfeldolgozók, civil szervezetek. Belső közösségi terek és eszközfejlesztések, falusi turizmus, közösségi kertek.
„HFS Térségi Fórum” I.	Gyöngyösoroszi IKSZT	2015.11.23	13 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Ökopontok kialakítása, közösségi mosoda, oktatási programok, erdei iskola

				hátrányos helyzetűek felzárkóztatási lehetőségei.
„HFS Térségi Fórum” II.	Gyöngyösoroszi IKSZT	2015.12.09	9 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Környezettudatos fejlesztési lehetőségek feltárása, közösségi terek belső felújításának lehetőségei.
„HFS Térségi Fórum” III.	Gyöngyösoroszi IKSZT	2016.01.15	15 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Helyi termék feldolgozás és piacra jutás lehetőségei.
„HFS Térségi Fórum” IV.	Gyöngyösoroszi IKSZT	2016.02.03	12 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek bemutatása, feltárása. A HFS helyzetfeltárás fejezetének áttekintése, a specifikus célok és tervezett intézkedések bemutatása, a fejlesztési elképzelések kapcsolódási lehetőségeinek ismertetése. Önkormányzatok fejlesztési igényei.
Tervezői Munkacsoport Ülés	Gyöngyösoroszi IKSZT	2015.12.11	12 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági. A Helyi Fejlesztési Stratégia 2014-2020 tervezetének megvitatása.
Tervezői Munkacsoport Ülés	Gyöngyösoroszi IKSZT	2016.01.22	12 fő	Témakörök: Általános és specifikus - társadalmi, esélyegyenlőségi. A

				Helyi Fejlesztési Stratégia 2014-2020 tervezetének megvitatása.
Tervezői Munkacsoport Ülés	Gyöngyösoroszi IKSZT	2016.02.01	12 fő	Témakörök: Általános és specifikus – gazdasági, környezeti, társadalmi, esélyegyenlőségi. A Helyi Fejlesztési Stratégia 2014-2020 tervezetének bemutatása, megvitatása.
Közgyűlés	Gyöngyösoroszi IKSZT	2016.02.11	30 fő	Témakörök: Általános és specifikus - gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi. A Helyi Fejlesztési Stratégia 2014-2020 tervezetének bemutatása, elfogadása.
Eger Vidék Kincsei Egyesület, Dél-Mátra Közhasznú Egyesület – HFS tervezés műhelymunka	Eger Vidék Kincsei Egyesület munkaszervezeti iroda	2015.12.17	1 fő	Témakörök: Specifikus - gazdasági, társadalmi, környezeti, esélyegyenlőségi HFS intézkedések áttekintése, a tervezés során felmerült problémák megvitatása.

3. számú melléklet – A projektgyűjtő adatlapok összegzése

Szféra	Projektötletek száma
Önkormányzati sféra	34 db
Vállalkozói sféra	11 db
Civil sféra	54 db

Téma	Projektötletek száma
Építés	40 db
Eszközbeszerzés	34 db
Rendezvény	16 db
Marketing	19 db
Gépbeszerzés	11 db
Képzés	2 db

Település	Projektötletek száma
Abasár	22 db
Adács	2 db
Atkár	2 db
Gyöngyöshalász	6 db
Gyöngyösoroszi	7 db
Gyöngyöspata	7 db
Gyöngyössolymos	2 db
Halmajugra	3 db
Karácsond	14 db
Kisnána	4 db
Ludas	7 db
Markaz	9 db
Mátraszentimre	2 db
Nagyfüged	3 db
Pálosvörösmart	1 db
Vámosgyörk	2 db
Vécs	2 db
Visznek	1 db

4. számú melléklet: Az Egyesület elsődleges közhasznú tevékenységével kapcsolatban ellátott közfeladatok

Az egyesület elsődleges (közhasznú) tevékenységével az alábbi közfeladatok teljesítését szolgálja:

- nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország Alaptörvénye XI. cikk (2) bekezdés és Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 6. , 15. pontjai írják elő.

- kulturális tevékenység,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 7. pontja írja elő.

- kulturális örökség megóvása,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 7. pontja és a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. 5.§ (1) bekezdése írja elő.

- műemlékvédelem,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 7. pontja és a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. 28. § b) pontja írja elő.

- természetvédelem, állatvédelem,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 4. pontja és 11. pontja, továbbá a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. 5.§ (1) bekezdése írja elő.

- környezetvédelem,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország Alaptörvénye XXI. cikk (1) bekezdése, Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 5. , 11. és 19. pontjai, továbbá a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. tv. 10.§, 12.§ írják elő.

- gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és ifjúsági érdekképviselet,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország Alaptörvénye XVI. cikk (1) bekezdése, és Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 8. és 15. pontjai írják elő.

- hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország Alaptörvénye XV. cikk (2) bekezdés e és Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 10. pontja írja elő.

- a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségekkel, valamint a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység,

A fenti közfeladat teljesítését különösen Magyarország Alaptörvénye XXIX. cikk (1) bekezdése és Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 13.§ (1) bekezdés 16. pontja írja elő.

- munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése - ideértve a munkaerő-kölcsönzést is - és a kapcsolódó szolgáltatások,

- euroatlanti integráció elősegítése.

5. számú melléklet: A Dél-Mátra HACS Elnökségének összetétele

Elnökség összetétele

	Képviselet szervezet
Elnök:	
Vernyihei Lívia	Gyöngyösoroszi Községi Önkormányzat
Alelnökök:	
Fodor János	Visznek Községi Önkormányzat
Nagy Károly	Gyöngyöstarján Községi Önkormányzat
Elnökségi tagok	Képviselet szervezet
Cseh Antal	Olga-Major Kft.
Varga Lászlóné	Együtt Gyöngyöspatáért Baráti Kör
Földi Csaba	Karácsond Községi Önkormányzat
Jenei Jánosné	Évgyűrűk Nyugdíjasokért Egyesület
Kohajda Zoltán	Vámosgyörki Római Katolikus Egyházközség
Lakatos Alajos	Együtt Halmajugráért Roma-Magyar Egyesület
Szabó Ferenc	Kárméluska Megmentéséért Alapítvány
Stuller András	Mátraszentimre Községi Önkormányzat
Szekeres Jánosné	Zéta Kulturális Egyesület
Petes Imréné	Együtt Abasárért Egyesület

6. számú melléklet

Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása

	Közigyűlés	Elnökség/ Döntéshozó testület	Helyi Bíráló Bizottság	Munkaszervezet	Tervezést Koordináló Csoport
A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is.	Döntés	Döntés	-	Végrehajtás: jogszabályok és eljárásrendek követése	-
A pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén.	-	-	Döntés	Előkészítés	-
A hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás nem folytatható.	Döntés (HFS kritérium)	Döntési javaslat	-	Előkészítés	Előkészítés
A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozás által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását	Döntés (HFS kritérium)	Döntési javaslat	-	Jogszabályi megfelelőség biztosítása	Előkészítés
Támogatási kérelmek befogadása és értékelése.	-	-	-	Döntés előkészítés bírálatra	-
Pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából.	-	-	Kiválasztás, döntés jóváhagyás	KÜ benyújtás	-
A közösség-vezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása.	-	-	-	Folyamatos monitoring és külső szereplő bevonása (külső LEADER HACS szervezettel megállapodás alapján)	-